

Nr 2 • 2003 • årgång 27 • 55 kr

www.sydasien.m.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

**Toronto ser
svallvågor
från kriget
i Sri Lanka**

Felaktig bild råder

□ Det är inte länge sedan Sydasien betraktades som en hopplös region, dömd att gå under till följd av svält, överbefolkning, krig och inre konflikter. Och ännu finns väl den bilden kvar hos många i Sverige, för så fort man talar om Indien, Pakistan eller Bangladesh är det problem det handlar om, ja bortsett från entusiasmen över Bollywood-filmens segertåg över världen.

Att det inte är en helt rättvisande bild står dock klart för var och en som faktiskt reser till dessa länder och tar del av den optimism inför framtiden som finns överallt, med expansiva ekonomier som om några decennier kan komma att dominera världen, tro det eller ej. Och där krigströtta människor vill ha slut på de förödande konflikterna. Kanske det till sist kan uppstå en fredlig konfederation av sydasiatiska stater, typ EU.

I detta nummer rapporterar vi i alla fall om både positiva och negativa företeelser i Sydasien. Läs kunniga och fascinerande texter av bland andra **Ferdinando Sardella** om *vaishnavakulten*, **Carl Forsberg** om Paikistans första film-skola och **Staffan Lindbergs** och **Lisa Eklunds** jämförelse om utvecklingen i Indien och Kina. Men börja först med **Johan Mikaelssons** reportage om tamilkolonin i Toronto, Kanada. God läsning av SYDASIEN 2/03.

Lars Eklund

INNEHÅLL I NR 2/03:

Torontos tamiler	2
Vad gör Undanröjaren i Talkrogen?	9
Fel bilder av Indien och Kina	12
Polisstationen med enbart kvinnor	15
Mulleskola mot torka och misär	16
Sexhandeln växer i Pakistan	18
Pakistanskt "korståg mot obsceniteter"	18
Så startade Krishna-rörelsen	20
Lankesiska journalister trakasserade	28
Hårt liv för Sri Lankas kvinnor	29
Ajit Roy om BJP:s framgångsrika allianstaktik inför valet 2004	30
Kamp mot pedofiler i Goa	32
Indisk litteratur på engelska, ny bok	34
Kutch jublar över Narmada-vaktet	35
Svenskt stöd till filmskola i Pakistan	36
Notismaterial och annonser	38
Arkeologiska utgrävningar i Ayodhya	40

Omslaget: Chris Sandrasagra föddes i Sri Lanka, men bor sedan många år i Toronto. Han kallar sig fredslöbyst. Det är ett arbete som är krävande och ibland ger svår huvudvärk. Han beundrar och berömmar Kanadas demokrati.

FOTO: JOHAN MIKAELSSON

Torontos tamiler

Inbördeskriget har skakat om den tropiska ön. Svallvågor rullar från Sri Lanka runt jorden.

Mer än 200 000 tamilska flyktingar har landat i Kanada. I Toronto har de kommit på fötter och format hela stadsdelar. Hårt arbetande människor i affärsrörelser, hindutempel, kyrkor och hos Tigergerillan. Precis som i norra Sri Lanka.

Lokala tamilska medier sprider nyheter till diasporan i Toronto. Under fredsprocessen är tongångarna nu hoppfulla. Men 20 års blodigt krig har skurit oläkbara sår i många själar. Fred kan bara lindra smärtan.

Stadsdelarna Lilla och Stora

I Torontostadsdelen Scarborough längs gator med namn som Eglinton Avenue och Ellesmere road ligger tamilska butiker vägg i vägg och innehavarna säljer livsmedel, tyg, kläder, smycken och videofilmer på samma självklara sätt som de skulle ha gjort i Jaffna i norra Sri Lanka, där många av dessa nya kanadensare är födda.

Kvinnorna har mitt i pannan, strax ovan ögonbryns linje, sin Pottu, tecknet på att de är tamiler. Även om många kvinnor har västerländska kläder, bär många fortfarande sari och de som är gifta har beviset för det, en lång tjocka guldkedja runt halsen.

I en matvaruaffär står fyra tamilska män och pratar och tuggar betel, precis som där hemma. Men här har de inte sarong, flip-flop-sandaler och tunn bomullsskjorta. I den bitande kylan är dunjacka, halsduk, vantar och dubbla mössor mest gångbart.

– Han är från Kayts, ön utanför Jaffna du vet, och hon är från Delft, en av de andra öarna, förklarar **Chris Sandrasagra**, som bott i Toronto sedan 1982, och pekar och hejar på sina gamla bekanta.

En västerlänning möts, precis som i Sri Lanka, av förundran och nyfikenhet. Varför kommer en vit man på besök hos oss?

Vid disken står en insamlingsbörssa för Tamil Rehabilitation Organization, TRO, som under många år skickat pengar till välgörande ändamål i de Tigerkontrollerade norra och östra delarna av Sri Lanka.

Bredvid disken hänger en väggmalnacka med en bild på gerillaledaren **Prabhakaran**, mannen som 1972 grundade Liberation Tigers of Tamil Eelam, LT-TE. De flesta tamiler, här i Kanada och i Sri Lanka, säger att de ser Prabhakaran som det tamilska folkets självklare ledare.

I hyllorna trängs varor som kanadensare normalt inte frågar efter. De flesta burkar är importerade från Sri Lanka och från Indien. Grönsaker och råvaror av alla slag saluförs tack vare en efterfrågan från tamiler. Även om de nu bor i Kanada tillagar de sin mat som de alltid gjort.

Mångfiliga motorvägar förbinder snötäckta stadsdelar med varandra och nere bland de anonyma och gråa husen framträder ett livfullt myller av aktiva människor.

Tamilska restauranger serverar hoppers, en sorts spröda pannkakor som äts antingen med ägg eller med fyllningar av olika slag eller bara med socker. Rätten skapades av singaleser, majoritetsbefolkningen i Sri Lanka. Nu äts den av tamiler i Kanada.

Scarborough är en av Torontos många invandrartäta områden, i landet av immigranter, där tamiler från Sri Lanka inte ses som invandrare utan som nya medborgare.

– Vi har aldrig, som ni i Europa, haft problem med rasism eller högerextremister eller skinheads. Sånt existerar inte här, konstaterar **John Goodfrey**, lokal parlamentsledamot för det regerande liberala partiet.

En av många tamilska butiker i Torontostadsdelen Scarborough. Innehavarna är födda i Jaffna i norra Sri Lanka. Insamlingsbössan för den tamilska hjälporganisationen TRO ser de som en hjälpende hand till vänner och släktingar i de krigshärjade hemtrakterna.

Jaffna sjuder av fredshopp och bitterhet

Han har sitt kontor i ett trähus på Laird drive. Lite längre ned på gatan i den tätbefolkade delen av Scarborough ligger CTBC, en av Torontos tre tamilska radiostationer. Som företrädare för lokalbefolkningen har Goodfrey täta kontakter med tamiler som kommer för att få hjälp att lösa problem.

Här i Scarborough bor och arbetar många av Torontos cirka 125 000 tamiler, som har flytt undan kriget i Sri Lanka. Många kom i en strid flyktningström under slutet av 80-talet och har etablerat nya verksamheter och rotat sig i det nya hemlandet. Många välutbildade och välbärgade flydde. De fattiga hade inte den möjligheten.

Som en självförsörjande koloni

I många butiker och restauranger finns gratis kataloger, uppslagsverk med annonser för tamilska affärsrörelser från a till z, tjocka som telefonkataloger. Den tamilska diasporan förefaller autonom, som en självförsörjande koloni mitt i det kanadensiska samhället. När en tamil får tandvärk går han helst till en tamilsk tandläkare och om bilen går sönder anlitas en tamilsk bilreparatör.

Arbetslösheten bland tamiler ligger enligt John Goodfrey kring en procent.

Om det inte vore för att det här råder sträng vinter, skulle en besökare inte tro att det är Kanada, det liknar mer Jaffna, eller Yalppanam som staden heter på tamil. Tamilerna kallar stadsdelen Scarborough

Stora Jaffna. Det finns även ett Lilla Jaffna, nära skyskraporna i downtown.

En femtimmars bilresa tvärs över den vindpinade slätten ligger Kanadas huvudstad Ottawa, där termometern den här dagen visar minus 26.

– Tamilerna är högt respekterade, hårt arbetande medborgare. Det är en samhällsgrupp med höga ambitioner och det har gått mycket bra för majoriteten av dem i Kanada, säger vice utrikesminister **David Kilgour**.

Parlamentsbyggnaden i Ottawa är extra hårt bevakad den här dagen, när parlamentet startar sitt arbete igen efter ett uppehåll. För att komma till David Kilgours kontor i utrikesdepartementet måste besökare passera ett flertal säkerhetskontroller.

David Kilgour poängterar glatt att det te han bjuder på kommer från Sri Lanka.

Redan 1972 kom han som politiker i direkt kontakt med den diskriminering som tamilerna utsattes för i Sri Lanka. En tamil, som varit regeringstjänsteman i Colombo, visade Kilgour ett intyg han hade fått från staten i Sri Lanka. Texten förklarade att mannen sparkats från sitt arbete eftersom han inte kunde prata singalesiska, som blev Sri Lankas enda officiella språk 1956, då *the Sinhala only act* infördes. Det blev startskottet för decennier av etniska oroligheter.

– Det har gått mycket bra för den här mannen i Kanada, liksom det har gjort det för flera hundra tusen tamiler. Det är en

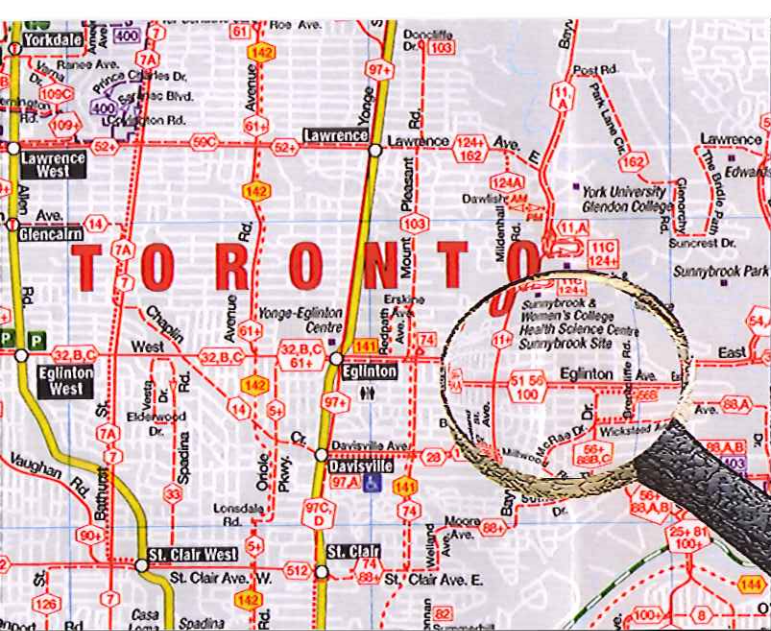
förlust för Sri Lanka, som har blivit en vinst för oss. Om det blir fred nu kommer några att återvända ... och vi kommer att sakna dem, säger David Kilgour.

De diplomatiska insatserna för fred i Sri Lanka är intensiva även i Kanada. Norges ambassadör, som hålls noga underrättad av de norska medlarna, bor granne med David Kilgour i Ottawas exklusiva och politiker-täta distrikt vid Ottawafloden.

När de träffas, både som grannar och mer formellt diplomatiskt, kommer Sri Lanka ofta på tal. Efter flera vistelser på den tropiska ön ligger fredsprocessen nära deras hjärtan. Norge och Kanada tillhör de länder vars politiker varit mest måna om att hjälpa Sri Lanka på fötter efter kriget.

Chris Sandrasagra företräder organisationen Canadian Relief Organization for Peace in Sri Lanka. Han kallar sig själv fredslöbbyist. Han är lycklig över att få besöka parlamentet och framföra sina intryck direkt till en av Kanadas ledande politiker. Han pratar länge och ivrigt om den tamilska diasporan, om allt som rör fredsprocessens framskridande och dess effekter såväl i Sri Lanka som i Toronto. Chris säger att han känner stor tacksamhet för det bemötande han fått av politikerna i Kanada.

– Både utrikesminister **Bill Graham** och vice utrikesminister David Kilgour har gjort allt för att hjälpa vårt land. De har legat på och propagerat för förhandlingar un-

Kanada

Invånare: Knappt 32 miljoner (2002).
Språk (modersmål): engelska 59,3,
franska 17,2 och övriga 23,5 procent.
Självständigt: 1 juli 1867, från
Storbritannien.

Regering: Liberal.
Statskick: Konfederation
(10 provinser och 3 territorier).
Huvudstad: Ottawa.
Premiärminister: Jean Chrétien.

Fakta från the World Factbook 2002, Ride
Guide, Government of Canada Website, m fl.

BILD: CANADIAN TOURISM COMMISSION

der alla år, säger Chris Sandrasagra.

Han visar kopior på brev som utrikesminister Graham skickade till Sri Lankas president 1995, då kriget åter tog fart efter de förra fredssamtalen mellan Sri Lankas regering och LTTE bröt samman. Nu är Kanada hans hemland och han är mycket stolt över att vara kanadensare.

– Men jag vill hjälpa mitt folk, de som blev kvar i Sri Lanka. Om kriget blossar upp igen är det slut med Sri Lanka, säger han och suckar, samtidigt som vecken i pannan blir djupare.

– Jag måste säga att det är en väldigt hård press att arbeta för freden. Det krävs hårt arbete. När allt det här är över hoppas jag att jag kan koncentrera mig på ett bra jobb som revisor.

Pengar för fredsarbetet tar han ur egen ficka. Ett tiotal medlemmar som stöder organisationens arbete bidrar också.

På Laurier Avenue i Ottawa, bara några hundra meter från parlamentet ligger Sri Lankas ambassad. Såväl från ambassaden som från parlamentet kunde man se de stora demonstrationer mot kriget och den förra regeringen som Kanadas tamiler brukade arrangera under krigsåren. Ambassaden organiserade demonstrationer mot Tigrarna.

Enligt tamiler har relationerna med ambassadens uteslutande singalesiska medarbetare varit spända. Under krigsåren var det besvärligt för tamiler att få visum till Sri Lanka. Under fredsprocessen är allt lättare.

Som på alla Sri Lankas ambassader bjuds det på Ceylonte av finaste sort, broken orange pekoe. Några officiella uttalanden vill eller kan ambassadens förste ekonomiska sekreterare inte göra. Ambassadören har varit på resande fot under våren. Underhuggarna ler och säger att de hoppas att freden kommer snart.

Under ytan finns tvivel och misstänksamhet. **Mahinda Gunasekera** är ordförande för den singalesiska organisationen Sri Lanka United Association of Canada, grundad efter krigsutbrottet i juli 1983.

– Det kom förvånande nyheter från tamilerna. Därför bildade vi en grupp som höll vakt över medierna. Vi listade en massa desinformation, säger Mahinda Gunasekera, till vardags marknadsförare vid en handelskammare i Toronto.

Toronto vid Lake Ontario är huvudstad i provinsen Ontario och landets största och ekonomiskt sett viktigaste stad. Av Torontos fyra miljoner invånare är drygt 1,1 miljoner invandrare (1998). Enbart åren 1991 till 1996 kom 32 175 från Sri Lanka och bosatte sig i Toronto.

seker, till vardags marknadsförare vid en handelskammare i Toronto.

Hela hans familj har utsatts för hot. Telefonen har ringt mitt i natten. Ibland har det handlat om obscena okvädningsord, andra gånger uttalade hot att sluta med propagandaarbetet. Annars ...

Britter erövrade och splittrade

Enligt Gunasekera erövrade tamilerna delar av ön från singaleserna så sent som på 1200-talet. All retorik om tamilernas naturliga hemland i de norra och östra delarna är därför felaktigt. Det tamilska ordet Ilam, eller Eelam, som LTTE kallar sitt tänkta hemland, härstammar från vad de första invaderande tamilerna kallade Sinhalam, "Singalesernas land".

Den brittiska kolonialmakten strödde poster i administrationen till tamiler. Singaleserna trycktes ner. Det var den klasiska taktiken, att erövra genom att splittra.

Såväl singaleser som tamiler i de olika kungarikena hade gjort väpnat motstånd, först mot inkräktande portugisiska kolonisationsörer på 1500-talet, senare mot deras avlösare på 1700-talet, holländarna. Britterna togs emot som befriare och under brittiskt styre från 1815 var det fred på ön.

Efter Indiens frigörelse 1947 var klockan slagen för Britternas kolonialvälde. Efter Sri Lanka blev självständigt, den 4 februari 1948, var det enligt Gunasekera, bara naturligt att majoriteten av singaleser ville förändra det demokratiska styret.

Han tror att Tigrarna fortfarande har samma gamla mål – en separat tamilska stat.

– LTTE bedriver insamling av pengar, både i Sri Lanka och här i Kanada. De håller på med utpressning, droghandel och vapensmuggling. Men de sjunger en annan

sång för det internationella samfundet. De vill bli erkända och inte listas som terrorister, säger Mahinda Gunasekera.

LTTE vill, enligt Gunasekera, komma åt de fyra miljarder dollar har på frysta bankkonton i FN:s medlemsländer. Under fredsprocessen har LTTE accelererat sitt insamlade av pengar bland tamiler runtom i världen. Enligt en källa i Kanada har LTTE höjt minimibeloppet per familj från 350 till 1 000 kanadensiska dollar per år, trots förbudet mot insamling av pengar.

– Det finns bevis för att LTTE har smugglat in 60 ton plastsprängämnen, som används av deras självmordsbombare som nu i fredstid visas upp i parader i de tamilska delarna. De finns också utspridda i alla delar av ön. Det är möjligt att de plötsligt kan explodera sig själva och skapa kaos. Vi kan aldrig lita på dem, säger Gunasekera.

Han kan klassas som singalesisk nationalist, och många faktauppgifter avfärdas som chauvinism, men hans retorik är mer nyanserad, mindre hetsig och hans mjuka lugna röst betydligt mer förtroendeingivande än skriken från de demonstranter som protesterar i Colombo mot regeringens medverkan till att ge en del av ön till Tigrarna. De flesta singaleser kan sympatisera med honom, men de föredrar att uppmuntra fredssträvandena.

Liknande opinionsbildande singalesiska organisationer finns i många länder.

Förhandlingarna för de båda stridande parterna måste knäcka hårda nötter. I slutet av april meddelade LTTE att de ställer in kommande fredssamtal i väntan på att regeringen implementerar överenskommelser, bland annat återflyttning för tamilska flyktingar. Beslutet togs emot med upprördhet – och förståelse. Premiärminister

Ranil Wickremesinghe vädjade till LTTE att återvända till förhandlingsbordet. Han medgav att rehabiliteringen av de norra och östra delarna går för långsamt men att arbetet ska påskyndas. Tigrarna vill driva en interimadministration, vilket oppositionen inte vill gå med på.

Ett framsteg under de sex fredssamtal som hittills har hållits är att parterna kommit överens om att finna en federal lösning.

Som en del i biståndet till Sri Lanka har Kanadas regering gett organisationen Forum of Federations uppgiften att snickra på en passande federal modell. Det ska ge den tamilska minoriteten i de norra och östra delarna självständighet. Tamilerna utgör totalt cirka 17 procent, inklusive plantage-tamilerna av indiskt ursprung. Även de sju procent muslimerna i östra delarna ska tillgodose i Sri Lankas framtidsmodell.

Ännu är det inte fred, bara vapenvila. Även om fredssträvandena den här gången verkar lovande har vapenvilor och samtal om fred i Sri Lanka visat sig bräckliga. Men tiotusentals tamiler vågar sig efter många år hem på besök. Andra vill vänta och se.

De flesta tamiler har gjort sig så hemmastadda i Kanada att tanken på att flytta hem känns främmande för dem. Merparten har fått jobb inom de yrken de är utbildade för och har vant sig vid en långt högre levnadsstandard än de hade i Sri Lanka. En av dem är **Sundanam**, född och uppvuxen i en by på Sri Lankas krigsdrabbade östra kust.

– Många har flera jobb, tamiler tycker inte om att vila, de arbetar jämt. De tycker att det är bättre att göra något själva än att sitta och titta på teve, förklarar han.

Själv har Sundanam tre olika jobb.

Han lämnade landet i samband med krigsutbrottet 1983, men han har varje år spenderat tid i Sri Lanka för att träffa föräldrar, släkt och vänner som varit kvar i landet under de 20 år som kriget rasade.

Han bor med sin fru, sina två barn, två bröder och svärmor i en typisk villastad för den medelklass som har det ganska bra ekonomiskt. Sundanams fru har fullt upp med att hålla reda på den stora familjen. Döttrarna går i kanadensisk skola, de pratar flytande engelska och de älskar att sjunga **Celine Dion**-sånger.

Möblerna är i Sri Lankas egen lyxstil, svart trä varvat med guldfärg, glas och fluffiga soffor. Sällskapsrummet med bar och biljardbord nere i källaren är mer kanadensiskt, liksom allrummet där teven står på mest hela tiden. Alltid är det något av barnen eller någon av bröderna som tittar – om de inte sitter vid datorn och surfar på internet. Amerikanska filmer är lika gångbara som nyheter på tamilska från den lokala tamilska kanalen ITV.

Sent en lördagskväll åker hela familjen till Niagarafallen. Fallen vid gränsen till USA är favoriten bland utflyktsmål. De stannar och köper kaffe och munkar och sitter sen i den sjusitsiga stationsvagnen medan snön faller över det skummande vattnet utanför.

25 tamilska hindutempel

Sundanam är hindu, precis som 75 procent av tamilerna, resten är kristna. I Toronto saknas inte hindutempel, 25 drivs av tamiler från Sri Lanka.

I Scarborough ligger Canada Hanthaswamy Temple. **Thiagarajah**, templets fö-

reståndare, är 72 år och pensionerad regeringstjänsteman från Jaffna. 1988 kom han till Kanada.

Han hade sett hur tamilerna år för år behandlades allt sämre i Sri Lanka efter 1948, då Sri Lanka blev självständigt från Storbritannien, den sista i raden av kolonialmakter. Politiken hade redan på 1920-talet etnifierats. Efter självständigheten gynnade singalesiska partier de 75 procent som var singaleser. Det skedde på bekostnad av tamilerna, som under brittiskt styre haft många och höga tjänster i de offentliga organ som tidigare var engelskspråkiga.

I slutet av 1950-talet blev våldet allt brutaltare från statsmakten, som nu bestod av enbart singaleser. Utanför parlamentet i Colombo deltog tamiler i sittdemonstrationer, så kallade *satyagrahas*. Svaret från statsmakten var batongslag. Poliser agerade på order av singalesiska politiker.

Thiagarajah bodde på den tiden i huvudstaden Colombo. Vid ett tillfälle stoppade militärer bussen han färdades i. Den var på väg till en tamisk stadsdel.

– Polisen tömde den på passagerare och misshandlade alla tamiler. De släppte mig för att mina ögon är ljusblå och för att jag kunde singalesiska. De trodde jag var *burgher*, alltså en ättling till en holländsk kolonistör, förklarar Thiagarajah.

Några av de tamilska medpassagerarna slogs blodiga av polisens och militärens gevärskolvar. Andra fördes bort.

Thiagarajah flyttade precis som många tamiler bort från problemen till Jaffna. Där bodde nästan bara tamiler. Han stannade och hoppades att problemen i landet en dag skulle lösas. Det blev bara värre. Efter

Pensionerade 74-årige läkaren Kathuivelu Sittambalam på besök en söndag i Siva Vishnu Ayappan Temple i Scarborough. Han är expert på att bota ormbett. I hemlandet Sri Lanka utövade han läkekonst med örter, rötter och blad. Där behövdes varken pälsmösa eller snöspade. 1991 kom han till Kanada med sin fru och sina två barn. Templet i Toronto har karaktäristiska röda och vita ytterväggar, som templet i Jaffna.

raskravallerna i juli 1983 bröt det krig ut som skulle bli långvarigt och blodigt.

– När min son mördades 1988 ville jag och min fru inte längre vara kvar i Sri Lanka. Vi tog med oss vår dotter hit. Fram tills dess hade vi, trots allt, varit förhållandevis lyckliga. Men mordet förändrade allt. Inget blir sig någonsin likt efter det, berättar Thiagarajah.

Sonen **Sritharan** var socialtjänsteman och koordinator för FN-organet UNHCR i staden Vavuniya i norra Sri Lanka. Han hade flera tusen underlydande och ekonomiskt ansvar för stora hjälpinsatser.

Under 1980-talets andra hälft fanns vid sidan av LTTE ytterligare en handfull väpnade tamilska gerillagrupper. De var lika sysselsatta med att attackera Sri Lankas armé som varandra.

Medlemmar från en av dessa grupper kom och krävde Sritharans organisation på pengar. Han vägrade vid alla tillfällen att ge efter för hoten. Till sist kom några män till hans kontor och högg honom till döds. Våldsdådet gjorde Sritharans fru och hans föräldrar förtvivlade. Otröstliga.

– Min fru lider fortfarande väldigt mycket av chocken över sin sons död. Hon blev mycket svårt tagen och skakad av händelsen. Precis som jag, säger Thiagarajah.

Sritharan var 33 år när han mördades. Han är en av 64 000, den officiellt antagna siffran för dödsoffer i konflikten. Särskilt tamiler hävdar att dubbelt så många dött.

Thiagarajah och hans fru och dotter lämnade hus, ägodelar, vänner och välstånd och begav sig till Kanada. De togs emot som flyktingar.

– Kanada var så vänligt och vi gavs allt vi behövde. Vi kunde starta ett nytt liv här.

Under högtidsdagarna kan det komma 1 000 besökare till Canada Hanthaswamy Temple. Torontos största hindutempel har haft 5 000. Den här söndagskvällen är det bara en handfull människor kvar i templet.

– Vissa nätter sover jag till och med här. Jag tänker ofta på min son. Efter att jag förlorade honom förlorade livet mening och glädje. Mitt enda mål nu är att hjälpa människor, mitt land och min religion, säger Thiagarajah.

Tunna väggar skiljer hans kontor från tempellokalen. Genom fönstret till lokalen där de hinduiska gudastyerna står centralt placerade ser Thiagarajah de sista gästerna lämna lokalen och gå ut i foajén för att ta på sig skorna.

– Singaleserna är också bra människor. Det är på grund av de politiker vi haft som det varit krig. Men premiärminister Ranil Wickremesinghe är mycket bättre än dessa. Och även Tigrarna gör sitt bästa för att få fred. Vi är också mycket tacksamma gentemot norrmännen för att de hjälper till att nå en fredlig lösning, säger Thiagarajah.

Tigrarna har retirerat

De som kommit hit har med spänning följt alla rapporter från hemlandet. Tusen och åter tusen böner och tankar har sänts till hemtrakterna. I alla stadens tamilska hindutempel ber besökarna för fred.

I Scarborough ligger också det stora Siva Vishnu Ayappan Temple. En tamilsk man förklarar att alla har glatts åt rapporter om framgångar för Tigrarna och att de sörjt när de fått illavarslande nyheter om bombningar av civila och bakslag på slagfältet.

– Det får helt enkelt inte bli krig igen, Sri Lanka slås sönder ännu mer då, säger

Suganthi, en 18-årig tamilsk flicka som drömmer om att starta en tidning.

Hon vill inte att nya orättvisor ska begås mot hennes folk. Fred har alltid varit högsta önskan under den tid som kriget kändes som en ostoppar maskin.

Sedan Sri Lankas regering och Tigrarna slöt permanent vapenvila i januari 2002 är Torontos tamiler lugnare. Men få är säkra på att det ska bli fred. De har blivit besvikna så många gånger under de senaste 20 åren.

Tidigare stod Tigrarnas minnesmonument, flaggor och affischer och insamlingskistor vid ingången till många tempel. Flaggan med tigern på språng var en stark symbol för det tamilska folkets frihetssträvan. För LTTE var det ett sätt att synas och samla in pengar från besökare. Med stöd från kanadensisk polis har gerillans män gett vika och tvingats acceptera att templet ska vara fria och självständiga.

Även om de flesta av Torontos tamiler sympatiserar med Tigrarna och har skänkt pengar under krigsåren vill de inte vara organisationens slavar. Några hävdar att de hotas om de inte regelbundet lämnar pengar till World Tamil Movement, Tigrarnas kanadensiska stödenhet som på grund av antiterroristlagar inte får heta LTTE.

– Det kommer två män och knackar på dörren. Den ena är snäll och beskedlig, och ber om pengar till organisationen. Bakom honom står en stor man med mörk och hotfull uppsyn. Hotet är förtäckt. Jag har bett dem att dra åt helvete och sagt till dem att de inte kan skrämma mig, säger ”Jim”.

Han vill inte uppges sitt rätta namn på grund av rädsla för repressalier.

– Prabhakaran har orsakat irreparabel skada. Irreparabel. Frånvaron av krig är inte fred. Och till slut kommer sanningarna att överleva, och då måste Prabhakaran bort.

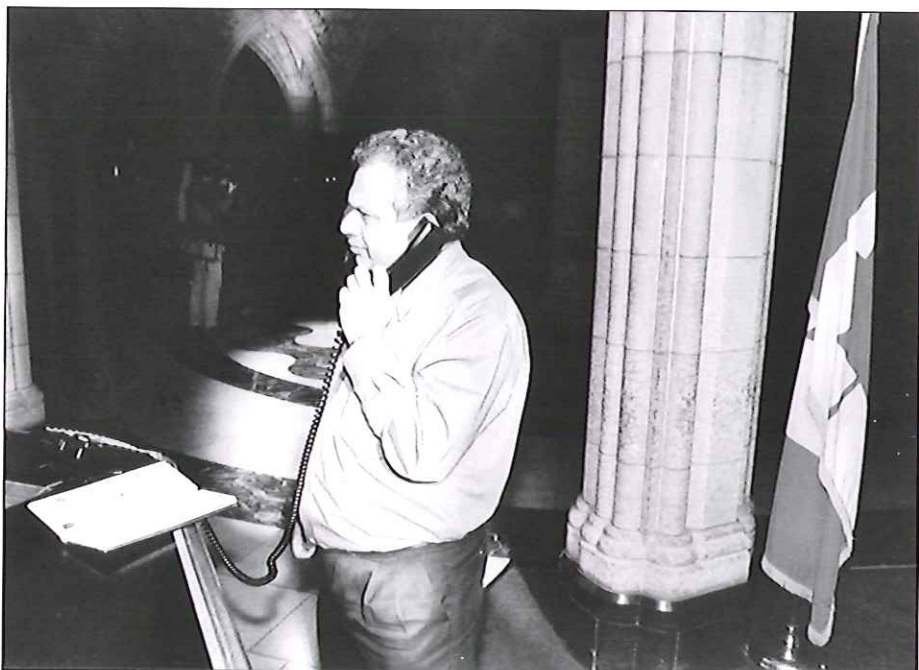
Jims ord skär i öronen på dem som är tigrarna trogna och de som tror och hoppas att fredsprocessen ska leda till slutet på konflikten blir upprörda. Han vet att någon skulle kunna göra honom illa om han gick ut öppet med sina åsikter.

Han säger uppgivet att både singaleser och tamiler är idioter. Det är därför problemen har uppstått i Sri Lanka, som i en utopisk verklighet hade kunnat vara ett paradys. I Kanada vill han bli lämnad i fred.

WTM:s företrädare är medvetna om anklagelserna. Strängare antiterroristlagar har också gjort att många tamiler tvekar att lämna pengar. Några säger att Kanadas Tigrar inte alls liknar de frihetskämpar som kämpat på slagfältet i Sri Lanka.

– Många har tappat förtroendet när de sett organisationens företrädare komma körande i nya och dyra bilar som de helt uppenbart köpt för insamlade pengar, säger en kritiker.

Vita huset terroriststämplade LTTE 1997, efter intensiv bearbetning av Sri Lankas förre utrikesminister **Lakshman Kadirgamar**. Sedan dess har organisationen svårare att verka internationellt och en

Chris Sandrasagra kallar sig fredslobbyist. Arbetet är krävande och ger ibland svår huvudvärk. Som företrädare för den tamilska fredsorganisationen CROPS får han träffa maktens företrädare i Kanada, som här i parlamentet i Ottawa. Fem minuter tidigare har en man från ett muslimskt land avvisats från en öppningsceremoni i parlamentet.

Nehru visar stolt upp segerbucklan från Tigrarnas förra internationella mästerskap i fotboll. Elaka tungor gör gällande att domaren tillät fullt spel i finalen.

del banktillgångar har frusits. LTTE finns även på FN:s lista över förbjudna terroristorganisationer. En rad länder, bland andra Kanada har antagit samma lista. Tigrarna är inte formellt förbjudna i Kanada, men finansministeriet har förbjudit dem att samla in pengar. Kanalerna för transaktioner är utbytta och insamlingen pågår enligt uppgift i oförminskad skala.

LTTE:s koordinator i Kanada, **Suresh**, satt fängslad flera år i väntan på rättegång. Han är fri, men hålls under uppsikt av den kanadensiska säkerhetstjänsten.

Mycket pengar har skickats från Tigrarnas internationella grenar. I många länder har det varit kutym bland tamiler att skänka minst 20 dollar per månad.

I april besökte ett tjugotal medlemmar av Tigrarnas politiska gren Norge, Sverige och Finland. De före detta gerillasoldaterna studerade maktindelning. De träffade även exiltamiler och förklarade för dem att Tigrarna behöver stöd och pengar, såväl till återuppbyggnad av de norra och östra delarna som till att hålla de stridande styrkorna intakta.

– Alla bidrag till oss är frivilliga. Det är en del av demokratin att bestämma om man vill bidra med pengar eller avstå. Och de som samlar in pengar för vår räkning ska ha särskilda id-brickor, förklarar **Nehru**, som är statstjänsteman och på sin fritid informatör för WTM i Kanada.

Nehru förklarar att organisationen har tillåtelse att samla in pengar för välgörande ändamål i Tigerkontrollerade delar av Sri Lanka. Just nu sker officiellt en insamling till proteser och rehabilitering av handikappade soldater och för minröjning.

WTM har nyligen flyttat in i ett eget nybyggt hus av modernt snitt, ensligt beläget i Scarborough. Nehru visar stolt biblioteket med över 12 000 tamilska volymer. En besökare går mellan hyllorna och stannar vid lånedisken för att registrera sina lån.

Här säljs även LTTE:s propaganda- och nyhetsfilmer från Tamil Eelam. Filmer, cd-

skivor och böcker produceras av Tigrarnas mediaenhet i staden Kilinochchi, i vars närhet ledaren Prabhakaran bor. Bara några få i den innersta kretsen vet var. Han håller låg profil och syns aldrig i offentliga sammanhang, även om han tar emot de mest prominenta besökarna. Han sägs också skifta mellan flera olika hus. För Tigrarnas och tamilernas kamp är han ovärderlig. Ingen ska få chansen att mörda honom.

Från WTM:s kontor i Scarborough distribueras Tamil Guardian, Tigrarnas officiella tidning som finns både i en tamilsk och en engelskspråkig version. Huvudredaktionen ligger i London. Tidningen trycks en gång i veckan i en kanadensisk edition och 20 000 exemplar säljs i butiker i Kanadas största städer.

WTM äger också 50 procent i tevekanalen TVI, en betalkanal som sänder främst tamilska nyheter. I Toronto har demonstrationer för tigrarna och mot den förra regeringen lockat 30 000 under krigsåren.

Nehru pratar i ena stunden om tamiler runtom i världen som arbetar med solfångare och andra tekniska innovationsprojekt och att WTM stöder uppbyggnad av Sri Lankas norra och östra delar, för att i nästa stund komma in på gerillasoldaternas stora mod och stridsduglighet. Han beskriver flera av de stora slagen. Under hösten 2000 erövrade tigrarna stora områden och baser som det tagit regeringsstyrkor två år att inta.

Nehru menar att bedömare i USA och resten av västvärlden underskattade LTTE. De förstod inte hur taktiskt skickliga, välorganiserade och välmotiverade styrkorna var och att det hela tiden funnits en massiv folklig uppslutning bakom Tigrarna. Nu kan endast fredssamtal framåt.

– Trots att jag arbetar här är jag ingen blind efterföljare till LTTE. Men jag är för tamilernas frigörelse, säger Nehru.

När en film om gerillans marina enhet, i slutet av januari har premiär på flera tamilska biografier i Scarborough är salongerna fullsatta. Stödet har inte försvagats. Fredsprocessen ses som Tigrarnas största seger och en väg till internationellt erkän-

nande, förklarar en biobesökare.

– Vilken väg Tigrarna än väljer har de de tamilernas förtroende och stöd, säger han.

Många kanadensiska tamiler menar att WTM, precis som Tigrarna i Sri Lanka, strävar efter kontroll över den tamilska befolkningen. Andra grupper har svårt att verka. De som velat opponera sig har tigit.

CTBC slåss för oberoende

Den fristående radiostationen CTBC (Canadian Tamil Broadcasting Corporation) upplät till i september förra året en timmes sändningstid i veckan för WTM. När de kanadensiska myndigheterna hösten 2002 skulle förnya sändningstillstånden, ville WTM lägga beslag på CTBC:s sändningsrätt. Det slutade med en maktkamp och en uppmärksam allmän omröstning bland tamiler.

– De försökte smutskasta oss genom kampanjer för att vinna omröstningen. Men folk genomskådade dem, säger **Thenpululoor Krishnalingam**, stationens vice vd. CTBC vann.

Den unge radioprataren **Lankathas Pathmanathan** är mycket populär bland lyssnarna. Kanske inte ännu lika omåttligt uppskattad som stationens chef dock.

Han går en journalistutbildning på ett universitet i Toronto samtidigt som han arbetar på radiostationen. Dessutom arbetar han som statistiker.

– Jag gör inget annat än arbetar och studerar. Men journalistik är det roligaste jag vet, säger Lankathas.

Det går inte att ta miste på att han brinner för journalistiska ideal som objektivitet och sökande efter sanning och rättvisa. För att behålla trovärdigheten måste CTBC söka sanningen även om det rör LTTE:s användning av barnsoldater. Men kritiska rapporter om Tigrarna är alltid kontroversiella i tamilska kretsar.

– Vi förlorade vår frihet i Sri Lanka, om vi skulle förlora den igen här i Kanada blir det ingen skillnad jämfört med tidigare, säger Lanka, som lyssnarna kallar honom.

Han kom till Kanada som tioåring och

Thenpululoor Krishnalingam är vice vd och programledare vid den tamilska radiokanalen CTBC. Mannen på planschen är radiostationens chef, utklädd till budistmunk.

precis som många i den yngre generationen är hans accent nu mer kanadensisk engelsk än tamilsk engelsk. Han har hunnit bli 23 år. Sri Lankas etniska konflikt har sysselsatt hans tankar under hela uppväxten. Efter 13 år i Kanada kan han hoppas på att snart få besöka sitt gamla hemland igen.

Lanka har varit med sedan stationen inledde sändningarna 1995. Lyssnarna har uppskattat CTBC och under åren har kanalen fått en trogen lyssnarskara.

– Det visar sig inte minst när vi öppnar våra telefonlinjer. Vid ett tillfälle när vi hade en insamling för hjälporganisationen TRO, lyckades vi samla in 73 000 dollar, säger Krishnalingam.

Även om CTBC behandlar aktuella ämnen fokuserar sändningarna på nyheter som rör Sri Lankas tamiler. Som enda utomstående mediaorganisation har CTBC haft en korrespondent på plats i den tigerkontrollerade Wannin-regionen under krigsåren 1995 till 2001. Reportern har haft satellittelefon och lämnat regelbundna rapporter.

WTM krävde under krigsåren att de skulle få förhandsgranska CTBC:s krigsnyheter. Radiokanalens ledning stod på sig och slogs för rätten till neutralitet.

Även Tamil Rehabilitation Organization har försökt skaka av sig WTM:s kontroll. När TRO tidigare arrangerade möten dök WTM alltid upp som objuden samarrangör och TRO har klassats som en frontorganisation till LTTE.

Sri Lankas regering har låtit TRO öppna kontor i Colombo. I Toronto arbetar alla ideellt och andelen av de insamlade pengarna som används till välgörenhet är mycket hög. Men fortfarande är det komplicerat att föra över pengar från Kanada till Sri Lanka på grund av antiterroristlagarna.

Reggie, en man i 60-årsåldern med klara milda ögon är koordinator för TRO:s transatlantiska sektion. Han är nyss hemkommen efter sex veckor i norra Sri Lanka.

– Vi har bland annat grundat en data-skola i Kilinochchi. Jag ville undersöka att pengarna går fram och att de används effektivt, även om våra pengar i jämförelse med biståndspengarna bara är ”peanuts”. Men förhållandena är fortfarande fruktansvärda, återuppbyggnaden har inte tagit fart som den borde, säger Reggie.

Han ser oroande tecken i regeringskontrollerade Jaffna. På en sträcka av vägen A9 på Jaffnahalvön finns inga skyltar på tamilska eller engelska. De är på Sinhala only. Detta trots att civilbefolkningen är tamilsk.

Posteringar finns i varje kvarter. 40 000 singalesiska regeringssoldater pekar sina automatkarbiner mot civila tamiler.

Eftersom TRO verkar i de delar av Sri Lanka som kontrolleras av internationellt terrorklassade LTTE står organisationens medlemmar under kanadensiska polisens uppsikt. Detta trots att gerillan sedan fredssamtalen inleddes i september 2002 inte längre stämplas som terrorister i Sri Lanka.

– Vi vill bara hjälpa vårt folk. Varför är

Utrikesminister Bill Graham hälsar på tamiler vid en stödmiddag i Toronto för the Canadian Land Mine Foundation.

det så mycket hinder i Kanada och USA? När de säger att vi är en frontorganisation är det fel. Tigrarna har sin verksamhet och vi vår. Men det här hotet, att vi kan klassas som terrorister, hindrar oss och gör oss självklart rädda, säger Reggie.

De medelålders kvinnorna och männen nickar instämmande. De berättar att de träffar parlamentsledamöter för att förklara vad TRO gör. Målet är att få status som godkänd välgörenhetsorganisation i Kanada.

Den sociala kontrollen är stark i Scarborough. Precis som i Sri Lanka håller tamilerna ordning på vad landsmännen har för sig, var de kommer ifrån och vad de gjort tidigare. Oförrätter och skumma affärer glöms inte bort.

– Det är sant att kriget har skapat en enda röra, säger Christopher Sandrasagra.

Ett helt samhälle har skakats om, några människor har landat i Kanada, där de försökt finna sig till rätta. Några har landat på fötterna. Andra har aldrig funnit fotfästet.

– Många ungdomar har begått självmord genom att hoppa från taken på höghusen. Många upplever att de inte kan förändra sina liv, säger **Christine**, som bor och verkar som journalist och stödperson, i ett av de grå höghusområden där sociala problem varit regel snarare än undantag.

Våld mellan ungdomsgäng från samma områden i Sri Lanka var vanligt. Ungdomar födda i olika delar av Jaffna gav sig på varandra. Ett gäng kallades VVT, en förkortning av fiskebyn Valvettithurai, Prabhakarans hemby på Jaffnahalvön. Någon koppling till Tigrarna kunde aldrig bevisas. Våldet har bedarrat, tack vare ingripanden från kanadensiska myndigheter och tamilska socialarbetare. När striderna i Sri Lanka mattades av och fredprocessen tog fart blev det med ens också lugnare i de tamilska stadsdelarna.

Olika vinklar, olika bilder

För en utomstående är det en utmaning att skapa sig en bild av skeenden i Lilla och Stora Jaffna.

Underströmmar och rykten kan välta omkull den som tittar in genom husets fönster för att försöka få en bild av vad som egentligen händer där inne. När bilden tycks klarna

upptäcks ett nytt rum, eller en ny ingång.

– Hur många sidor har ett mynt, frågar Sundanam retoriskt.

– Två, lyder ett snabbt svar.

– När du tittar på den ena sidan ser du en sak. Vänder du på myntet ser du något helt annat. Vänder du på det ytterligare en gång framträder något nytt på den sidan du redan sett. Men det är den tunna sidan som är nyckeln. Det är den som binder ihop allt, säger Sundanam.

Så är det i Stora Jaffna. Vänd och vrid på saker. Nya intryck framträder hela tiden.

I downtown Toronto har **Paramu Sivasubramaniam** en tobaksaffär. Hans bror **S.P. Thamilchelvan** är nummer tre i Tigrarnas hierarki efter ledaren Prabhakaran och den ideologiske ledaren **Anton Balasingham**. När fredssamtal hölls i Oslo i december reste Sivasubramaniam dit och kunde träffa sin bror för första gången på 20 år.

– Nu kan vi hoppas på fred och då kanske jag också kan åka till Sri Lanka igen, säger han.

Liten och satt och blygt lågmäld känns han minst av allt känns som en gerillans man. Men på disken ligger senaste numret av Tamil Guardian, Tigrarnas officiella internationella organ och på väggen bredvid disken hänger Prabhakarankalendern.

Det faktum att hans bror är ledare för Tigrarnas politiska gren, liksom hans eget skrivande i Tamil Guardian, har gjort att hemresor varit omöjliga under krigsåren. Hade han rest hem, skulle han ha arresterats redan på flygplatsen i Colombo. Hemtrakterna i de gerillakontrollerade delarna i norr skulle han aldrig ha fått se.

Fredslobbyisten Chris Sandrasagra rör sig i alla kretsar. De ringar på ytan som hans arbete skapar, sprider sig till den kanadensiska maktsfären.

När Kanadas utrikesminister Bill Graham deltar som hedersgäst vid en stödmiddag för minröjning i Vietnam, anordnad av The Canadian Landmine Foundation, glömmer han i sitt tal inte bort Sri Lankas tamiler.

– Jag är glad att se flera av våra vänner från Sri Lanka här ikväll. Som en del i vårt stöd till Sri Lanka och fredprocessen där, är minröjning en del av vad vårt land bidrar med. Vi hoppas också kunna göra mycket annat för det landets fredsträvanden, säger Bill Graham.

För tre år sedan, när kriget fortfarande rasede i Sri Lanka, stod han upp för tamilernas sak. Vid ett tal inför församlade tamiler på Sri Lankas laddade självständighetsdag den 4 februari, sa Bill Graham att den förföljelse som Sri Lankas tamiler utsatts för berättigat deras kamp för självständighet.

Tamiler kommer ihåg sånt.

Efter talet kommer de tamiler som närvarat vid middagen fram för att tacka ”Honourable Mr Bill Graham”, som de kallar honom. Sin utrikesminister.

Johan Mikaelsson
text och foto

Undanröjaren i Tallkrogen

Tamiltalande hinduer i Sverige vänder sig till en gud kallad Undanröjaren. De ber honom att se till att de ska uthärda livet i Sverige och att de kan återvända till *tayakam*, "moderlandet", Ilam. Peter Schalk berättar om hur tamiler från Sri Lanka upprätthåller sin religion i Sverige.

Kvinnor och barn sjunger hängivet till Undanröjarens pris i Shivatemplet i Stockholm.

Hur hamnade hinduguden i en Stockholmsförort?

De samlas sedan 1999 på tisdags- och fredagskvällar i en källare i kvarteret Tallkrogen som ligger i Enskede i närheten av Globen i Stockholm. De hyr en källare för cirka 9000 kronor i månaden, som de omvandlat till ett tempel vigd åt Undanröjaren. Hans appellativ är en översättning från tamil, *Vinayakar*. Han är också känd som *Kanecan*, "herre över horden" eller *Kanapati*, "mästare över horden". Motsvarande sanskritappellativ är *Vinayaka*, *Ganesa* och *Ganapati*.

Horden är hans följe, som består av knubbiga dvärglikande andevarelser, som musicerar, betjänar, slåss, slår volter och dansar. Somliga har djurhuvuden. Han var själv en av dem. Han hade elefanthuvud och manskropp, men blev upptagen i de stora hinduiska gudarna krets. Där fick gudarna förklara hans egendomliga gestalt, inte för att han var djurgestaltad, för det var somliga av dem själva, utan för att han hade just ett elefanthuvud och dessutom var en lågkastig uppkomling.

Många olika och oförenliga myter berättas om detta, vilka ger en överslätande bild av gudens sanna ursprung. Det var inte lätt att acceptera att ett troll blir högggud. Därför måste han ges gudomligt ursprung som son till Shiva (tamil: *Civan*) och Parvati. Vi skall inte uppehålla oss vid dessa myter, utan konstaterar bara att Undanröjaren anses vara en undanröjare av hinder. Hinder på livets väg har dessa tamiltalande hinduer, varav flertalet kommer

från Ilam och särskilt Yalppanam (Jaffna), mött många gånger. De kunde förlora sina hem i krigszoner, bli internflyktingar och anförtro sig åt människosmugglare för att bli beroende av svenska immigrationsmyndigheter på 1980- och 90-talen. Myndigheterna har låtit dem vänta i månader och kanske år på beslut att få stanna. Nu är de beroende av fördomsfria arbetsgivare. De växer inte på träd.

De flesta är politiska flyktingar som ett resultat av kriget mellan den tamilska motståndsrörelsen och regeringens väpnade styrkor. Här i Sverige bidar de sin tid. Deras hopp är riktat mot att återvända till Yalppanam. Här ber de Undanröjaren om hjälp att tills vidare uthärda livet Sverige.

Följer traditioner från Jaffna

Templet följer religiösa traditioner från Yalppanam. Båda *piramanar*, brahmanerna som tjänstgör i templet, är därifrån. Miljön är formad så att man får en känsla av att vara hemma i Yalppanam. Tempelrådet har bestämt att tamilska språket alltid skall användas i templet i all kommunikation, ingen engelska eller svenska.

Användningen av sanskrit är begränsad till recitation av några *stotras*, vilka är böner eller förböner. Det finns inget svenskt och engelskt namn på templet. Jag översätter från tamil: "Helgedom i Sverige av den Helige Undanröjaren av stor nåd, [av Honom] som ger framgång". Det är inte lätt för svenskar och tamiler att säga allt

detta på svenska. Därför säger jag i fortsättningen bara "caivatempet i Stockholm". Det är anslutet till Hinduiska Samfundet i Sverige (HSS), som är en riksorganisation, men det förekommer dock inga ekumeniska gudstjänster med två andra hinduiska grupper i Stockholm, Hindu Mandir och med ISKCON. Tempelrådet har också bestämt att gudstjänsten skall ske i enlighet med traditionen i Tamil Nadu och i Yalppanam. De är hinduer, men *caivaer* och dessutom *caivaer* (Shivadyrkare i en tradition som går under namnet *caivacittantam*). Att de dyrkar just Undanröjaren som huvudgud rubbar inte på deras identitet som *caivaer*, ty Undanröjaren är del av *caivafamiljen*. Han är, som antytt ovan, son till Shiva och Parvati och bror till Murukan (Skanda).

Tempelrådet refererar också till templet på tamil med en kortare beteckning. Den ges på engelska: Hindu Maintain Centre. Nu blir vi medvetna om ett spänningsförhållande, som rådet har försatt sig i. Å ena sidan vill man stödja en lokal tamilsk sektaristisk tradition, men å andra sidan är man beredd att gå in för ett brett synsätt som omfattar hela hinduismen. Att hitta balansen mellan de båda är rådets stora problem.

Caivacittantam predikar hängivelse (tamil: *patti*, sanskrit: *bhakti*) inte bara som framkomlig, utan som nödvändig väg till befrielse från återfödelsens kretslopp. Befrielsen befriar till en förening med Undanröjaren. Denna *patti* uttrycks genom

deltagande i föreskrivna riter som är hierarkiskt anordnade allt efter deras närhet till målet. Målet självt, gudsföreningen, tänkes som en förening av den hängivne med Gud, inte som en enhet som utplånar all individualitet, men inte heller som en tvåhet eller som en tvåhet med åtskillnad. Caivacittantam vill medvetet avskilja sig från läran om icke-tvåheten (Sankara), tvåheten (Madhva) och tvåheten med åtskillnad (Ramanuja).

Caivacittantam utbildades på 1100-1200-talen i Sydindien, men grep tillbaka på en patti-tradition, som började på redan 600-talet och integrerade denna i sin frälsningslära.

Ett verk, i vilket denna integration är fullkomlig, är den tamilska versionen av *Skandapuramam* (tamil: *Kantapuramam*), från 1300-talet. Den tamilska versionen är inte en ren översättning utan delvis en nyskapelse. Fortfarande finns speciella högtider för recitation av denna text i templen i Yalppanam. Caivatemplet i Stockholm kan inte anordna en sådan, men har gjort ett citat från inledningen till *Kantapuramam* till templets motto: "Må Caivams storhet upplysa hela världen".

Caivatemplet ingår i nätverk

Dessa sydindiska traditioner på tamil över-togs i Yalppanam och reformerades på 1800-talet av Arumukar Navalar (1822-1879). Navalar betyder "den lärde". Han betonade att caivacittantam först och främst är tempelkult. Han satte templet i centrum för all frälsningssträvan. Han hade gått i skola hos kristna missionärer, lärt sig kristendomen från grunden, lärt sig hebreiska, grekiska och latin och gjorde en bibelöversättning till tamil, men vid en viss tidpunkt lämnade han sina lärare och propagerade caivacittantam.

Han använde sig av kristna missionärs-metoder som att skriva en katekes och införde predikningar i gudstjänsten. Han gav detaljerade föreskrifter om hur denna skulle utformas. Det är denna reformerade caivacittantam, som caivaerna i caivacittanta-templet i Stockholm är inspirerade av.

Idealen är sålunda tydliga, men verkligheten släpar efter beroende på andra inflytelser som caivaerna utsätts för i exil.

Caivatemplet i Stockholm ingår i ett nätverk och är beroende av framförallt två tempel i Danmark, av det stora hindutemplet i Hamm i Tyskland och av caivapräster

Undanröjaren i caivatemplet i Stockholm. Han är rörlig och sätts på rätten och bäres runt under sin födelsedag.

från London. I Yalppanam följer de ortodoxa intensivt vad som sker i exil. Ett och annat ögonbryn har höjts, inte för vad som sker i Stockholm, men väl för vad som sker i Hamm. Där kan man observera ett medvetet försök av ilamtamiler att föra ihop caivacittantam med *viracaivam*, som är en annan caiva-sekt, och med *kamaksikulten* i Kanci i Tamil Nadu. Det är alltså inte fallet

att alla exiltempel av ilamtamilerna följer samma utveckling.

I Stockholm finns också den tamilska motståndsrörelsen LTTE, vilken slagits mot den lankesiska regeringen och dess väpnade styrkor. Dessa LTTE-sympatisörer är delvis samma personer som stödjer templet. Det finns ingen motsättning mellan att be till Undanröjaren och att arbeta i motståndsrörelsen för befrielsen.

LTTE:s stora högtidsdag är "de stora hjältarnas dag" 27 november. Den är även integrerad i templet på så sätt att släktingar till fallna hjältar låter prästen uttala en förbön hos Undanröjaren för deras välgång i livet bortom detta. I Sverige bor minst nio tamilska hushåll som minns sina dödade "martyrer".

En viktig roll spelar kvinnorna som traditionsbevarare, en roll som de redan hade i moderlandet, men som intensifieras i exil. Ordet *kutumpam* refererar egentligen till

Mer läsning om ilamtamilerna i Sverige

För den som vill läsa mer om ilamtamilernas caivam i Sverige hänvisas till Peter Schalks *God as Remover of Obstacles. A Study of Caiva Soteriology among ilam Tamil Refugees in Stockholm.* (Acta Universitatis Upsalensis, 2003). Boken kommer ut inom kort och kan beställas från förlaget: acta@ub.uu.se.

Den som vill fördjupa sig i studiet av

ilamtamiler och caivam i ett europeiskt perspektiv, Norden inkluderat, hänvisas till antologin *Tempel und Tamilen in zweiter Heimat.* Medverkan av bland andra Martin Baumann, Brigitte Luchesi, Annette Wilke och Peter Schalk. Boken ges ut på Ergons förlag (Würzburg) i juni 2003. De skandinaviska bidragen om caivam i Norge, Danmark och Sverige är på engelska.

hushåll, men även till hustru. Hustrun symboliserar hushållet inte olikt den judiska hustrun, som enligt vissa traditioner sägs vara mannens hus.

I Yalppanam sammanfaller begreppet för hushåll ofta med ett annat begrepp, pakuti, "(kast)sektion". Det finns ett 20-tal kaster i Yalppanam. De är splittrade i loka kastsektioner, som leds av en älderman. En sådan *kutumpam/pakuti* är en äktenskapspool för arrangerade äktenskap som helst följer kast- och familjenärhet. I exil är en *kutumpam/pakuti* i regel splittrad, fragmenterad och reducerad, men kommunikation har gjort det möjligt att hålla kontakt med moderlandet och med andra splittrade *kutumpam/pakuti* av samma härkomst i Kanada, Australien, Europa, etc.

Giftermål sker ofta efter kast

Fortfarande gifter sig unga tamilska män nästan uteslutande med tamilska kvinnor, som hämtats från moderlandet eller från exilen, men helst från en besläktad *pakuti/kutumpam*. Det betyder att man gifter sig efter kasttillhörighet och helst därtill efter hushållstillhörighet. Kusunäktenskapet är idealiserat. Kusinen är en garanti för kastrenhet och familjenärhet och därmed också i regel lokal närhet i moderlandet. Hemgiftssystemet blomstrar även i exil, men föreskriven matrilokal bosättning går oftast inte att genomföra i exil. Kvinnorna för med sig kontanter som hemgift, inte något hus som i moderlandet. Man bor i en tvårummare i Tensta, som hyrs och som kvinnan inte äger. Enligt *tecavalamai*, "sedvanerätt i landet" (=Yalppanam), behåller kvinnan äganderätten till sitt hus, som hon sedan för vidare till dottern som hemgift, varvid föräldrarna flyttar ut. När hemgiften ges som kontanter blir de omvandlade till bruksvaror och kvinnornas beroendeförhållande till männen ökar. I exilen har de inget ekonomiskt oberoende att sätta emot vid konflikter inom äktenskapet. Dessa konflikter är många delvis beroende på den ekonomiska, sociala och psykologiska depravation som en tamilsk familj utsätts för i Sverige.

De som har huvudansvaret för *kutumpam/pakuti*s bestånd är de gifta kvinnorna. Det är en tumregel att hemgiftens storlek ökar med graden av lägre status hos kvinnan i ett arrangerat äktenskap. Ledan vid livet kan bli stor om en hustru hindras från att arrangera sina barns äktenskap i enlighet med moderlandets sed. Kvinnornas mandat och kallelse som mäklerska ger dem en prestigefylld ställning inom den tamilska gemenskapen. Många kvinnor uppfattar denna ställning som en plikt, som inte får svikas.

I traditionsbevarandet ingår naturligtvis

även religionen. I gudstjänsten i Stockholm leder de *paccanai*, recitationen av sånger i hängivenhet. De uttrycker pakti. De tillverkar egna sånghäften när de inte finns tillgängliga. De anordnar möten för kvinnors utbildning och leder framför allt barnens kunskapsförvärv i tamilsk kultur. De släpar sina ovilliga män med till gudstjänsten. Själva klär de upp sig i sina vackraste saris och klär sina barn i söndagskläder, men förmår inte sina män att ta på sig sin vetti, ett vitt fotlångt tygstycke som läggs runt höfterna. Den skall smyckas med en *calvai*, en brokig schal som läggs runt höfterna. Männen förväntas ha naken överkropp inne i templet, men de kommer ofta i jeans och T-shirt. Prästerna är ståndsmässigt klädda.

Att binda en sari i Sverige är också en symbolisk handling, en självvald bindning till traditionen. Den uttrycks även genom en komplicerad bunden håruppsättning av hår som utslaget kan räkka till knäveckan. Därtill kommer en synliggjord bundenhet till *kutumpam* genom bärandet av en tali runt halsen, dvs av kedjan som kvinnan erhåller vid äktenskaps ingående och som hon alltid bör bära.

Fredagsgudstjänsten viktigast

Fredagsgudstjänsten mellan klockan 18 och 21 är viktigast. Den följer ett traderat mönster som de hängivna känner igen från Yalppanam. Problemet i Stockholm är att miljön, en källare i ett våningshus, inte precis liknar ett tempel med tempeltorn. Man får låtsas som om... och det gör man gärna.

Tamilerna skulle gärna vilja hyra en övergiven kyrka istället.

I "templet" finns en hall som skall vara en pelarhall, men det finns inga pelare. Där skall finnas en central fast helgedom i sten, men det är en träkonstruktion, som lätt kan monteras ner igen. Den är klädd i tapeter, vars mönster imiterar sten. I och kring den centrala helgedomen sker "följandet av guden", vilket är tamilernas sätt att tala om gudstjänsten. Detta "följande" består av fyra delar.

1. Efter ett åkallande av guden kommer *apicekam*, "konsekrationen" av hans staty. Prästen gjuter mjölk, honung, rosvatten, och filmjolk över guden och smörjer in honom med sandelträpasta. Dessa fem kallas de fem odödliga.

2. Nu följer *pucai* (sanskrit *puja*), "vördnadsbetygelse". Prästen citerar gudens appellativ och utför arattiyetuttal, "cirkulerandet av ljuset". En ljushållare med tända

oljedränkta veckar föres medsols kring guden.

3. Sedan följer *pac(j)anai* (sanskrit: *bhajanā*), "recitation", av sånger som uttrycker hängivenhet.

4. Slutligen följer *arccanai* (sanskrit: *arcana*), "dyrkan", som består av böner, vilka förmedlas av prästen till guden.

Efter "följandet av guden" ansluts en gemensam måltid med ilamsk mat som helgats av beröringen med Undanröjaren. Maten är helt vegetarisk. Det är tekniskt sett en konviviemåltid. Man äter tillsammans med guden av den mat som egentligen är hans bestående av offergåvor till honom, men han lämnar det mesta tillbaka till sina hängivna. Han visar sin ynnest. "Ynnest", tamil *piracatan*, sanskrit *prasadam*, är också

beteckningen på själva måltiden. Stämning är lätt, barnen stöjar och rusar omkring i "tempelhallen". Man konverserar uppdelade i grupper efter könstillhörighet. Bland "ynnesten" finns i regel en liten sötsak (tamil: *motakam*, sanskrit *modaka*, "det som glädjer". Det är Undanröjarens egen favoritsötsak. En gång åt han så många att hans mage sprack och alla rullade ut till välgång för världen. "Ynnesten" är en höjdpunkt för alla, men speciellt för barnen.

Undanröjaren, liksom barnen, älskar "det som glädjer". I en klassisk text sägs också att den som äter Undanröjarens *modaka* övervinner alla hinder. I Stockholm lyckas han i alla fall med varje fredag att få ilamtamilerna att uthärda Sverige en vecka till, och kanske längre än så.

Fredsförhandlingar ger hopp

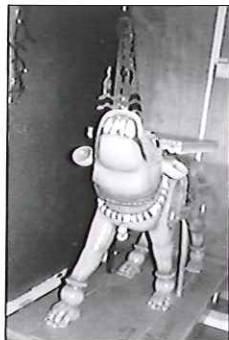
Fredsförhandlingen ledda av Norge mellan den ilamska motsänds rörelsen och den lankesiska regeringen har väckt ett hopp om ett återvändande till moderlandet, i varje fall för nykomna ilamtamilerna i Sverige under 90-talet. De är väl förberedda språkligt och religiöst att återvända. En fred betyder för Undanröjarens tempel att antalet hängivna kommer att minska gradvis så att så småningom underlaget för templet existens viker. Lilla Yalppanam i Stockholm kommer att flytta tillbaka till Stora Yalppanam i Ilam, men minnet av caivatempet kommer att finnas i svenska bibliotek och arkiv. Studiet av ilamtamilernas överlevnadsstrategi att uthärda i exil med en kombination av bön till Undanröjaren och samtidigt stödjande av den väpnade kampen för *tayakam*, "moderlandet", har ett allmänintresse även i framtiden.

Peter Schalk text och foto

Artikelförfattaren är professor i religionshistoria vid Uppsala universitet, och är särskilt inriktad på hinduismen och buddhismen.

Undanröjaren ridande på sin rätta. Bilden är från Manakkulatemplet i Putucceri, Tamil Nadu.

Undanröjarens rid-djur, som nog kan vara skrämmande. Är också en stridsrätta.

Indien och Kina – kapitalismens triumf?

Över två generationer har Indien och Kina förändrats från slumrande jättar med stora problem till snabbt uppvaknande kontinenter med långtgående anspråk på en plats i världspolitiken och den globala ekonomin. Deras snabbt skiftande situation har naturligtvis förändrat våra bilder dramatiskt och med dem vad vi tror oss veta om utvecklingens drivkrafter i den moderna världen. Frågan är dock om vi verkligen förstått innebörden i denna utveckling. Lundasociologerna Lisa Eklund och Staffan Lindberg reflekterar här över vad som egentligen hänt.

Vid frigörelsen efter andra världskriget var det inte många som trodde på Kina och dess kommunistiska revolution efter år av inbördeskrig och japansk ockupation. Inte ens Stalin hade ju gjort det. Sovjet hade hela tiden stött Guomindang och dess ledare Chiang Kaichek medan Mao Zedong och hans rustika kommunistparti långsamt och mödosamt etablerat sig som det nya Kinas verkliga ledare.

Indien däremot hade frigjort sig från det engelska kolonialväldet under den fridfulla Gandhis ledning och ordnade förhållanden. Med en stor valutareserv, demokrati och progressiva reformer var man där redo att ta sig ur fattigdomens jängrepp.

Kapplöpningen mellan förtryck och diktatur hade börjat. Kalla krigets uppdelning mellan fria och ofria länder, mellan marknadsekonomier och planhushållning, kort sagt mellan frihet och förtryck fångade den tidens tänkare och observatörer. I

Samtal mellan Gandhi och Mao Zedong i himlen år 2002:

Jag måste säga att din önskan om en harmonisk gräsrotsdemokrati där alla sitter och väver bomullskläder är idealistisk. Vad som behövdes var ett starkt ledarskap av ett parti som kunde genomföra revolutionen i proletarietets namn.

Mer av den fiktiva dialogen kan läsas på:
<http://www.uow.edu.au/arts/sts/bmartin/classes/STS300sampleessay.pdf>

Med all respekt, se vad som hänt i Kina: En kombination av diktatur och kapitalism!

väst handlade teorier om utveckling om demokrati och modernisering. I öst handlade de om klasskamp och proletarietets diktatur, eller om elektricitet och sovjeter, som Lenin uttryckte saken.

Snigeln och haren på riktigt

På sextio- och sjuttioitalen var det inte många som trodde på Indien. Uteblivna regn och utbredd torka 1965-67 ledde till lägre skördar och svält. Med Louis Malles film *Calcutta* på näthinnan såg man framför sig den slutgiltiga befolkningskatastrofen, undernäring, svält och dödskamp. De så kallade nymalthusianerna fick vatten på sin kvarn och såg den snabba befolkningsökningen som det stora hindret för utveckling medan andra pessimister åkallade kastförtryck, byråkrati och korruption som förklaring till varför utvecklingen i Indien inte tog fart. Varken kapitalismen eller demokratin hade fått sin ärliga chans.

Bilden av Kina blev med tiden alltmer positiv i takt med att den bondebaserade revolutionen fortsatte. Man hade sett till att de grundläggande behoven hos folket var tillgodosedda så att de aktivt kunde delta i revolutionen. Jorden hade tagits från godsägarna och tilldelats bönderna som hade organiserats i kooperativ. Skolgång och sjukvård, om än rudimentär, var tillgänglig för alla, och på sina håll sköttes även barnpassning och matbespisning kollektivt så

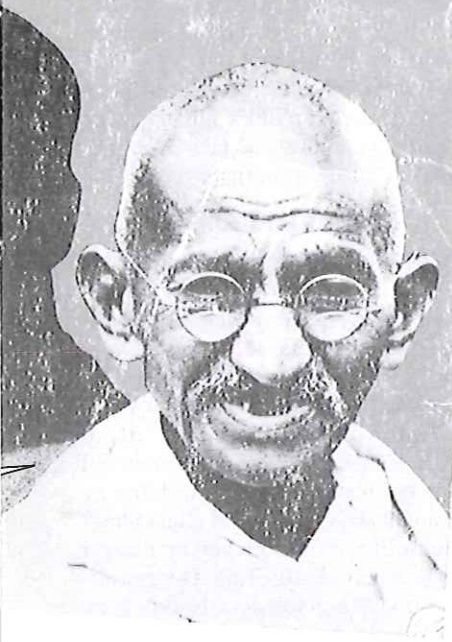
att kvinnorna kunde befrias från hemmet. Samhällsont såsom prostitution, hasardspel, droger och kriminalitet var på väg att elimineras från det kinesiska samhället. Bönderna organiserades vidare i produktionsbrigader som i sin tur formade så kallade folkkommuner. Dessa stod för omfattande infrastrukturprojekt som bygge av broar, vägar, och konstbevattning, etc. I dess hägn växte också en betydande småindustri. Inte konstigt att en så balanserad författare som Björn Hettne i sin berömda bok *Utvecklingsstrategier i Kina och Indien* (1971) tyckte sig se en kinesisk väg till utveckling, populismens väg, som tyvärr misslyckats i Indien.

Det var ännu inte känt för omvärlden i vilken utsträckning det Stora Språnget Framåt (1958-60) hade drabbat folket i form av massvält. Kommunistpartiet fortsatte med sina sociala och politiska experiment. Fantastiska resultat från såväl jordbruket som industrin rapporterades från lokalt håll eftersom ingen vågade erkänna att de inte producerade i takt med de kvoter som satts upp. Trots att Mao ignorerade eller vägrade inse detta kände han att det fanns tecken på korruption, dekadens och antirevolutionära tendenser i systemet. Detta gav upphov till kulturrevolutionen (1966-76) som skulle övervinna klyftan mellan arbetare och intellektuella, mellan stad och land – den verkligt klasslösa och

Björn H
Utveckli
i Kina oc

Hettne ingsstrategier ch Indien

Omvärlden följde Indien och Kinas utveckling som en tävling mellan kapitalism och kommunism. Men i Björn Hettnes bok framställdes Indien och Kinas utvecklingsstrategier snarare som folkliga alternativ.

demokratiska samhällsutvecklingen kunde börja. Till och med kvinnorna var på gång, som **Claudie Broyelle** uttryckte det i sin entusiastiska bok *Halva Himlen* (1976), som anspelade på Maos berömda citat att kvinnor bär upp halva himmeln. I väst var det många som ansåg att den kommunistiska revolutionen med Mao Zedong i spetsen var en succé. Nymarxismen hade fått sin högtidsstund.

Falnat intresse

Sedan falnade intresset för jämförelser. I takt med avslöjanden om kulturrevolutionens förtryck, de fyras gäng och dess härjningar och Maos älskarinnor flyttades intresset över till Vietnam och de små ländernas kamp mot imperialismen. Maoisternas skaror krympte. Ingen renässans för Indien var ännu i sikte.

Under tiden utvecklades både Indien och Kina allt snabbare utan att någon egentligen märkte det.

I Indien genomfördes sakta men säkert ett antal reformer på landsbygden. Skolor och primärhälsovård byggdes ut på lands-

bygden. Jord- och arrendereformer ledde till att jorden övergick till dem som brukade den. Vägar, vatten och elektricitet kom till byarna. Allt detta bäddade för den Gröna revolutionen som sedan under ett par decennier gjort Indien till ett land med stora livsmedelsreserver. Sedan dess har jordbruket diversifierats och erbjuder nu invånarna ett brett utbud av matvaror från säd till frukt, grönsaker, mjölk, kött och fisk.

Ökande sysselsättning och stigande inkomster skapade en bred marknad för industriprodukter och framväxten av industrier och en tjänsteekonomi även på landsbygden. Den årliga tillväxten i ekonomin ökade från omkring 3,5 procent till omkring sex procent under perioden 1980-2000. Samtidigt minskade befolkningstillväxten successivt från omkring tre procent till under två procent.

1991 inleddes en liberalisering av den tidigare så inåtvända och statligt kontrollerade ekonomin. Indiens industri- och tjänsteekonomi är i dag i stark tillväxt, där IT-utveckling och underhållningsindustrin (Bollywood) håller på att bli världsledande. Med en ännu ung befolkning förutspås Indien vara ett av de starkaste centra för världsekonomin om cirka 40 år.

"Öppna dörrens politik"

I Kina efter Maos död 1976 började **Deng Xiaoping**, dåvarande vice premiärminister, att förbereda sig för ett maktövertagande. När han så kom till makten 1978 hade han och hans allierade redan utarbetat en plan för hur Kina skulle utvecklas. Denna byggde på de fyra moderniseringarna och kallas ofta den öppna dörrens politik eftersom man välkomnade utländska investeringar och teknik.

De fyra moderniseringarna syftade på jordbruket, industrin, försvaret samt vetenskap och teknik. Innan det stundande decenniet hade inletts hade Deng sett till att bönderna fick mer betalt för sina produkter, särskilt för det som producerades utöver de obligatoriska kvoterna. 500 studenter inom naturvetenskap och teknik hade skickats ut i världen och 88 universitet hade åter öppnats. Kontrakt hade tecknats med Boeing och Coca Cola, industrianläggningar för miljarder hade beställts och man hade hunnit med ett krig i Vietnam för att påvisa sin militära och politiska makt (inte minst gentemot Sovjet).

Särskilda ekonomiska frizoner etablerades längst kusten och man började experimentera med att släppa marknadskrafterna fria.

Några år senare upplöstes jordbrukskollektiven och jorden fördelades mellan bönderna, vilket gjorde att incitamenten för arbete ökade, liksom avkastningen. Detta innebar att resurser frigjordes, både i form av kapital och arbetskraft, och att småindustrier på landsbygden fick ett enormt uppsving.

Levnadsvillkoren förbättrades snabbt, födelsetalen sjönk, medellivslängden ökade och folk från landsbygden tilläts att flytta till städerna för att arbeta i den urbana varu- och tjänstesektorn där lönerna var högre.

I Indien och i väst dominerade de professionella pessimisterna. Kring den kinesiska utvecklingen fanns dock en viss förvåning men också en försiktig optimism – hade kineserna äntligen insett fördelarna med en fri marknadsekonomi?

Kapitalismens triumf?

När så de höga tillväxttalen för både Kina och Indien under perioden 1980-2000 var ett faktum var det många som såg detta som ett tecken på nyliberalismens triumf. Man ansåg att Indien och Kina tack vare att marknadskrafternas släppts fria hade tagit sig ur fattigdomsträsket och stagnation. I det nya utvecklingsreceptet som förespråkades av Världsbanken och Internationella valutafonden betonades vikten av att både Indien och Kina tillät fri företagsamhet, åtstramning i den offentliga sektorn, privatisering av statliga företag och gynnsamma förhållanden för utländska investerare.

Kapitalismens triumf? Nyliberaler som till exempel **Johan Norberg** ser denna utveckling som ett bevis för att kapitalism och frihandel är det överlägsna utvecklingsalternativet. Stämmer det?

Den utveckling vi har bevittnat i Indien och Kina är naturligtvis fantastisk på många sätt. Ökad medellivslängd och materiellt välstånd, ja, men det är viktigt att inte ryckas med i en allmän utvecklingsoptimism och tro att marknadsekonomi kan lösa alla problem. Tvärtom är det viktigt att försöka förutse och uppmärksamma de problem som den snabba utvecklingen fört med sig och försöka fråga sig hur dessa kommer att påverka den framtida utvecklingen samt hur man kan hantera problemen.

De patriarkala maktstrukturerna, som försvagades i Kina under Maos ledning, stärks i dag åter på många håll. Kvinnor är ofta de som friställs först och de som får ta hand om barn och gamla när välfärdssystemet monteras ner. Prostitutionen har ökat rekordartat i Kina, liksom kvinnohandel. Kvinnans försvagade roll är även synbar i födelsestatistiken där det numera går 117 pojkar på 100 flickor. Sociala orättvisor ökar inte bara mellan kvinnor och män – klyftorna ökar också mellan fattiga och rika, mellan stad och landsbygd och mellan de östra och västra provinserna. Miljön har också fått lida. Luftföroreningar, brist på drickbart vatten, växande sopberg, erosion och försaltning av jordarna, liksom städernas utbredning gör att miljöproblemen hoppar sig och växer.

Liknande mönster återfinns i Indien.

FORTS.

Antalet absolut fattiga i befolkningen har relativt sett minskat kraftigt, men de utgör ändå enligt officiella siffror cirka 250 miljoner av befolkningen på totalt drygt en miljard. Det är fler än i något annat land i världen. De sociala problemen med korruption, kriminalitet, kvinnoförtryck, prostitution etc, har också följt det moderna Indien som en mardröm – det enda som egentligen hänt är att förhållandena uppmärksammas i media i dag som aldrig förr.

Skillnaderna mellan olika regioner har också blivit större än tidigare med stark tillväxt i de nordvästra och södra delarna och stagnation i centrum och nordöst. Till detta kommer att de ekonomiska klyftorna och sociala problem och orättvisor även försvåras av etniska konflikter, kulturell nationalism, och risk för kärnvapenkrig mellan till tänderna rustade grannstater.

De omfattande sociala, ekonomiska, politiska och miljömässiga problemen är på inget sätt unika. I mångt och mycket liknar de faktiskt de problem som de nu "utvecklade" länderna genomlevde under sin förvandling till industrisamhällen under 1800- och 1900-talen.

Vad det gäller miljöproblemen är de dessutom delar i en global ödesmättad utveckling kring naturresurser och överlevnad. Det är ännu inte Indien och Kina som är de största förbrukarna av fossila bränslen trots att nationernas storstäder redan nu har dödade luftföroreningar som överallt i de sk utvecklingsländerna.

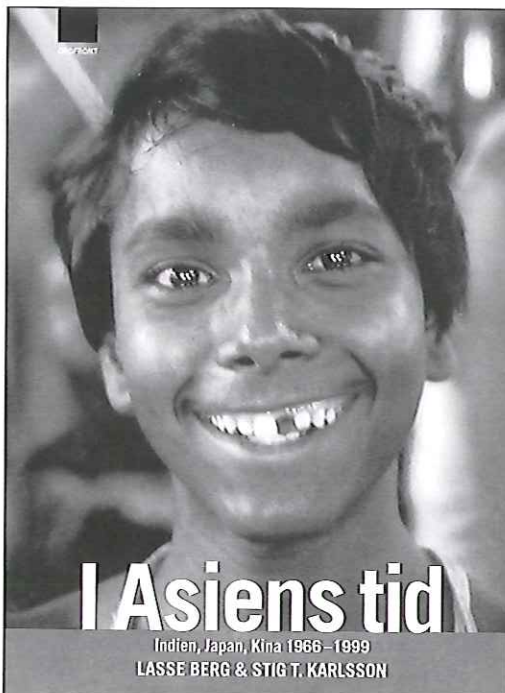
Dags för omtolkning

Det är alltså dags för en tolkning av vad som hänt och händer på dessa två kontinenter.

I stället för att klamra sig fast vid abstrakta, generaliserande och starkt förenklade teorier om kapitalismens eller kommunismens förlösande kraft är det dags för mera realistiska och historiskt förankrade förklaringar till vad som leder till utveckling respektive underutveckling i dagens värld.

Vad vi beskådat både i Kina och Indien är ett uppbrott från en feodal och kolonial ekonomi, i vilken arbetskraften använde låg teknologi och hela överskottet antingen sögs ut ur länderna eller förlösades på lyxkonsumtion – i stället för att återinvesteras i ny teknik som ledde till högre produktion.

I det nya Kina såväl som i det nya Indien finns däremot ett fungerande familjejordbruk, en starkt utbyggd statlig såväl som privatägdd industri och en snabbt växande tjänstesektor. Förutsättningarna för detta är en modern lagstiftning och institutioner, utbildad arbetskraft, grundläggande hälsovård, en omfattande fysisk infrastruktur och inte minst en moderniseringsideologi

Lasse Berg och Stig T. Karlsson gav på 2000-talet bild åt det asiatiska miraklet.

bland vanligt folk som gör det möjligt för dem att aktivt delta i den nya och växande ekonomin.

Enligt vår tolkning var den period som Indien och Kina gick igenom efter frigörelsen, från 1947-49 till omkring 1980, en period av nationell samling, där starka utvecklingsregimer i grunden omvandlade samhällena och skapade förutsättningar för en modern marknadsekonomi. Den statliga utvecklingspolitiken betonade organisering av jordbruk och industri, reglering av utrikeshandeln (för att till exempel skydda den inhemska industrin), likaväl som institutionella reformer och uppbyggnad av den sociala och fysiska infrastrukturen.

När man så här i efterhand granskar vad som skett är det slående hur processerna och slutresultatet i många avseenden liknar utvecklingen i väst under 1800- och det tidiga 1900-talet. Den konkreta vägen kan te sig olika, men samspelet mellan stat, marknad och civilsamhälle leder i de olika fallen fram till marknadsekonomier med hög ekonomisk tillväxt. Det är alltså fråga om en socialt inbäddad och styrd kapitalism. Men är det en socialt och ekologiskt fungerande marknadsekonomi?

"Kapitalistisk orientexpress"

Utvecklingspolitiken har satt i gång en kapitalistisk orientexpress men har hittills inte haft kraft att förhindra att tåget skenar.

Mer än i väst har också demokratiska motkrafter saknats. Den asiatiska modellen utgick från den postkoloniala statens legitimitet efter den framgångsrika antikomunala kampen. Den genomfördes av mer eller mindre auktoritära regimer med ett lydigt folk, och där den demokratiska mobiliseringen nerifrån och upp var starkt hämmad

eller som i fallet Kina, nästan utesluten.

Endast en demokratisk modernisering kan komma till rätta med de omfattande problemen som vi skisserat ovan. Den måste bygga på en modernisering nerifrån och upp, den måste bygga på en ny moral, baserad på samlevnadsproblemen i det moderna och globala samhället, och den måste vända över ända de gamla elterna och regeringskonstellationerna.

Många hävdar att Indien redan genomgått en sådan utveckling genom etablerandet av en till synes stabil parlamentarisk demokrati. Men modellen håller, den bygger på en demokratisering av ett i grunden förmodernt och segmenterat samhälle där kaster, stammar och feodala element ingår olika allianser och mer håller varandra i schack än bryter igenom sociala och andra barriärer.

Ökad individualism

För Kinas del är situationen radikalt anorlunda. En kommunistisk enpartistat ersatte kejsardömet som en modern variant på den konfucianska samhällsordningen. När nu ekonomi och media liberaliseras och utveckling går mot ökad individualism ter det sig mest som en tidsfråga innan kommunistpartiets maktmonopol ersätts av en mera pluralistisk ordning av ett eller annat slag. Eller tar vi alla fel här?

Många olika processer verkar i dag i riktning mot demokratisering. Decentralisering, regionalt och lokalt självstyre är en av de viktigaste. När politiken får präglas av en mer enhetlig regional ekonomi och av en mindre heterogen etnisk och social mix blir det enklare att bryta igenom olika barriärer. Det visar sig inte minst i förhållande till utrikeshandeln där både import/export och utländska investeringar i dag regleras regionalt i stor utsträckning.

Frågan om en balanserad utrikeshandel i en alltmer globaliserad världsekonomi kan i sig också bli en av de stora bärarna av en demokratisk utveckling. I många länder i Nordvästeuropa uppkom de massbaserade demokratiska partierna i samband med tullstriderna kring importen av det billiga amerikanska vetet under andra halvan av 1800-talet. Kan WTO-debatterna i Indien och Kina få en likartad effekt?

Till syvende och sist är det i människors förmåga att gå samman kring gemensamma problem, egna eller hela samhällets, som också de sociala, ekonomiska och miljömässiga problemen i Indien och Kina måste formuleras och lösas.

**Lisa Eklund
Staffan Lindberg**

Referenser:

- Berg, Lasse och Stig T. Karlsson (2000). *I Asiens tid. Indien, Kina, Japan 1966 - 1999*. Stockholm: Ordfront
Hettne, Björn (1971). *Utvecklingsstrategier i Kina och Indien*. Lund: Studentlitteratur
Norberg, Johan (2001). *Till världskapitalismens försvar*. Kristianstad: Timbro

Resebrev från södra Indien

I vintras besökte författaren Katarina Mazetti södra Indien. Därifrån förmedlade hon sina intryck till bland annat radioprogrammet Freja. Så här kunde det låta:

Här ännu ett resebrev från den indiska subkontinenten, från Kanyakumari på Indiens sydspets där tre hav möts: Indiska oceanen, Arabiska sjön och Bengaliska viken.

Halv sju på morgonen dunkade det på dörren till rummet på det lilla ruffiga hotellet där vi bor: Soluppgång! Soluppgång! Visserligen hade vi inte begärt väckning, men vi vet hur förtjusta indier är i sina solupp- och nedgångar så vi vacklade sömniga upp på taket för att se solen gå upp över de två små öar som ligger just utanför sydspetsen. På den ena finns ett stort hinduiskt tempel, på den andra en jättestaty, 50 våningar hög, av

Swami Vivekananda, en älskad guru som bland annat sade att ett samhälles grad av civilisation kan avläsas i hur väl det behandlar sina kvinnor.

Indier från hela landet kommer till detta heliga ställe och alla stränder och kajer var svarta av folk och en hel del hundar och getter. En mångstämmig lovsång brusade ut över vattnet, medan de hotellanställda enträget försökte truga på oss ovanligt dyrt morgonkaffe. Också nationens fader Jawahartal Nehru talade om kvinnors höga värde, och hans ord kan ibland läsas på offentliga affischer.

Våra nya bekanta, barnmorskorna från Karolinska institutets program om Global health berättade något om hur man på offentligt håll försöker förbättra kvinnornas svaga ställning i det indiska samhället. Läkare på adoptionscentra propagerar för adoption av just flickebarn, på ett ungdomshem för flickor tränade man dem kampsporier för att de skulle kunna försvara sej mot övergrepp och på ett mental-

Det tog en stund innan resebrevskrivaren fick en pratstund med de kvinnliga poliserna på All Women's Police Station i Kanyakumari.

FOTO: KATARINA MAZETTI

sjukhus de besökt låstes kvinnorna in för att männen inte skulle kunna ta sej in till dem och våldta dem. Lite betecknande kanske att ingen över huvud taget kom på idén att MÄNNEN skulle kunna låsas in. I Kanyakumari såg vi överallt affischer med telefonnummer till kvinnohus och just vid utfarten låg en All Women's Police Station, en avdelning till ortens polisstation som bemannas av enbart kvinnliga poliser: Fyra konstaplar, två detektiver och deras överordnade chefer.

Nyfiken manlig polis

Jag gick nyfiket in för att få veta mera om dem och träffade Yestratna Kumari och hennes kollega. Först gick samtalet lite trögt eftersom en nyfiken manlig polis från stationen intill kom in och ville veta vad som stod på.

Han behandlade sina kvinnliga kollegor med beskyddande nedlåtenhet och erbjöd sig att berätta vad man egentligen hade för sig på kvinnostationen och det tog en stund

av undfallande artighet att bli ensam med Yestratna, en mor till två flickor som jobbat som polis i tio år.

Hon berättade att hon och hennes kollega fick ta hand om brotten mot kvinnor, huvudsakligen våldtäkter, misshandel i hemmet och så kallade *dowry harassment*, det vill säga trakasserier som riktas mot unga brudar när svärföräldrarna av någon anledning är missnöjda med hemgiften de har med sej. Det händer inte så sällan att fattiga föräldrapar inte lyckas skrapa ihop till den utlovade hemgiften, och då misshandlas deras dotter, i värsta fall mördas hon på ett sådant sätt att det ska se ut som olyckshändelse. Och kvinnor törs inte heller rapportera dessa skambelagda brott till manliga poliser, som ibland själva passar på att tafs på dem.

På stranden däremot ser man poliser patrullera för att hålla borta de stora grupperna av unga män som flanerar omkring där och stirrar på turistkvinnor i bikini. Det är ju inte bra för turistnäringen om vi känner oss besvärade. Häromdagen såg jag en tyska i tangatrosa som låg på alla fyra och grävde i sanden och bakom henne stod minst tio unga indier i en halvcirkel med ögon som tefat. Men det var just på polisens lunchrast.

Ingen kom på idén att männen kunde låsas in för att skydda kvinnorna

Katarina Mazetti

Mulleskola i kamp mot torkan

Mödosamt – och idérikt – miljöarbete i Tamil Nadu

Mitt ute på den torra buskstämpan i centrala Tamil Nadu, en av Indiens sydligaste delstater, står ett jättelikt banyanträd. Det är flera meter i omkrets och dess krona ger skugga åt flera hundra människor om de vill samlas under trädet.

Just den här dagen vintern 2003 är nästan hundra barn samlade, och de leker intensivt. En lek pågår där några barn springer fram och tillbaka och öser vatten ur en skål. En har en sked, en annan har ett litet glas och en har ett större kärl. Vad gör de?

– De visar hur det går till när vattnet tar slut, förklarar lekledaren Chandra. Hon som har den lilla skeden är småbonden, som inte tar ut så mycket av vattnet, den andra är storbonden med djupborrad brunn, och han med den stora skopan är fabriken som tar massor av vatten.

Det är en av alla påhittiga lekar som Chandra lär ut i The Mulle School. Mulle?

– Ja, säger Chandra, vi kallar den så eftersom det vi gör här till stor del är detsamma som ni gör i Sverige i Mullegrupperna. Det var några elever från Valla folkhögskola som för snart tio år sen talade om det för mig när de såg hur jag undervisade i skolan här i byn. Och så småningom fick jag chans att åka till Sverige och se hur man lärde ut om natur, miljö och överlevnad där, och jag fick en massa nya idéer som jag har använt.

Mulleskolan är otroligt populär. Chandra har spritt den till ett tjugotal byar i grannskapet och hinner inte längre undervisa själv så ofta. Det gör inget, för barnen

som växt upp med den tar så gärna över som ledare när de blir tonåringar.

Men hur kan man få ett sånt engagemang för natur och miljö i ett område där människor knappt har mat för dagen?

– Det är just för att vi har det så knappt som vi måste bry oss om miljön, säger Mohan, en av de initiativrika byborna. Och nu mer än någonsin, eftersom vi har kris i hela Tamil Nadu på grund av torkan. Massor av människor måste gå från jorden när den inget ger.

Misären hotar

Man behöver bara kasta en blick runtom för att se att det är sant. Fälten är brunbrända, bananträden slokar och till och med palmerna är döda, de står som stolpar utan ett grönt blad, avtecknande sig mot en obarmhärtigt het sol.

– Det värsta är att bönderna har uppmuntrats att odla ris på senare år i stället för de traditionella grödorna, berättar Mohan. Ris, det sämsta tänkbara när det råder torka eftersom det måste stå i decimeterhögt vatten jämt för att kunna växa. Risodling kräver definitivt konstbevattning och djupborrade brunnar. Och det har delstatsregeringen varit frikostig att stödja framför allt storbönder med. I kombination med bristen på regn har det inneburit att grundvattennivån sjunkit, så nu får man inte vatten ens från de djupa brunnarna

Vad gör människor i en sån här situation?

– Många flyr, de drar in till storstäderna, eller de tar tillfälliga arbeten till exempel på vägbyggen. Och då måste hela familjen flytta med, även barnen. De missar sin skolgång. Hela familjen bor undermåligt, mer eller mindre på väggkanten. Människor

som alltid varit fattiga men åtminstone haft sin jordplätt och sin hydda hamnar i en misär som de aldrig behövt uppleva förr. Och detta i ett land med sådana resurser, säger Mohan upprört.

– Men här i byn, fortsätter han, har vi i alla fall gjort vad vi kan för att förbättra situationen. Vi har just grävt flera kilometer *watersheds*.

Vi traskar ut på de nästan ökenlika fälten. Där växer inte mycket mer än kaktusar nu, men Mohan berättar att när han var barn för 30 år sen fanns där en skog med bäckar som porlade.

En lång period av allt längre torrperioder har fått allt att vissna ner. Människors okunskap har bidragit, boskap har fått beta hårt, och det vatten som fanns har utnyttjats till sista droppen.

Watersheds, vad är det? Mohan visar på långa vallar, en meter höga, ibland mer. De går i svaga böjar. De ser verkligen inte mycket ut för världen – och detta har byns män slitit med i flera månader. Till vilken nytta?

– När regnet kommer, säger Mohan optimistiskt, då ska det inte forsa iväg och dra med sig jorden, utan stanna här och sippra ner och höja grundvattnet igen så vi får vatten i våra brunnar.

Här kan man tala om uthållig utveckling! Att i dag gräva watersheds för framtidens regn och människor. De som grävt i sitt anletes svett kanske aldrig får se resultat.

Folkligt miljöarbete

Hur kan människorna här ha så mycket framtidstro? Åtminstone en av förklaringarna ligger förmodligen i att de har gått samman i en organisation, CIRHEP

Kvinnorna samlas vid brunnen där det än så länge finns vatten. Torkan sänker grundvattennivån och inte ens djupborrade brunnar är någon garanti för vatten.

(Center for Improved Rural Health and Environmental Protection), där de kan stödja och uppmuntra varandra. De är medlemmar i en av alla de NGO:s som finns i tredje världen, i Indien och inte minst i delstaten Tamil Nadu. De flesta har ekonomiskt stöd från något land i västvärlden. De som sysslar med miljöfrågor har ofta startat med hjälp av svenskt stöd, till exempel från Sida eller från Naturskyddsföreningen.

Sverige fick ju ett nytt biståndsmål i början av 1990-talet, miljömålet, och gav frikostigt bidrag till miljögrupper i syd. I

dag är det andra trender i biståndet och många grupper får försöka klara sig själva. CIRHEP har för närvarande svenskt stöd från Framtidsjorden och vänggrupper med människor som besökt organisationen och byarna. Har man en gång sett bybornas arbete för naturen och överlevnaden har man svårt att slå dövörat till för behoven. Särskilt när man ser barnens kunskap och engagemang i Mulleskolan.

Elevernas fadderplantor

Ute på stäppen där vi går och begrunder watershedsarbetet får vi plötsligt syn på små plantor med en liten rundel av jord runtom.

– Det är skolbarnens plantor, berättar Chandra. Varje barn som vill får en trädplanta som de är fadder till. De går hit ut och vattnar sin planta regelbundet.

De har långt att gå över tröstlöst torr mark med sina vattenkrukor, kan vi konstatera.

Men vad gör regering och myndigheter åt den alarmerande försörjningssituatio-

Mulleskolan är otroligt populär. Chandra leder den, inspirerad av den svenska föregångaren.

Till och med palmerna är döda och står som stolpar i den heta solen.

nen? Det står i tidningarna att människor är desperata, det går en självmordsvåg över landsbygden där torkan är som värst. Det står också att delstatsregeringen har öppnat gratis risutdelning till nödställda, men många är kritiska och tycker resurserna ska sättas in på mer långsiktiga åtgärder. Watershedsgrävandet har stöd från myndigheter och från en bank för landsbygdsutveckling.

Vad beträffar långsiktiga åtgärder finns det långtgående planer på central nivå att förbinda alla större floder i Indien med varandra för att på det sättet sprida det vatten som finns bättre ut över landet. Även detta projekt har sina kritiker, som menar att det är typiskt för indiska politiker att dra i gång storvulna projekt som lockar stora entreprenörer, utländskt bistånd och så vidare, och vars effekter man inte kan överblicka – man planerar till exempel att vända loppet för en del floder. Det skulle också ta många år innan det skulle ge de positiva resultat man hoppas på. Om projektet nu alls är genomförbart.

Vore det inte bättre att satsa resurserna just nu på att hitta alternativ försörjning till alla oss som inte kan odla vår mark och inte vet vad vi ska leva av? frågar byborna och medlemmarna i CIRHEP med eftertryck.

Monica Roselius
text och foto

Pakistanska sexhandeln växer

Uppskattningsvis 800 000 kvinnor, flickor och män är prostituerade eller arbetar på andra sätt inom sexindustrin i Pakistan. De tillhör en grupp som många i det religiösa, konservativa Pakistan inte vill låtsas om.

Men sexhandeln i landet växer trots att den är illegal, hävdar människorättsorganisationen IHRM. De bakomliggande orsakerna till prostitution är fattigdom och maktlöshet, anser organisationen. 30-åriga **Najma**, som varit prostituerad i 15 år och som i dag lever i sexköpsdistriktet Heera Mandi i Lahore, säger att omständigheterna har tvingat henne till prostitution.

När Najma var 13 gifte hennes familj bort henne med en äldre man som miss-handlade henne fysiskt och utnyttjade henne sexuellt.

– Jag rymde från hans hem och träffade en man jag verkligen älskade, berättar hon.

Men mannens familj accepterade inte förhållandet, och han lämnade Najma. Hon återvände då till sin familj som dock vägrade att ta emot henne eftersom hon hade lämnat sin man.

– Den enda vän jag hade var en sexarbetare som erbjöd mig husrum. Hon introducerade mig till prostitutionen och jag hade inget annat sätt att överleva. Jag reste tillsammans med henne till Karachi. Hon sa att man kunde tjäna mer pengar där.

Najma tillbringade nästan tio år i Karachi. Till en början tjänade hon bra och hon träffade en man hon blev förälskad i, men även han svek henne och stal hennes besparingar.

Då lämnade hon Karachi och försökte börja om i Lahore med det barn hon fått. Hon jobbade med städning och hushållsarbete men säger att flera arbetsgivare krävde sexuella tjänster i tillägg till hushållsjobbet.

– Varför skulle jag då inte i stället leta upp kunder som betalar för tjänsterna? Därför återvände jag till Heera Mandi för att kunna försörja min dotter.

Även utländska prostituerade

I Pakistan är det enligt lagen straffbart att öppna bordell, att förleda en kvinna att prostituera sig och att tvinga en kvinna eller flicka till sex. Men lagen efterlevs ej.

Mer än en tredjedel av Pakistans 140 miljoner invånare räknas som fattiga vilket människorättsorganisationen IHRM anser är en av de främsta orsakerna till prostitutionen.

Det finns även utländska prostituerade i landet. Enligt Pakistans människorättskommission, HRCP, smugglas många pro-

stituerade kvinnor in från Indien, Bangladesh och andra länder. För bara några månader sedan rapporterade pakistanska tidningar om 30 iranska flickor som skickats tillbaka till sitt hemland sedan de räddats från prostitution av polis och sociala myndigheter i provinsen Baluchistan, vid Pakistans gräns mot Afghanistan.

Kvinnor och flickor säljs som sexslavar även inom landet. ”I nordvästra delen av landet kan man köpa en kvinna för så lite som 10 000 rupies (165 dollar). I Sindh och Baluchistan kostar flickor så unga som 10 år mellan 30 000 och 40 000 rupies (500 till 660 dollar), enligt HRCP:s årsrapport från 2002. Det finns få kända bordelldistrikt i landet. Merparten av sexindustrin existerar inte så öppet utan bordellerna döljs bakom fasader, enligt HRCP.

I det konservativa pakistanska samhället är det svårt för människorättsgrupperna att få gehör för krav på rättigheter och hjälp till landets prostituerade.

Men vissa initiativ finns, exempelvis erbjuder ActionAid Pakistan rådgivning och information om sexuellt överförbara sjukdomar till prostituerade i Lahore.

Muddassir Rizvi/IPS

I Pakistan är det straffbart att öppna bordell men lagen efterlevs inte

TV-publiken vill ha tillbaka indiska kanaler

För drygt ett år sedan förbjöd pakistanska myndigheter de populära indiska TV-kanalerna i landet. Nu kräver den pakistanska TV-publiken att de indiska kanalerna åter tillåts i landet.

Ärkefienderna och kärnvapengrannarna i Indien och Pakistan har utnyttjat alla chanser att trycka till varandra. Tills den allra senaste försonligheten inleddes utbyttes anklagelser kontinuerligt och diplomater utvisades. Vid den gemensamma gränsen utbryter fortfarande regelbundet skottlossning mellan soldaterna.

När de språkligt besläktade indiska kanalerna i stället byttes mot bland annat engelskspråkig, kinesisk och turkisk TV var det ett led i det politiska ställningskriget mellan länderna.

Men **Madiha Sundhu**, som arbetar med informationsteknik, säger att hon tröttnat

på att inte kunna se de indiska kanalerna. Hon vill att förbudet hävs, så att hon åter får möjlighet att se program på hindi, som är ett språk nära besläktat med hennes urdu. Hon är inte ensam. Många TV-tittare har krävt av sina lokala kabelleverantörer att de återupptar sändningarna av de indiska programmen. Och leverantörerna har i sin tur vänt sig till landets regering med kravet.

Kallsinnig minister

Informationsminister **Sheikh Rashid Ahmed** svar till leverantörerna var dock kallsinnigt.

– Bidra med underhållning, men inte till kostnad av den nationella integriteten.

Ministern har kategoriskt hävdat att ingen indisk TV-kanal kommer att tillåtas i landet. Argumentet är att indierna för en ”grundlös propagandakampanj mot Pakistan”. I december 2001 genomfördes en terroristattack mot det indiska parlamentet i New Delhi. Indiska TV-kanaler började

strax därpå beskylla Pakistan för att ligga bakom attacken. Det var då som den pakistanska regeringen svarade med att förbjuda alla indiska TV-kanaler i landet.

Turkiska, kinesiska, arabiska och engelskspråkiga kanaler fyllde istället tomrummet i etern. Men det var kanaler som tittarna inte var särskilt intresserade av.

TV-förbudet är inte bara en politisk fråga utan även en ekonomisk, menar affärsmannen **Jaffer Mehdi**.

– Det handlade inte bara om att stoppa propaganda, utan det fanns även ett ekonomiskt intresse – att skapa utrymme för de lokala privatägda TV-kanalerna i landet.

Det är en åsikt som stöds av en tjänsteman vid Pemra, den myndighet som sätter reglerna för landets elektroniska medier. Tjänstemannen menar att allt fler pakistanska företag valde att köpa reklamtid av indiska TV-kanaler, vilket gjorde det allt svårare för de pakistanska kanalerna att överleva.

Nadeem Iqbal/IPS

Rättssamhället följer inte lag om unga brottslingar

Enligt pakistansk lag ska unga brottslingar dömas i särskilda domstolar och placeras i särskilda ungdomsfängelser. Men skillnaden mellan teori och praktik är mycket stor.

Kunskapen om barns rättigheter är mycket begränsad inom den pakistanska poliskåren.

Inte många känner till den lag som för tre år sedan tillkom för att skilja på behandlingen av vuxna och minderåriga brottslingar.

Skillnaden mellan praktik och teori är omfattande i landet – och tecknen är få på att någon förändring skulle vara på väg.

”Det är inte ovanligt att hitta barn som torterats och behandlats illa hos polisen i syfte att tvinga fram bekännelser”, skriver den lokala organisationen Förbundet för skydd av barns rättigheter, Sparc, i sin fjolårsrapport om barnens situation i landet.

Vidare skriver man i rapporten att barn utsätts för förnedrande och omänskliga förhållanden i fängelserna, samt att de förnekas rätten till rättvisa rättegångar.

Riskerar sexuella övergrepp

Sajjad Khan, som arbetar för en statlig kommission för barns välfärd, erkänner att lagarna inte har förändrat rättssystemets praxis.

Men han säger att separata ungdomsfängelser och domstolar är under uppbyggnad.

Men fram till dess kommer sannolikt landets uppskattningsvis 4 500 ungdomsbrottslingar att fortsätta leva i misär och fara i landets överfyllda fängelser, där de bland annat riskerar att falla offer för sexuella övergrepp.

Anees Jillani, som arbetar för Sparc och är jurist i landet högsta domstol, menar att implementeringen av lagen går i snigeltakt.

– Enligt lagen ska barnet få en advokat betald av staten under rättegången, rättegången ska dessutom hållas i särskilda domstolar och inför stängda dörrar. Men alla dessa regler överträds, säger Jillani.

Nadeem Iqbal/IPS

Pakistanska islamister går starkt framåt

Censur och ”korståg mot obsceniteterna”

Förra året tog religiösa partier över makten i den pakistanska Nordvästgränsprovinsen (NWFP) vid gränsen till Afghanistan. Effekten har blivit en islamisering av lagstiftningen.

Men även inom landets centralregering har de konservativa krafterna fått ökat inflytande. Tre veckor efter att lokalregeringen i NWFP infört en mild variant av den islamiska lagen sharia, deklarerade landets kommunikationsdepartement ett ”korståg mot obsceniteterna” inom reklamen.

– Målsättningen är att reklamen i landet ska vara i linje med våra värderingar, vår kultur och religion, säger en tjänsteman vid departementet.

Kampanjen följer de rekommendationer som det statliga organet Rådet för islamisk ideologi, CII, tidigare lanserat. Redan i januari kritiserade CII reklambranschen för att framhäva ”obscenitet och vulgaritet”, och rekommenderade regeringen att agera hårt.

Oro inom reklambranschen

Reklambranschen ser med oro på utvecklingen.

– De tolererar inte att kvinnor visas med obetäckta armar i reklamen, men tillåter duschande män i tvålreklam. Deras definition av vad som är vulgärt syftar till att begränsa kvinnors möjligheter att uttrycka sig, säger en chef inom reklambranschen som inte vill framstå med namn.

Andra kritiker menar att varningarna om ett ”korståg mot obsceniteter” knappast behövs i ett land där censuren sedan länge varit verksam.

Enligt nöjesjournalisten **Massod Hassan** har statliga Pakistan Television en stenhård censur.

– Allt som är i närheten av att vara sugererande stoppas. Och så har det varit under många år, säger han.

Kritiker menar dock att kampanjen mot ”obsceniteter” i reklamen bara är en del av en mycket bredare utveckling, som man

oroar sig för på sikt kommer att begränsa människors rättigheter.

I NWFP har lokalregeringen – som leds av den religiösa alliansen MMA – genomdrivit stora förändringar.

I april beslutade lokalparlamentet i NWFP att införa den islamiska lagen sharia. Det handlar dock om en mjukare variant, som exempelvis inte tvingar skolflickor att bära slöja.

Hot mot mänskliga rättigheter

Men även på riksnivå har de islamistiska krafterna gått starkt framåt. På riksnivå är MMA numera det tredje största partiet.

Enligt organisationen International Crisis Group, ICG, som arbetar för att förhindra konflikter, hotar de religiösa partiernas framgångar människors rättigheter.

I en ny rapport skriver ICG att landets militär och de islamistiska grupperna skapat utrymme åt varandra.

– Sedan 1999 har regeringen inte visat någon vilja att driva frågor som går emot mullorna, säger **Samina Ahmed** som arbetar för ICG i Islamabad.

Till sådana frågor hör bland annat förändringar som berör de religiösa madrasah-skolorna eller diskriminerande islamiska lagar.

Den islamistiska koalitionen MMA har makten i två av landets provinser. I NWFP styr man direkt, medan partiet i provinsen Balochistan ingår i den styrande koalitionen.

En av lokalregeringens första åtgärder i NWFP var att slå till mot pornografiska filmer och biografier som anklagades för att visa ”vulgära” filmer.

Tusentals filmer, som av polisen beskrevs som ”icke-islamiska”, beslagtogs nyligen i närmare 400 butiker i provinshuvudstaden Peshawar. Filmerna brändes sedan.

Pakistans människorättsorganisation, HRCP, menar att MMA står för en politik som liknar den talibanerna tidigare drev i grannlandet Afghanistan.

Muddassir Rizvi/IPS

Allt som är i närheten av att vara sugererande stoppas

I Mayapura möts öst & väst

”O för den dagen då lyckosamma briter, fransmän, ryssar, tyskar och amerikaner... kommer att sjunga Krishnas namn på sina gator och i sina städer...och förenas med de bengaliska hängivna...när skall den dagen komma?”

Aret är 1885. **Kedarnatha Datta Bhaktivinoda Thakura** (1837-1914), en välutbildad bengalisk domare anställd i den brittiska kolonialmakten, skriver i sin månadstidning *Sajjanatoshani* om en dröm.

Han brukar då och då titta ut från sin veranda över floden Ganges mot Mayapura i nuvarande Västbengalen i Indien. Han ser ett stort vackert tempel resa sig mot himlen i närheten av platsen där han är övertygad om att

Caitanya Mahaprabhu (1486-1534), Bengalens mest kända helgon, är född. Han drömmer om att människor från österland och västerland ska sjunga Krishnas namn (en benämning på den högsta transcendentala personligheten) och dansa tillsammans. Kan verkligen öst och väst mötas på detta sätt, funderar han.

I *gaudiya-vaishnavismen* – en tradition som växte fram efter Caitanya Mahaprabhu – såg han en icke-sekterisk, universell livsåskådning som kunde förmedlas långt bortom Bengalens gränser. Han ansåg det emellertid nödvändigt att reformera traditionen, som redan på 1600-talet hade blivit monopoliserad av kastpräster, kastbrahmaner, tillhörande Caitanya Mahaprabhus och hans närmaste släkter.

Kastsystemet innebar då som i dag en strikt indelning av det indiska samhället i ärftliga grupper, *jati*, med brahmaner som de religiösa ledarna och den högsta samhällsklassen.

Bhaktivinoda Thakura blev reformatorn som la grunden till en omfattande omstrukturering av gaudiya-vaishnavismen och som frigjorde den från kastbrahmanernas monopol. Det var först på äldre dagar som han aktivt engagerade sig i traditionen och gjorde

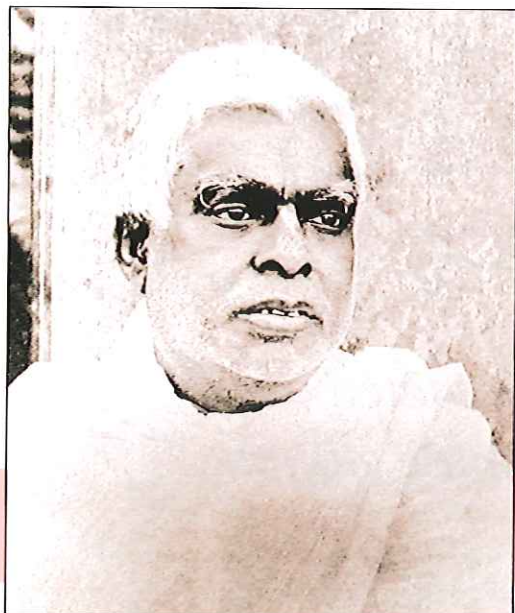
den öppen för alla kaster. Han accepterade även icke-hinduer som äkta brahmaner om de uppfyllde de mest grundläggande renhetskraven. Kastbrahmanernas monopol som byggde på att man föddes in i brahmana-familjer var bruten.

Reformationen delade dock Navadvipa Dhama, trakten där Caitanya Mahaprabhu föddes, i två områden. I staden Navadvipa dominerade kastbrahmanerna, i Mayapura växte gradvis ett tjugotal institutioner fram ur Bhaktivinoda Thakuras och hans efterföljares reformrörelse.

Gemensamt sjungande av gudsnamn, sankirta under den stora årliga festivalen, Gaura Pur

Det skulle dröja nästa hundra år innan drömmen om en globaliserad gaudiya-vaishnavism började förverkligas. 1971 startade **A. C. Bhaktivedanta Svami Prabhupada** (1896-1977), en lärjunge till Bhaktivinoda Thakuras son **Bhaktisiddhanta Sarasvati**, ett större internationellt projekt i Mayapura. Prabhupada, som hans studenter enkelt kallade honom, hade grundat ISKCON (i Sverige känd som Krishnarörelsen) 1966 i New York. Han gjorde Mayapura-projektet till det nu växande sällskapets internationel-

Den bengaliska domaren Bhaktivinoda Thakura hade en vision om en kastlös hinduism öppen för alla människor. Han påbörjade reformationen av den bengaliska vaishnavismen, en reformation som fortsatte med...

...är ett av de mest karakteristiska dragen i gaudiya-vaishnavismen. Här dansar och sjunger gaudiya-vaishnaver från hela världen i Mayapura, som markerar Caitanya Mahaprabhus födelsedag.

FOTO: MARICI DAS

la världscentrum och lade grunden till en internationell tempelstad som i dag är under uppbyggnad.

BRAHMANERNAS NAVADVIP

Navadvipa Dhama ligger bara några kilometer från gränsen till Bangladesh, 13 mil norr om Kolkata, Västbengalens huvudstad i östra Indien. Floden Baghirati, en gren av den lägre Ganges, flyter majestätiskt mellan mjuka sandstränder och delar staden Navadvipa från

Mayapura. Den gamla staden där Caitanya Mahaprabhu föddes finns inte mer. Baghirati har med sina väldiga vattenrörelser sköljt bort alla spår. Var den gamla staden låg är i dag ett kontroversiellt ämne och det finns minst två olika angivelser för var Caitanya Mahaprabhu är född. En plats ligger norr om nuvarande Navadvipa och en plats ligger i Mayapura.

VÄND!

...A.C. Bhaktivedanta Svami Prabhupada, grundare av det som i Sverige kallas Krishnarörelsen, ISKCON. Han var en av de första som introducerade vaishnavism i väst och har översatt några av de mest centrala texterna till engelska.

Monumentet till Prabhupadas ära har byggts med internationella medel och stod färdigt 1996. Det är en av Navadvipa Dhama stora attraktioner och det första steget i uppbyggnaden av tempelstaden.

FOTO: FERDINANDO SARDELLA

FORTS.

Båda konkurrerar om pilgrimernas gunst.

Navadvipa Dhama ligger i ett av de fatigaste områdena i världen med katastrofala översvämningar och en ständig ström av flyktingar från Bangladesh.

Navadvipas smala gator är fyllda med ljud av rikhsor som tutar sig fram och gör sig hörda över ropen från de lekande barnen. Hundratals tempel döljs i husen och

upprätthålls av släkter sedan generationer. Invånarna i Navadvipa utför kärleksfull dyrkan av gudsgestalter, *murti*, tillverkade bland annat av trä, mässing eller marmor. Caitanya Mahaprabhu med sina närmaste lärjungar Nityananda och Advaita Acarya dyrkas med hjälp av rökelse, lampor och speciellt tillagad mat, ofta tillsammans med gudsgestalter av Krishna och hans kvinnliga manifestation Radha.

Gudsgestalterna är enligt gaudiya-

vaishnavismen kontaktpunkter mellan vår vardagliga och den transcendentala dimensionen. De förmedlar välsignelser, kraft och är objekt för meditation.

Mohan dasa Babaji är 80 år gammal. Han har bott i ett av Navadvipas viktigaste tempel i över 40 år. Han lever mycket sparsamt och tillbringar mestadelen av sin tid med meditation och läsning av vaishnavatexter. Han är en av omkring 350 munkar, *babaji*. Han reciterar 100 000 gudsnamn varje dag. Han räknar dem med ett radband gjort av 108 små tråklar. Han mediterar mellan kl 22.00 och 01.00. Nattens lugn gör det lättare att koncentrera sig, säger han.

På dagarna hjälper han till med tempelceremonierna. Han ansvarar för graven där två vaishnava-helgon från senare medeltid ligger. Dyrkan av bortgångna vaishnaver ger styrka och är renande för den som är praktiserande vaishnava.

Templet styrs av en släkt av kastbrahmaner som härstammar från Caitanya Mahaprabhus tid. Endast familjemedlemmar får dyrka gudsgestalten. Besökare ger donationer som används för dyrkan i templet och för prästernas och deras familjers försörjning. Systemet är strikt anpassat till kaststrukturen. Kastbrahmanerna är öppna och vänliga mot pilgrimerna.

Det är viktigt att notera att trots alla nackdelar har kastsystemet bidragit till att gaudiya-vaishnavismen i Bengalen har överlevt. Det är möjligt att just den starka kopplingen mellan livsåskådning och familj har varit avgörande för att bevara traditionerna och överföra det kulturella arvet genom seklerna.

KONVERTITERNAS MAYAPURA

Mayapura ligger på andra sidan av Baghiratifloden. Överfyllda båtar tar passagerare med på den tio minuter långa resan för mindre än en krona. Dieselmotorerna brummar och fyller de öppna båtarna med illaluktande avgaser. Redan på långt avstånd ser man det storslagna monumentet som ISKCON byggt till Prabhupadas ära.

Mayapura har växt runt en lång smal gata, Bhaktisiddhanta Sarasvati Road, kantad av små affärer som säljer alla slags religiösa och världsliga varor till pilgrimerna.

Mayapura är de nya institutionernas område. Här har tjugo institutioner etablerats sedan Bhaktivinoda Thakura började bygga det första templet, Yoga Pith, år 1894.

Bhaktivinoda Thakuras son, Bhaktisiddhanta Sarasvati, fortsatte att utveckla Mayapura, och efter hans död, etablerade flera av hans studenter egna institutioner. Det som kännetecknar institutionerna i Mayapura är att de förkastar dagens kastsystem. Människor från alla världens hörn kan bli präster i tempen efter nödvändig träning, vilket kastbrahmanerna i Navadvipa är starkt kritiska emot.

"De vita elefanterna" kallade Prabhupada sina västerländska lärjungar. I dag bor ett hundratals västerlänningar i området. Västerländska vaishnaver är uppskattade bland indier som i konvertiterna ser en legitimering av den egna kulturen och traditionerna.

FOTO: FERDINANDO SARDELLA

Bhakti Yoga dasa har bott i Mayapura ett antal år. Han kommer från Sydamerika men har europeiskt påbrå. Han är invigd som brahmana. Han arbetar i ISKCON:s *Sri Mayapur Vikas Sanga* (SMVS) som grundades 1997. SMVS arbetar för att minska den extrema fattigdomen i området, utveckla hälsovården för den lokala befolkningen, bidra med utbildning och skydda miljön som är hårt belastad av jordbruk och en stadig ström av pilgrimer. SMVS samarbetar med bland annat FN och olika internationella hjälporganisationer för att utveckla självförsörjningsprojekt. Många av dessa vänder sig till kvinnor som är särskilt hårt utsatta.

Bhakti Yoga dasa berättar att Prabhupada en gång grät när han såg ett barn slåss med hundar för att få mat vid en skräphög i Mayapura. Han sa då att ingen skulle gå hungrig nära ett ISKCO-tempel. I Mayapura utdelas vegetarisk mat varje dag till behövande och till pilgrimer, inte minst i samband med de återkommande över-svämningarna.

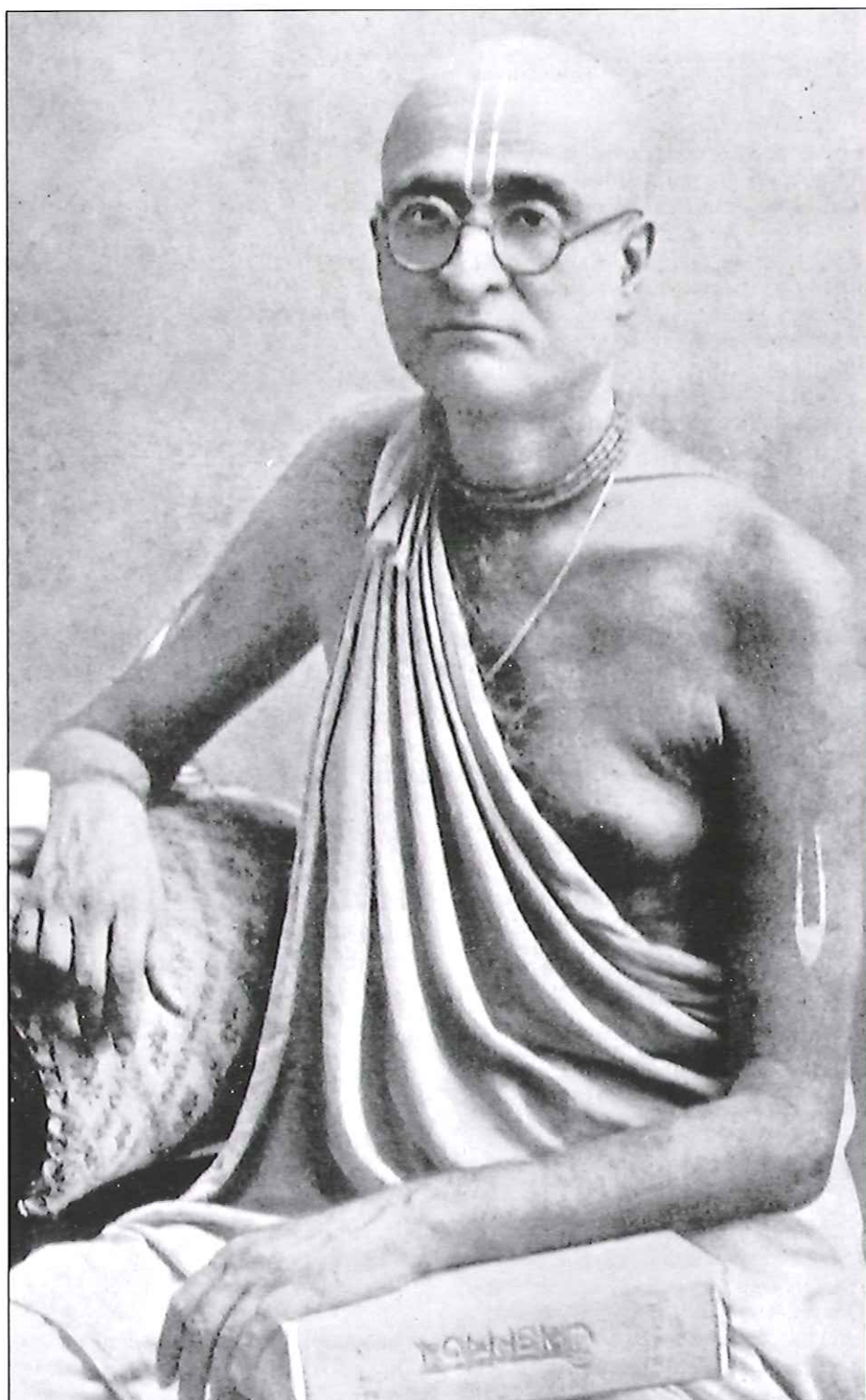
Bhakti Yoga dasa anser att Mayapura erbjuder en atmosfär laddad med andlighet och mycket fördelaktig för västerländska gaudiya-vaishnaver, trots det varma klimatet och fattigdomen.

Trots ansträngningarna att reformera traditionen spelar kasttillhörighet fortfarande en roll i ISKCON Mayapura. Det vittnar en välutbildad sydindisk kvinna av lägre kast om. Hon är gift med en europé och berättar att kasttillhörighet fortfarande har betydelse. Indier i ISKCON som har fötts i brahmana-familjer betraktas ofta som finare än dem som kommer från lägre bakgrund, säger **Lalita devi dasi**.

Äktenskap mellan västerlänningar och indier i Mayapura är i dag vanlig. Utanför ISKCON betraktas det som mindre fint för en indier att vara gift med en västerlänning, medan det inom ISKCON ger ökad status. Tvärkulturella äktenskap är dock ofta problematiska på grund av olika förväntningar på könsrollerna, förklarar hon.

Vägen till jämställdhet är fortfarande lång och svår att träda även i dag. Indiska kvinnors liv är på många sätt hårt, säger hon. Hon tror dock att trots problemen är indiska kvinnor lyckligare än sina västerländska systrar därför att "majoriteten indiska kvinnor har en Gud, en helig skrift och en man."

I dag bor några hundratal västerlänningar i Navadvipa Dhama – bland annat en handfull svenskar – huvudsakligen i anslutning till ISKCON:s projekt i Mayapura.

Bhaktisiddhanta Sarasvati (1874-1937), son till Bhaktivinoda Thakura och lärare till A. C. Bhaktivedanta Svami Prabhupada, utmanade i september 1911 kastbrahmanerna i Navadvipa Dhama med ett tal. I det visade han, med stöd av ortodoxa vaishnava-texter, att brahmana-status var tillgänglig för alla seriösa vaishnaver oavsett kasttillhörighet.

Där bor också flera hundra indiska och bengaliska vaishnaver. Att så många västerlänningar bor just där beror till stor del

på att de är direkt eller indirekt lärjungar till A. C. Bhaktivedanta Svami Prabhupada som har betytt mycket för spridningen av gaudiya-vaishnavismen i väst.

Prabhupadas monument med Asiens största kupol drar tusentals indiska besökare varje dag.

Tempelstaden med omkring 700 invånare är under uppbyggnad och ett stort tempel dedikerat till Caitanya Mahaprabhu

Inom ISKCON ger giftermål med en västerlänning ökad status

FORTS.

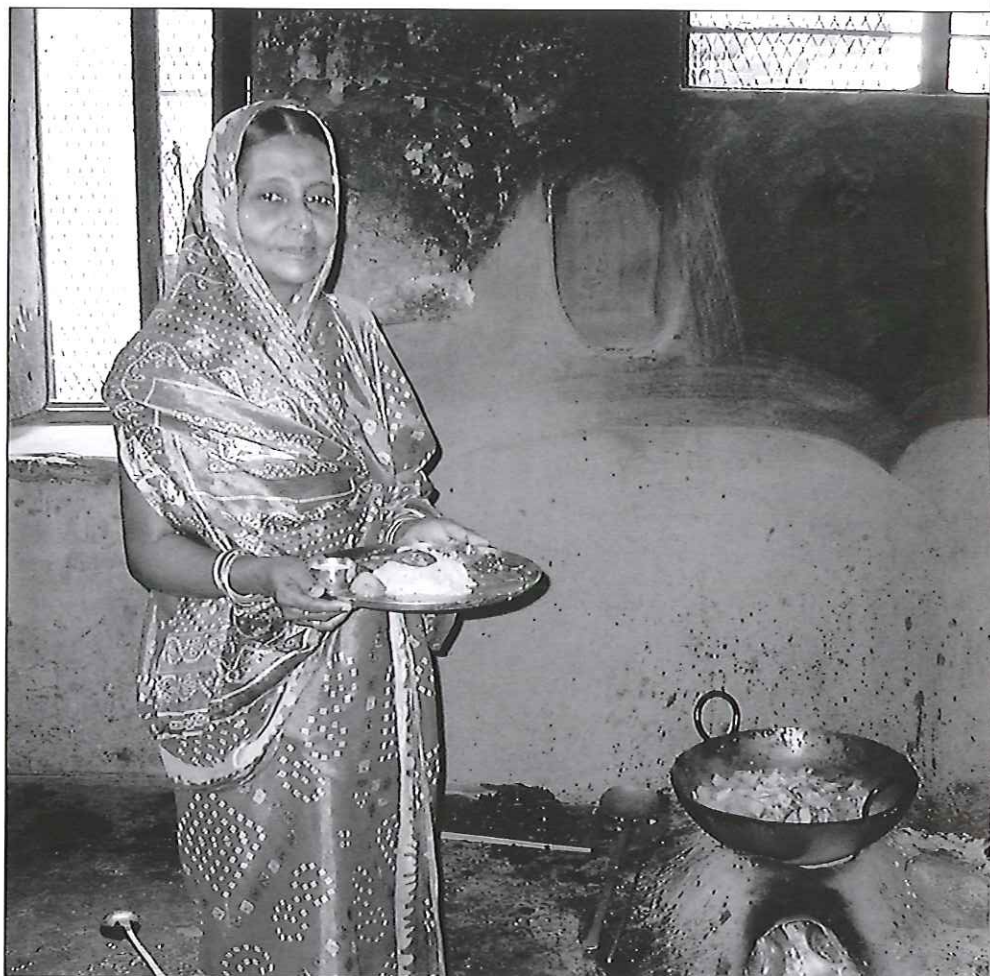
planeras med hjälp av internationella medel.

Spänningen mellan kastbrahmanerna i Navadvipa och de nya institutionerna i Mayapura börjar gradvis mjukas upp. Tre institutioner från reformrörelsen i Mayapura har etablerat sig i Navadvipa. Västerlänningarna är i dag en del av Navadvipa Dhama befolkning och bidrar med att skapa en öppnare atmosfär genom att försiktigt röra sig tvärs över kultur- och kastgränser.

Varje år i början av våren organiseras ett gigantiskt födelsedagskalas för Caitanya Mahaprabhu, *Gaura Purnima*. Festivalen är som en berusning för sinnen. Musik och dans översvämmar hela Navadvipa Dhama och hundratusentals indier kommer för att delta i festligheterna. Alla tempel i området dekorerats med blinkande och starkt färgade neonljus. En stor attraktion är de tusentals västerlänningar och andra vaishnavar från hela världen som kommer för att delta. Kulmen nås vid den fullmåne-natt då Caitanya Mahaprabhu föddes. Britter, fransmän, ryssar, tyskar, amerikaner och inte minst svenskar uppfyller då Bhaktivinoda Thakuras dröm och sjunger Krishnas namn tillsammans med indier och bengalar.

Ferdinando Sardella

Artikelförfattaren studerar vid institutionen för religionsvetenskap, Göteborgs universitet. Fram till 1999 var han helidsmedlem i ISKCON. I dag praktiserar han gaudiya-vaishnavism som lekman.

En kvinna i ett av Navadvipas främsta tempel förbereder vegetarisk mat som ingår i den dagliga dyrkan av gudsgestalten. Maten delas sedan ut som andlig föda, prasadam, till prästfamiljen och besökare.

Med ljud mot den högsta varelsen

Caitanya Mahaprabhu (1486-1534) är vitt känd för sin unika emotionella kännetecken. Han uppfattas av sina anhängare som en manifestation av Krishna född för att undervisa om hur personlig hängivenhet, *bhakti*, leder till den högsta transcendentala personligheten.

Bhakti svepte över norra Indien från söder under medeltiden, och har haft en enorm betydelse för hinduismen, något som visas genom de tusentals tempel som blomstrar i dagens Indien.

Caitanya Mahaprabhu grundade själv inget organiserat samfund

Caitanya Mahaprabhu är Bengalens mest kända helgon. Han förkastade kastsystemet. Runt honom växte gaudiya-vaishnavismen fram.

men en gren av vaishnavismen, gaudiya-vaishnavismen, växte gradvis fram efter honom. Gaudiya står för det gamla namnet för Bengalen, Gaudadesha, och vaishnavism (eller vishnuism) är hinduismens till antal största gren med rötter äldre än vår tideräkning.

Vaishnavar betraktar Krishna, Rama, Vishnu och en rad andra personliga manifestationer som olika aspekter av en och samma högsta transcendentala personlighet, vilket gör vaishnavismen till en monoteistisk åskådning.

Karakteristiskt för gaudiya-vaishnavismen är dyrkan av Krishna och hans kvinnliga manifestation Radha, tillsammans med Caitanya Mahaprabhu och hans närmaste följeslagare.

Caitanya Mahaprabhu undervi-

sade om *acintya-bhedaabheda-tattvatesen*, vilken innebär att den högsta varelsen samtidigt är ett med och skild från sina materiella och transcendentala energier.

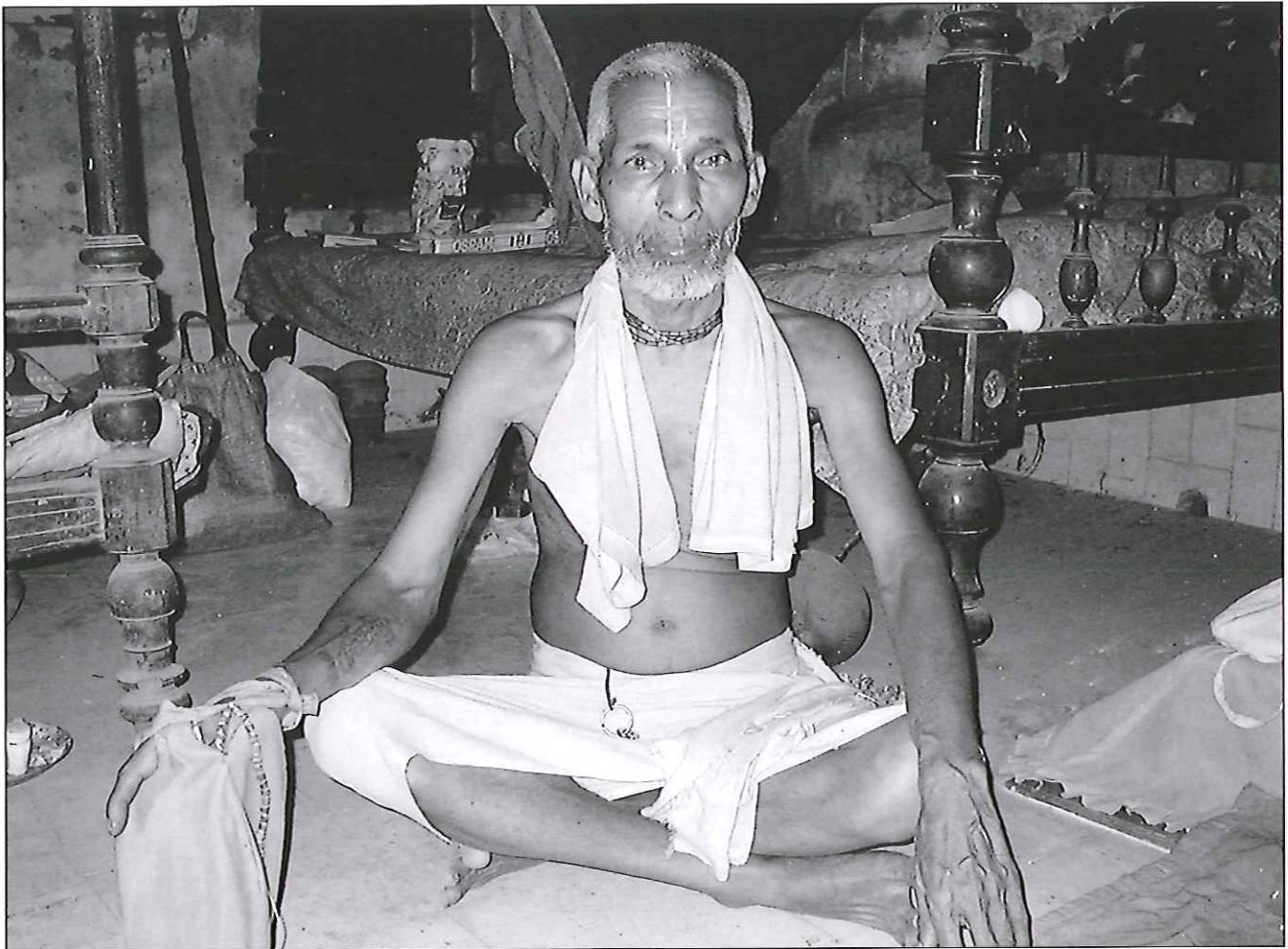
Tesen innebär bland annat att olika uppfattningar av det transcendentala kan integreras, som till exempel en personlig eller en opersonlig föreställning. Den personliga manifestationen av transcendenten betraktas dock som den högsta.

Han undervisade om denna filosofi genom recitation och sjungandet av de transcendentala gudsnamnen Hare, Krishna och Rama.

Han lärde att dessa transcendentala namn är en inkarnation i form av ljud och eftersom den transcendentala personligheten är den absoluta helheten är det ingen skillnad mellan hans namn och hans transcendentala gestalt.

Genom att recitera dessa namn kan man därför direkt umgås med den transcendentala personligheten genom ljudvibration.

Caitanya Mahaprabhu förkastade kastsystemet. Detta gjorde att han accepterade muslimer som sina närmaste lärjungar.

Mohan das Babaji använder stora delar av sin tid till praktisk tjänst i templet och till meditation. Gaudiya-vaishnavism och bhakti bygger på en praktisk livsstil där målet är en gradvis och intern förändring av medvetandet och där handling är viktigare än tro.

Muslimerna betraktades då av den hinduiska ortodoxin som oberörbara. Han betonade därmed att det är handlingar och personliga egenskaper, inte födelse i en högtstående kast som är viktigast.

I Sydasiens räkningar räknas man med några miljoner gaudiya-vaishnaverna främst i Västbengalen, Bangladesh och Orissa. Dessa är löst knutna till en mängd olika andliga ledare och större och mindre institutioner.

ISKCON – en global rörelse

Det finns fler institutioner i Mayapur reformerade gaudiya-vaishnavism som har etablerat sig utanför Indien som till exempel Gaudiya Vedanta Samhiti. ISKCON, The International Society for Krishna Consciousness, är dock fortfarande institutionen som har fått mest spridning, inte minst i Sverige.

A. C. Bhaktivedanta Svami Prabhupada som grundade ISKCON 1966 sade ofta att Indien är som en skarpsynt men förlamad man, och västerlandet som en

stark men blind man. Indiens ögon, visdom, och västerlandets styrka, vetenskaplig framsteg, kan komplettera varandra och tillsammans åstadkomma en materiell och andlig utveckling både i Indien och i västerlandet.

Han betonade att Krishnamedvetande betyder gudsmedvetande och är ingen sekterisk religion eller tro. Krishnamedvetande bygger på erfarenhet och medvetenhet om "Krishna," ett av många namn på den transcendentala personlighet som är målet

I dag har ISKCON över 400 tempel och centrum, särskilt i den anglosaxiska världen, det vill säga England, USA, Kanada och Australien, men även i Östeuropa och Indien. Där finns ett flertal större centra, bland annat i New Delhi, Mumbai och Chennai. Till Sverige kom ISKCON 1973.

Medlemsantalet är osäkert på grund av att det saknas tydliga medlemskapskriterier för lekmän.

Antalet aktivt praktiserande uppskattades 1977 av rörelsen att vara omkring 190 000 i hela världen. Cirka 6 000 heltidsmedlemmar uppskattas för närvarande

tillhöra olika former av kollektiv eller utbildningscentrum, ashrama, i ISKCON:s projekt världen över.

Antalet heltidsmedlemmar i Sverige uppgick 1997 till omkring 200 personer men är i dag betydligt färre. Några hundra upp till ett par tusen svenskar uppges i stället ha någon form av engagemang i rörelsen.

Spridning av vegetarianism har stor betydelse för ISKCON. I Sverige finns ISKCON:s centra med anslutande vegetariska restauranger i Stockholm, Göteborg och Lund.

Det är numera vanligt att nya manliga och kvinnliga studenter uppehåller sig på centren under en kortare tid i utbildnings syfte och senare blir lekfolk.

Från en organisation huvudsakligen styrd av munkar, har ISKCON därmed förvandlas till en församlingsrörelse, där lekfolket har större och större inflytande. Det i västerlandet hårt kritiserade kollektiva boendet har på senare år minskat kraftigt.

Ferdinando Sardella

Gasstensanläggare i Nepals huvudstad Kathmandu. Kanske är de anslutna till någon av fackföreningsorganisationen GEFONT:s förbund?

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

Störst, bäst och effektivast

GEFONT är Nepals mest inflytelserika fackliga gruppering

General Federation of Nepalese Trade Unions, GEFONT, är en samlande organisation för fackföreningar som verkar för arbetarnas rättigheter, välfärd och värdighet. Fyra grundläggande principer är: oberoende, bred förankring, direkt aktion och socialism. Målet är "socialism, värdighet och välstånd för arbetarklassen". Detta skriver Leif Bjellin i en avslutande artikel om fackföreningsrörelsen i Nepal.

Fortfarande framstår GEFONT som den största, bäst organiserade och för närvarande mest inflytelserika fackliga grupperingen i Nepal. Dess nära relationer med det marxist-leninistiska partiet UML ökar naturligtvis dess styrka. För närvarande består GEFONT av 15 yrkesförbund, eller snarare deras nationella federationer, samt-

liga rena arbetarfack. Fler är under anslutning och man har i princip inget emot att också tjänstemannafack, lärare och liknande ansluter sig, under förutsättning att dessa ställer upp på GEFONT:s politiska målsättningar. Starka traditioner bromsar emellertid en sådan utveckling. Inom GEFONT:s ledarskikt ger man dock uttryck för sina sympatier för den europeiska syndikalistiska traditionen därvidlag.

Trots att GEFONT både på papperet och i realiteten är det största förbundet i Nepal, är det oftast Nepal Trade Union Congress (NTUC) som representerar landet internationellt. Detta beror på att NTUC lanseras av det konservativa regeringspartiet Congress. GEFONT har emellertid mycket höga internationella ambitioner och odlar ett omfattande internationellt kontaktnät. Odogmatiskt lierar man sig med olika vänstergrupperingar och inte minst har svenska SAC, danska LO och svenska vänsterpartiet haft en del utbyte med GEFONT.

I GEFONT:s programförklaring kan

man läsa att de syftar till att skapa medvetenhet om rättigheter och skyldigheter hos arbetarklassen, att stärka fackföreningarnas samarbete för arbetarnas bästa, att avskaffa feodala produktionsförhållanden, att aktivt delta i internationellt solidaritetsarbete mot kapitalistisk globalisering, att stärka arbetarklassens roll i samhällsutvecklingen, samt att arbeta för ett demokratiskt politiskt system.

Höga ambitioner

Ambitionerna är det med andra ord inget fel på. De problem våra västerländska fackföreningar historiskt har kämpat mot, skall man gå igenom, samtidigt som man har dagsaktuella problem med okontrollerad ekonomisk utsugning i globaliseringens spår.

Förutom de vanliga fackliga problemen med löner, arbetstider, pensioner, arbetsförhållanden mm har GEFONT att arbeta mot ett mycket utbrett barnarbete, skuldslaveri (*kamaiyas*), extrem mansdominans, analfabetism och stor fattigdom. Insikts-

fullt nog har en mycket aktiv kvinnosektion byggts upp och man har startat ett omfattande utbildningsprogram. Man har också kontakter med grupper som arbetar specifikt med till exempel människorätts- och barnarbetsfrågor.

GEFONT är en konfederation av 15 nationella federationer. Dessutom finns en speciell avdelning, Central Women Workers Department (CWWD), som har status av nationell federation. Den fungerar som plattform för alla kvinnor på ledande poster i de nationella arbetarfederationerna. De ingående nationella federationerna utser den nationella kongressen och centralrådet, vilka i sin tur väljer nationalkommittén och centraladministrationen.

Federationerna är:

- Nepal Independent Workers Union (NIWU)
- Independent Textile Garment Workers Union of Nepal (ITGWUN)
- Independent Transport Workers Association of Nepal (ITWAN)
- Nepal Independent Carpet Workers Union (NICWU)
- Nepal Independent Hotel Workers Union (NIHWU)
- Union of Trekking-Travel-Rafting Workers, Nepal (UNITRAV)
- Independent Press Workers Union of Nepal (IPWUN)
- Independent Tea Plantation Workers Union of Nepal (ITPWUN)
- Nepal Auto-mechanics Trade Union (NATU)
- Central Union of Painters, Plumbers, Electro and Construction Workers – Nepal (CUPPEC)
- Independent Garbage Cleaners Union of Nepal (IGCUN)
- Nepal Independent Food and Beverage Workers Union (NIFBWU)
- Nepal Independent Chemical – Iron Workers Union (NICIWU)
- Nepal Rikshaw Pullers Union (NRPU)
- Federation of Agricultural Workers – Nepal (FAWN)
- Central Women Workers Department (CWWD_GEFONT)

Man skiljer mellan betalande, registrerade och sympatiserande (arbetare som röstar på GEFONT i fackliga val) medlemmar. År 2000 hade GEFONT ca 52 000 betalande, 120 000 registrerade och 190 000

Första maj 2000 invigde GEFONT sitt Arbetarrörelsens hus i Kathmandu.

FOTO: LEIF BJELLIN

sympatiserande, totalt ca 310 000 medlemmar. Största förbunden är FAWN (75 000), ITWAN (52 000), ITGWUN (32 000) och CUPPEC (22 000).

Sedan GEFONT bildades i sin nuvarande form 1989, har man varit involverade i en mängd aktiviteter. Förutom traditionella fackliga ärenden har GEFONT satsat på utbildning och läskunnighetskampanjer, juridisk hjälp och kreditfonder, arbetsskadefrågor, internationella fackföreningskonferenser, kamp mot barnarbete, påverkan på arbetslagstiftningen och program för arbetande kvinnor.

Kaderutbildning

Tidigt, 1993, startade man Trade Union Education and Literacy Campaign (TRUE Campaign), som var en kombinerad läskunnighets- och fackföreningsutbildning. Denna utvecklades till en Mobile Trade Union School, det vill säga när inte arbetare kan komma till kursmöten, kör fackaktivisterna i stället ut till fabrikena där man ofta under mycket enkla former bedriver sin verksamhet. Utbildningsprogrammet har efter hand blivit mer och mer av kaderutbildning för att skola fackliga ledare (Human Resource Development).

Emergency Fund Scheme finns för hjälp till strejkande och andra med ekonomiska problem, inklusive rättshjälp till behövan-

de medlemmar.

Information och utbildning rörande arbetsmiljöfrågor. Man har organiserat en "International Trade Union Conference" på temat Economic Liberalisation and Pro-worker Trade Unionism. Ett program för avskaffande av barnarbete har bedrivits. Det har bedrivits politiska aktiviteter i syfte att få till stånd en modern "National Labour Policy". Man arbetar för att organisera lantarbetare i Federation of Agriculture Workers-Nepal (FAWN), som är största lantarbetarfacket.

GEFONT har arbetat för skuldsläveriets, Kamaiyas, avskaffande, vilket också skedde formellt sommaren 2000.

Efter hand som organisationen vuxit, har det blivit nödvändigt att omorganisera industrifacken i nya federationer för speciella yrkesgrupper såsom textilarbetare, bilmekaniker, livsmedelsarbetare osv.

En kvinnokampanj under slagorden "Not Mere Representation but Participation" drivs genom Central Women Workers Department sedan 1992.

Man arbetar för bildandet av arbetarkooperativ och har själva startat ett sjukvårdskooperativ och fler är på gång.

En kampanj har bedrivits för insamling av medel till ett Arbetarrörelsens hus (Man Mohan Building), vilket invigdes 1 maj 2000. I byggnaden finns kontor, utbildningslokaler, bibliotek mm. Huset uppfattas mycket som en symbol för arbetarklassens värdighet och enighet.

Utöver nämnda pågående kampanjer och verksamheter planerar GEFONT att starta ytterligare ett antal aktiviteter:

- Kampanj för en ökning av medlemsantalet.
- Kampanj för stärkande av den fackliga samhörigheten.
- Engagemang i sociala frågor.
- Kampanj mot privatisering, kontraktsarbete och användande av underleverantörer.
- Arbete för införande av socialförsäkringssystem, inkluderande arbetslöshetskassa.
- Kampanj för implementering av arbetsmarknadslagarna.
- Program för att bli ekonomiskt oberoende.
- Fortsatt satsning på kvinnofrågor.
- Politiskt arbete på alla relevanta nivåer.
- Program för tillvaratagande av gästarbetares rättigheter.
- Utveckling av internationella relationer.
- Publiceringsverksamhet.

GEFONT har en mycket aktiv kvinnosektion.

Leif Bjellin

Fotnot: Del 1 om fackföreningsrörelsen publicerades i SYDASIEN nr 1/03.

Nepalesiska fackföreningar 1997/98

	Registrerade fackföreningar	Aktiva fackföreningar	Andel i procent
GEFONT	730	591	57
NTUC	532	348	33
Andra	166	106	10
Totalt	1428	1045	100

Lankesiska journalister på väg till demokratikurs i Sverige: – Vi utsattes för rent trakasseri från svenska ambassadens sida

Zanita Careem, biträdande redaktör på dagstidningen *The Island* i Colombo i kretsen av sina kurskamrater. "Jag fick inte ens fylla i ett formulär inne på ambassaden."

En grupp journalister från Sri Lanka som i januari i år skulle gå den Sida-finansierade kursen "Journalistik och demokrati" i Kalmar och Stockholm vittnar om att de behandlats illa av den svenska ambassaden i Colombo.

Dit vände de sig för att få visum, något som de trodde skulle vara en smidig process. Men i stället berättar de nu om en serie byråkratiska och verbala övergrepp som stod i bjärt kontrast till kursinnehållet. SYDASIEN:s **Thomas Bibin** träffade kursdeltagarna sedan de väl lyckats ta sig till Sverige.

Ständigt nya krav på dokument

"Ja, de var mycket oförskämda, slängde på luren när jag ringde, tvingade ut mig på gatan för att fylla i formulär, krävde ständigt

nya dokument, tvingade mig att återkomma dag efter dag bara för att till sist ge mig visumet i sista stund så jag fick problem med att köpa utländsk valuta."

Det berättar **Zanita Careem**, biträdande redaktör på den stora privata dagstidningen *The Island*. "En mycket omstörtande erfarenhet", tillägger hon.

Och Careem får medhåll av sina kurskamrater. Exempelvis av **Nadira**, frilansande kriminalreporter på statsägda dagstidningen *Daily News*, säger att "det var inget annat än rent trakasseri när jag tvingades resa den långa vägen hemifrån till ambassaden, dag efter dag. Och sen alla dessa ständigt nya krav på dokumentation!"

Ranga, redaktör på privata dagstidningen *Daily Mirror* hade liknande erfarenheter. Han berättar att en kvinnlig ambassadtjänsteman skrek åt honom när han dök upp på den dag han blivit tillsagt att komma, och kördes sedan iväg för att nästa gång mötas av nya krav på dokumentation.

De allra flesta – om inte alla – kursdeltagarna instämmer i kritiken. Careem pekar bland annat ut kanslisten och visumhand-

läggaren **Gunilla Fernando** på ambassaden, men hon ger mycket barskt svar på tal när SYDASIEN ringer upp henne. "Ja, Careems man åkte ju fast för en olaglig visering för något år sedan, och hon var ju en väldigt påstridig dam", säger **Gunilla Fernando**. "Men jag har inget mer att säga", sa hon och slängde på luren.

"Tråkigt att höra, men journalisterna är väldigt högljudda och det är bara de som klagar", säger andrasekretären på ambassaden, **Annika White**. Men hon tillägger också att "Det är tråkigt att få höra detta och de får kontakta oss så reder vi ut det".

"Ingen mänsklig rättighet"

"Att få visum till Sverige är ingen mänsklig rättighet," säger chargé d'affaires (ambassadchefen) **Ann Marie Fallenius** till SYDASIEN.

"Och du ska veta att huvudparten – 70 procent – av underlagen vi får in av visumansökande är förfalskade. Det har varit ständiga avhopp i Sverige, även om vi inte haft något det senaste året. Regler tar tid

Nadira, kriminalreporter från Daily News i Colombo på vintrigt besök i Kalmar i januari i år. "Vi utsattes för rent trakasserier från svenska ambassadens sida."

Rangaa, redaktör på dagstidningen Daily Mirror i Colombo utanför Fojo i Kalmar. "De skrek åt mig på ambassaden."

och vi måste göra en utredning i varje enskilt fall", fortsätter Fallenius.

"Men dessa 19 fick ändå visum, ingen hoppade av...och även om utredandet måste ha sin gång så måste väl de som söker visum behandlas anständigt?" invänder SYDASIEN.

"Ja, det låter trist och så jag får ta upp det med mina medarbetare. Jag är ledsen att det uppfattas så här," slutar Ann Marie Fallenius.

Thomas Bibin, text och foto

"Paradisets kvinnor" lever på drömmen om en bättre tillvaro

I dagens Sri Lanka är det kvinnornas arbete som genererar mest pengar till den nationella ekonomin. Inom så väl tillverkningsindustrin som servicesektorn är det ofta kvinnorna som dominerar. Motiverade av drömmen om ett bättre liv för sin familj och sina barns framtid kan de både resa långt och slita hårt. Inger-Louise Jayakoddy reste till Sri Lanka för att söka en djupare förståelse av livet och vardagen för dessa hårt arbetande kvinnor.

Planet lämnar Sverige samma vintermorgon som snön anländer. Flygresan till Sri Lanka tar drygt 18 timmar, inberäknat alla mellanlandningar och all flyghallsväntan. Vid varje stopp förändras passageraruppsättningen.

Mellan Göteborg och London är planet fullt av resande kostymer, på väg i sitt arbete med att styra och övertyga omvärlden, och det känns som om det bara är jag som är klädd för att möta världen utanför Europas mur.

Mellan London och Kuwait är planet fullt av en salig blandning färger, former, dofter och utstyrselar. Många skall vidare till Indiens miljonstäder: Mumbai, Kolkata och New Delhi. Det är bara ett fåtal som byter till planet mot Colombo, Sri Lankas huvudstad.

Hembiträden på väg hem

Det är vid det sista bytet som den mest påfallande förvandlingen av medresenärer sker. För det är här på Kuwaits flygplats som de oändligt många lankesiska kvinnorna, som gästarbetar som hembiträden, mellanlandar på väg hem från sina arbeten i Mellanöstern.

Planet fylls av kvinnor, som alla kånkar på en, eller ett par kassar större än de själva och som är fyllda till brädden med "lyxvarorna" de köpt: Video- och radioapparater, barnkläder och allt möjligt nödvändigt eller onödigt som vittnar om deras nya position och status.

Dessa kvinnor, som alla verka känna varandra trots att det inte är logiskt möjligt, är uppslupna av nyfikenhet över varför en ung vit kvinna reser till Sri Lanka ensam.

Varje gång man lyfter blicken slukas den av vad som känns som tusen vidöppna ögon.

Chamari är en mycket glad och trevlig medpassagerare som är ivrigt nyfiken och ibland ställer högst personliga frågor. Och kvinnorna runt omkring oss, också de mycket nyfikna, begär kontinuerliga summeringar över samtalets innehåll. I deras ansiktsuttryck kan man följa graden av godkännande; att vara gift och ha en son och vara på väg till Sri Lanka för att göra en studie om kvinnor uppskattas mycket.

Ständigt hungrig och svag

Chamari är på väg hem ifrån Kuwait. I motsats till de flesta andra kvinnorna i planet, som reser hem för första gången på två år, är Chamari på väg hem efter endast två månader i tjänst. Hon berättar, i tryggheten av den dämpade belysningen, hur familjen hon arbetade för behandlade henne mycket illa. Hon fick så lite mat att hon ständigt var hungrig och svag. Hon tvingades arbeta, utan vare sig någon ledig dag eller vilopaus från huvuduppgiften att ta hand om husets nio barn, varav den yngsta endast var ett par månader gammal.

Trots misslyckandet med arbete i Mellanöstern och den väntade besvikelsen hennes familj kommer visa över den uteblivna rikedom som hennes hastiga återvändande innebär, är ändå Chamari lycklig. Hon ska hem till sitt barn, en fyraårig son som hon två månader tidigare vinkat adjö till med vetskapen om att hon skulle missa både hans femte och sjätte födelsedag. Fast utan att då veta vilken smärta längtan kan skapa.

En fuktig inandning välkomnar oss nyanlända när vi kliver av planet. Taxiresan in till Colombo flyter fram med hög volym, då det är med hjälp av tutan som chaufförerna, såväl taxi-, buss- som Bajaj-förarna, indikerar sin närvaro och förmedlar den tänkta rutten för varandra. Bajaj är trehjulsmopeder med tak, försedd med en hård inplastad sits där bak som turister kan, om de inte är vaksamma, betala dyrt för att sitta på. Dessa fordon är det smidigaste transportmedlet när man ska ta sig runt i huvudstaden.

På bakgården av ett hus i Colombos norra delar, i ett moln av rök hostar Sepali medan riset kokar på den öppna elden. Hon förbereder dagens lunchpaket: kyckling- eller fiskcurry med en grönsakscurry, dal

VÄND!

Kolkata 27 maj 2003

■ ett tal vid ett offentligt möte i Srinagar, delstaten Jammu och Kashmirs belägrade huvudstad, den 18 april föreslog Indiens premiärminister **Atal Behari Vajpayee** att samtal med Pakistan återupptas utan de vanliga förhandsvillkoren om att terrorism över gränsen först måste stoppas. Dämed har Vajpayee lyckats påbörja en process som nu tuffar vidare av egen kraft. Pakistan bjöd omgående in Vajpayee att besöka Islamabad, och konkreta steg har tagits såsom att återbesätta ambassadörsposterna i Islamabad respektive New Delhi, återuppta avbrutna flyg-, järnvägs- och landsvägsförbindelser, och verka för ett förnyat handels- och kulturutbyte.

En och annan avvikande röst på ömse sidor bryter med jämna mellanrum harmonin, men det följs av förnyade ansträngningar att skapa samförstånd. I sanning har helt omisskännligt den atmosfär full av förhoppningar om goda grannrelationer som fanns i båda länderna men som abrupt bröts av det misslyckade toppmötet i Agra för två år sedan, nu återuppstått.

Kommentatorer som bakom denna nya omsvängning ser **George W Bush**, och vänliga men bestämda amerikanska påtryckningar, kanske inte har helt fel. Fast viktigare är den ömsesidiga medvetenheten om det dödläge man hamnat i efter en tio månader lång kostsam och farlig konfron-

tation med jätteaméer som stått mot varandra längs vapenstillståndslinjen mellan länderna. Om man undantar kärnvapenkrig finns det inga alternativ för att trappa ned spänningen än att på diplomatins vis ge och ta.

Insikten om detta som långsamt växt fram är det verkliga motivet till denna nya runda av diplomatiska initiativ som bygger på Vajpayees resa till Lahore 1999 och det misslyckade toppmötet i Agra.

Samtidigt är dock såväl det i New Delhi styrande maktblockets innersta kärna av RSS och BJP som det militär-islamistiska komplexet i Islamabad hopplöst beroende av att den bittra motsättningen mellan Indien och Pakistan upprätthålls och intensifieras. Något som gör att de inte med lätthet kan förlika sig med att detta fientliga kapitel av historien upphör. Och däri ligger det stora problemet när det gäller subkontinentens politik i dag.

BJP sitter säkert i sadeln

Dessvärre är utsikterna små att hindufundamentalisterna skulle kunna undanröjas som kärna i den nuvarande Nationella Demokratiska Allians-regeringen (NDA) i New Delhi. Inte för att den nuvarande regimen kan göra anspråk på att ha lyckats i sin maktutövning. Bortsett från enstaka utslag av premiärminister Vajpayees godartade uppträdande – så länge han lyckas bevara sin mask av statsmannakonst och döljer de

förhårdade dragen av RSS-aktivist (som han varit hela livet) – befinner sig unionsregeringens kontosaldo på ett rejält minus med sin ineffektivitet och korruption och som kronan på verket sitt överseende med pogromen i Gujarat.

Den BJP-ledda regeringens verkliga styrka sitter i stället i dess förmåga att hantera sina allierade inom NDA och utanför, kombinerat med den matta insats som det främsta oppositionspartiet, Congress (I) svarat för. BJP har lyckats knyta till sig såväl de forna socialisterna som sina absoluta motpolar på den sociokulturella arenan, de svurna fienderna till BJP:s förankring i *Manuvadi*, nämligen **Kansirams** och **Mayawatis** Bahujan Samaj Party (BSP), och dessutom en brokig skara av regionala partier däremellan.

Congress (I) å sin sida har däremot nästan inga allierade alls om man inte räknar med de svaga banden till **Laloo Yadavs** Rashtriya Janata Dal (RJD) i Bihar och Nationalist Congress Party lett av **Sharad Pawar** i Maharashtra. Allianser som snarare är en belastning än en tillgång sett ur **Sonia Gandhis** personliga ledarskaps perspektiv.

Kongresspartiet kan mycket väl komma att göra bättre ifrån sig än BJP i de fyra delstatsval som ska hållas i höst, på samma sätt som man lyckades i de senaste delstatsvalen i Himachal Pradesh, Jammu & Kashmir och Meghalaya. Men detta kan inte be-

FORTS.

och ris. Cirka 30 portioner viker hon ihop i plastfolie och papper på baksidan och säljer sedan till kontorsanställda i centrala Colombo.

Det här är bara ett extraarbete för att tjäna ihop pengar till att betala av på lånet till pappersskärmaskinen hennes man har köpt för att tillverka autografalbum i husets garage. Hennes riktiga arbete är som hushållerska åt en äldre dam.

Hon har arbetat i huset sedan hon var tolv år gammal, i dag är hon närmare 50 år. Det var tillsammans med sin mamma som Sepali kom till hushållet där de först arbetade för den äldre damens nu bortgångna föräldrar. Och det är omsorgen om husets nuvarande ägarinna som håller henne kvar.

Oändlig handlingskraft

Sepali gick aldrig i skolan, och lärde sig därför aldrig att läsa och skriva, ett hinder hon med tiden skickligt lärt sig att dölja. Kapaciteten och handlingskraften hos denna kvinna ter sig nästan oändlig. Hon är ständigt i arbete och med otrolig omtänksamhet och lojalitet tar hon hand om den äldre damen och hennes hus. Hon svarar,

utan att visa den minsta irritation, på damens ständiga rop och skakar tålmodigt av sig de hänsynslösa utbrotten och utskällningarna.

Hon drömmer om att en dag flytta till baka till byn i Gampaha, där hon är född, och bygga ett hus till sig och maken, en dröm hon har ärvt av sin mor. Men hon måste vänta tills den gamla damens liv har kommit till ända innan de kan ge sig av.

Gästarbetare i Mellanöstern, hushållerska, teplockare eller sömmerska på någon av de stora utländska klädfabrikerna är bland de vanligaste kvinnoyrkena i Sri Lanka. Och det är dessa yrken, dessa hårt arbetande kvinnor, som bär upp den lankesiska ekonomin i dag.

Ett annat yrkesområde som domineras av kvinnor är turistnäringen. Under senare år har den upplevt en kraftig tillbakagång på grund av kriget mellan den tamilska gerillan och regeringsstyrkor. De pågående och framgångsrika fredsförhandlingarna ger dock många lankeser hopp om att turistnäringen åter skall blomstra.

Kvinnor som strövar längs paradistränderna och säljer strandkläder är en vanlig syn på de turisttöta stränderna. Vid den un-

derbart vackra viken Unawatuna möter jag flera kvinnor som släpar proppfyllda gula eller blå Ikea-kassar. Ja faktiskt, märkligt nog har flera av kvinnorna en sådan kasse. De är stora nog att rymma den mängd batikskjortor, blusar och saronger som de så ihärdigt försöker att sälja till de måttligt förtjusta och ofta svårflörtade turisterna. Att Ikea-kassen är vattentät är dessutom mycket praktiskt då det händer att kvinnorna lättvindligt ställer ner kassarna i vattenbrynet.

För många av turisterna innebär mötet med kvinnorna en blandning av irritation och förtjusning. De irriteras över att bli störda i sitt solande och badande, men gläds åt sina fynd då de lyckats pruta på priset med nästan 30 procent och tjänat en hel tia eller två i svenska pengar!

Kamini jobbar hårt under de fåtal vintermånaderna som turistsäsongen varar. Årets resterande månader jobbar hon med att sy upp de kläder hon hoppas sälja nästa säsong. För de kvinnor som inte har råd med en egen symaskin och som tjänar sina pengar på att sälja någon annans uppsydda kollektion, innebär lågsäsongen dock att de måste finna arbete på annat håll, något som

traktas som ett bevis för att partiet kommer att segra i parlamentsvalet 2004, för Congress (I) saknar som nämnts ovan meningsfulla allianspartier överallt i Indien.

Beträffande kongresspartiet självt saknar man så gott som helt betydelse i fem viktiga delstater: Uttar Pradesh, Bihar, Västbengalen, Andhra Pradesh och Tamil Nadu. Dessutom är det så att även om partiet nationellt har ett starkt stöd bland minoriteterna, liksom daliter och stamfolk (adivasis), utmanas partiet alltmer när det gäller dessa grupper från höger, från vänster och från partier i mitten. Därigenom förefaller Congress (I):s förhoppningar om att på egen hand få majoritet i Lok Sabha som allt annat än realistiska. Att detta lämnar fältet fritt för BJP att manövrera sig fram till ännu en fungerande majoritet i Lok Sabha efter nästa parlamentsval i kraft av sin skickliga allianstaktik verkar ännu inte till fullo ha gått upp för de sekularistiska demokratiska oppositionskrafterna, inklusive de viktigaste vänsterpartierna.

Nu är det verkligen inte så att BJP/NDA lyser i glansen från det sällskap man upprätthåller. AIADMK i Tamil Nadu och BSP i Uttar Pradesh, som har en framträdande plats i BJP:s planläggning inför Lok Sabha-valet 2004 har båda blivit ökända för sitt sätt att missbruka antiterroristlagstiftningen POTA för att spärra in politiska motståndare.

En träffande anklagelse mot AIADMK:s ledare **Jayalithaa** stod den frispråkige chefsvalkommissionären för, då han betecknade hennes agerande som skamlöst och inte i överensstämmelse med "civiliserad demokrati i vilken vi har att

göra med politiker med ett mått av anseende".

Efter det att **Mulayam Singh** vållat stor uppståndelse genom att anklaga chefsministern i Uttar Pradesh, **Mayawati**, för korruption hämnades hon genom att polis-anmäla **Mulayam Singh** och **Amar Singh**, det dominerande oppositionspartiet **Samajwadi Party**s två ledare, för 200 brott. De båda Singh har hittills lyckats undgå att fängslas, tack vare ett ingripande från delstatens hovrätt, men tusentals av partiets anhängare har arresterats för att de organiserat våldsamma protestaktioner. Till och med presidenten i delstatsavdelningen av BJP, **Mayawatis** koalitionspartner, har fördömt det inträffade såsom varande "personlig vendetta-politik".

Kongresspartiet i kris

Kongresspartiet, och för den delen hela oppositionen, har kapitalt misslyckats att sätta fokus på några viktiga frågor, bortsett från korruptionsskandaler vilka förvisso är många, för att sätta åt den styrande regeringsalliansen. Trots ständiga ommöbleringar av samma gamla trötta ledarfigurer inom Congress(I) finns inga tecken på att man lyckas utarbeta några klara och bestämda politiska riktlinjer. Se exempelvis hur två Congress(I)-styrda delstater, gränsande till varandra och som båda går till val inom kort, valt helt motstridiga taktiker. Medan man i Rajasthan valt att slå till hårt mot hindufundamentalistiska provokationer och arresterat den ökända internationella sekreteraren för extremistorganisationen **Viswa Hindu Parishad**, **Pravin Togadia**, så har man i grannstaten **Madhya**

Pradesh satsat på en mjukisvariant av *Hindutva* och inlett en kampanj som går ut på att förbjuda slakt av kor.

Ett än värre bakslag för demokratins möjligheter i landet är det anmärkningsvärda sätt på vilket den CPI(M)-ledda vänsterfrontsregeringen i Västbengalen kommit att bleka sin profil. Vänsterfrontens engagemang för sekularism är obesträtt, men dess demokratiska och socialistiska identitet har kommit att mer och mer ifrågasättas. Polisiärt godtycke i allmänhet och i synnerhet riktat mot politiska krafter längre ut på vänsterkanten liksom mot marginaliserade grupper i samhället har kraftigt kritiserats av domstolar och institutioner för mänskliga rättigheter.

Övergrepp mot kvinnor, begångna av asociala element som ofta åtnjuter stöd från CPI(M) och delstatsadministrationen, har blivit en allt vanligare förekomst i en delstat som tidigare varit relativt förskonad från den typen av brott. De nyligen hållna lokalvalen till de tre nivåerna i *Panchayati Raj*, som CPI(M) vann med en förkrossande överlägsenhet, uppenbarade allvarliga överträdelser mot demokratiska normer och försigick under en orgie av våldsdåd. Det tragiska i sammanhanget är att CPI(M) med stor sannolikhet skulle ha vunnit en lika stor valseger utan att tillgripa våld på det massiva sätt som man gjorde.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Fotnot: En längre version av Ajit Roys krönika (på engelska) återfinns i webb-bilagan *Monsun*, www.sydasien.m.se/monsun.html

är mycket svårt.

Kamini önskar att hennes dotter som är sjutton år skall träffa en vit man från väst som hon kan gifta sig med och komma undan det öde som väntar henne om hon stannar i Unawatuna. En stor del av Kamini hårt förtjänade pengar läggs på dotterns och de andra barnens utbildningar i hopp om att det skall ge dem en annan chans i livet ända hon själv fått.

Stora summor på utbildning

Utbildning är mycket viktigt för lankeser. De flesta betalar stora summor för att barnen skall få extralektioner i allt från engelska och matematik till datorkunskap och dans. Alla möjliga kunskaper som kan tänkas öka barnens chanser till framgång och lycka och höja deras kompetens och konkurrenskraft både på arbets- och äktenskapsmarknaden.

Sunila är en ung kvinna, bara 20 år gammal. Hon sitter vid skrivmaskinen. En sådan där stor, tung och trög variant, mitt i ett rum omgiven av tjugo andra unga kvinnor som ivrigt fingerboxas med tangenter. De är där för att utbilda sig till sekreterare. De flesta har liksom **Sunila** misslyck-

ats på intagningsprovet till universitetet.

Sunila går sekreterarutbildningen efter att ha provat både en arkitektutbildning och en språkkurs i japanska. Hennes mamma vill att hon ska bli skolfröken, men det vill inte **Sunila**. Hon vill helst flytta till Kanada, eller börja på militärhögskolan. Hon vill med bestämdhet inte gifta sig, men frågar ändå ständigt efter min åsikt om kärlek, äktenskap och lycka.

Sunila är som alla andra unga tjejer och killar i världen som håller ett exemplar av livsvalsnytt fast restaurangen hon sitter på är lankesisk.

Hennes mamma hittar en annan förklaring till **Sunilas** uppenbara klugenhet och berättar ingående om **Sunilas** horoskop som hon låtit byastrologen rita upp. Det är den mörka kraften av **Raha** som gör **Sunila** så förvirrad, berättar hon. Hon är faktiskt inte sig själv, säger modern. Det kommer **Sunila** inte att vara under ännu ett år, för det är inte förrän 2004 som **Rahas** sju år av mörker förlorar sin dominans över horoskopets tolv hus. Men han kommer igen när **Sunila** är 51 år.

Raha skapar kaos och destruktivitet i alla horoskop, och när **Raha** ska slå till beror

på var han befann sig i ditt stjärntecken när ditt förra liv kom till ända.

Rahas inverkan på **Sunilas** liv innebär att modern måste bevaka henne extra noga, "för hon rör inte över sig själv nu", säger hon. Hon är påverkingsbar och kan därför lätt hamna i oönskade situationer, särskilt sådana som riskerar att befläcka både hennes rykte och hennes oskuld.

Sorgsen min och sänkt blick

I den trånga utresehallen, innan solen stigit upp, trängs turisterna med de gästarbetande kvinnorna för en sista uppvisning i lankesisk effektivitet. Det råder dock något sorgset över dessa kvinnor; hållningen är spänd och blicken nedsänkt.

De överfyllda väskorna är nu utbytta mot en liten handväska eller bara ett pass och tillhörande papper. Papper som vi alla ivrigt försöker att samla och fylla i då de måste visas upp och stämplas innan vi kan stiga på "åket". Den fascinerande upplevelsen av att flyga genom sydasiatisk, arabisk, östeuropeisk, västeuropeisk och nordisk kultur på 18 timmar!

Inger-Louise Jayakoddy

Internationella pedofiler lockas till lustgården Goa

Genom århundraden har besökare, vare sig de varit erövrare, upptäckare, poeter eller kyrkans män hänförs av Goa, Indiens minsta delstat som sedan urminnes tider beskrivits som en plats "bortom slutet", vacker, exotisk, där tiden stannat. Men detta turistparadis har också blivit hemvist för internationella pedofiler. Roland Eksmyr, barnläkare med starkt internationellt engagemang, rapporterar om kampen mot sexbrottslingarna i Goa.

Det paradisiska Goa är beläget i västra Indien ett sextiotial mil söder om Mumbai. Provinsen Goa blev 1510 en portugisisk koloni men återtog av Indien 1961. Goa har en rik historia och rymmer många attraktioner inom arkitektur, religion, kultur och mystik. Tills nyligen var brytning av järnmalm ryggraden i ekonomin. Nu är turismen det. Goa är också bördigt. Man odlar ris, sockerrör, frukt, kryddor och annat. Kokospalmer finner man nästan överallt.

Den drygt tio mil långa kusten mot Indiska oceanen består till stor del av sandstränder och palmdungar. Här kan man promenera och ta sig ett dopp i det tjugo-femgradiga vattnet.

Indierna själva har sedan länge valt att njuta av sin ledighet här. För trettio år sedan blev stranden längst norrut ett tillhåll för hippies. I dag sväller turismen. Charterresor ökar trycket på området men fortfarande finns möjlighet att ströva ostört längs de långa partier av stranden, dit hotell och kommers ännu inte hunnit.

Förhårdade sexturister

I en rapport som ECPAT (End Child Prostitution in Asian Tourism) publicerade om sexturism och barnprostitution i Goa 1996 konstaterades att "ett litet antal män, som kan beskrivas som förhårdade sexturister identifierat Goa som ett ställe där de till billigt pris kan tillfredsställa sina sexuella intressen". Två fall kan belysa detta.

Fallet Freddy Peats

Många minns Freddy Peats som en snäll farbror, som likt en jultomte med sitt långa vita fladdrande skägg cyklade omkring på gatorna i Margao med de fattiga barn som han hjälpte. Han betraktades som en socialarbetare som tog hand om hemlösa barn, framförallt unga pojkar. Han var allmänt respekterad och hans verksamhet applåderades av till exempel den lokala Lions Club.

En dag 1991 kom en ung pojke hem till sin familj och klagade över smärta i sina testiklar efter att ha besökt Freddy Peats

barnhem Gurukul. Hans far gick till polisen. En razzia uppdagade att barnhemmet var platsen för grovt sexuellt utnyttjande av minderåriga.

Polisen fann 25 barn i Gurukul, de flesta från Goa och många från splittrade familjer. Polisen beslagtogs 2 305 pornografiska fotografier, 135 filmband, mediciner, sprutor och narkotika. Bankbesked visade att utlänningar satt in pengar på Freddy Peats konto. Han arresterades men frigavs, trots alla bevis, mot en borgen av 8 000 rupies (1 700 kronor) efter sex veckor, det vill säga 15 maj 1991.

Rättsprocess kom i gång

Polisutredningen var initiativlös och trög. Det var först när en barnrättsaktivist från Mumbai, Sheela Barse, i december 1991 grävde fram bankinsättningar från utlandet och andra dokument som en rättsprocess kom i gång.

Fram till rättegången i september 1995

Sociologen Nishita Desai har försökt kartlägga den turistrelaterade pedofilen i Goa i rapporten "See the Evil".

ECPAT:s uppförandekod till skydd för barn mot sexuell exploatering

Researrangören förbinder sig att uppfylla sex kriterier:

1. Upprätta etisk policy mot sexuellt utnyttjande av barn
2. Utbilda all egen och lokal personal i dessa frågor
3. Lägga till en klausul i alla hotellkontrakt
4. Informera resenärer via katalog, broschyr, välkomstmöte etc
5. Informera lokala "nyckelaktörer" på resmålen
6. Rapportera årligen till Uppförandekodens sekretariat

fläckade Freddy Peats omkring i byarna, där han kontaktade små pojkar för att idka sin "välgörenhet" – tills han jagades ut av byborna när hans identitet blev känd.

Vid rättegången vittnade sju av Peats "skyddslingar" från barnhemmet Gurukul. Han dömdes till livstids fängelse, vilket var den första fällande domen i Indien mot en person som sysslat med organiserad pedofili, en dom som godkändes av Bombay High Court i april 2000.

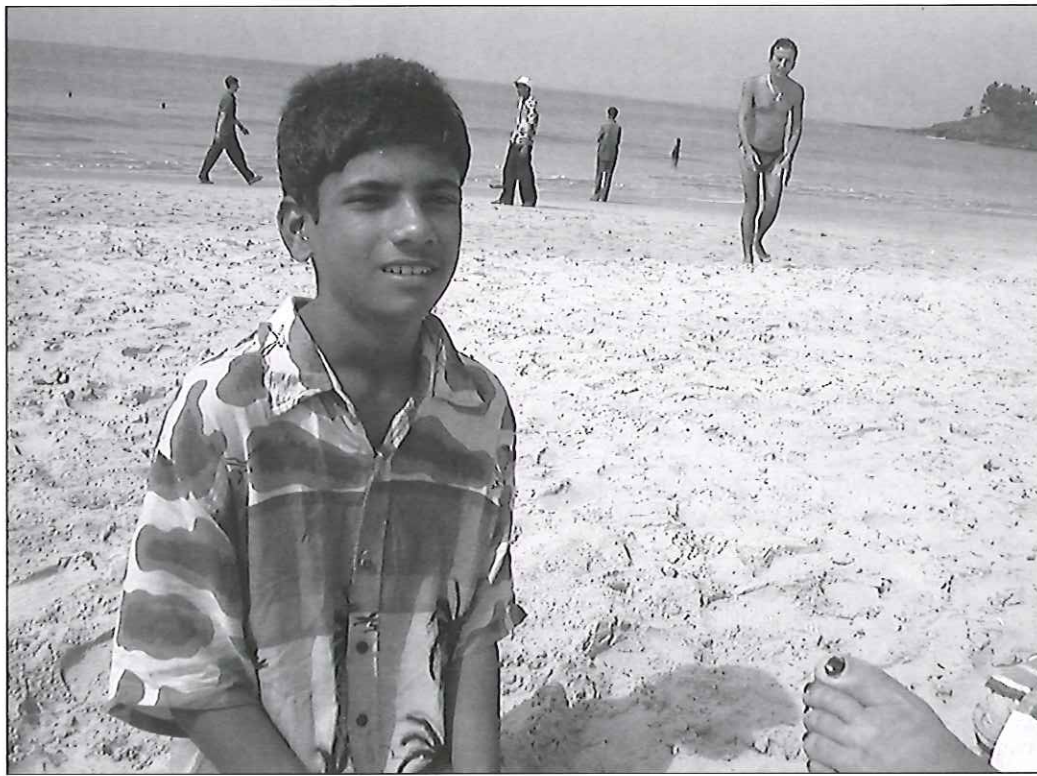
Fallet Helmut Brinkmann

När poliskommissarie Umesh Gaonkar fick reda på att en tysk medborgare vid namn Helmut Brinkmann hyste en liten indisk pojke på sitt hotellrum kallade han såväl mannen som pojken till förhör.

På polisstationen i Calangute, en av turistorterna i den norra delen av Goa, berättade pojken den 27 augusti 1998, att Brinkmann bett honom om att föra in sin penis i mannens anus. När han försökt göra detsamma på den lille gossen hade det gjort så ont att han skrikat. Pojken berättade också att mannen haft oralsex med honom.

Slapp straff trots starka bevis

Helmut Brinkmann arresterades. Han och pojken sändes till läkare. Rättsmedicinsk undersökning visade att det fanns spermier i såväl mannens som pojkens anus. Sedan pojken i en specialdomstol fått vittna mera detaljerat om sina sexuella kontakter med den anklagade började rättegången i North Goas domstol under ledning av domare Nutan Sardessai. Brinkmann dömdes den 6 februari 1999 till sex års fängelse för sexuella övergrepp mot minderårig (enligt avsnitt 373 och 377 i gällande lagstiftning).

Goas stränder är inte bara en plats för bad. Unga pojkar löper risk att utnyttjas av internationella pedofiler. Företelesen bekämpas dock nu alltmer och har lett till flera uppmärksammade rättsfall.

Men Brinkmann överklagade. Spermerna i anus sades kunnat hamna där från mannens respektive pojkens egen sädesvätska. Försvaret hävdade dessutom att pojken kunde betraktas som medbrottsling och att hans vittnesmål måste ifrågasättas.

Brinkmann friades, men i början av oktober 1999 uppvaktades delstatsmyndigheterna av olika individer och organisationer med krav på att processen skulle återupptas. Det skedde men för sent. Den anklagade hade – trots efterlysning – lyckats lämna Indien via Delhis flygplats den 29 oktober 1999. Målet lades ned så småningom.

Trots tunga bevis lyckades således Helmut Brinkmann undkomma. Det kan tolkas som bristande vilja hos passmyndighet och rättsväsende att bevaka ett sådant här fall. Om det gällt en terroristhandling eller ett mord hade uppsikten varit anorlunda, men nu var det bara ett övergrepp mot ett barn – ett barn som inte kan föra sin egen talan.

I december 2002 träffade artikelförfattaren Nishtha Desai, fil dr i sociologi vid Goa-universitetet och chef för organisationen *Children's Rights in Goa* (CRG). Hon har skrivit en rapport, *See the Evil*, (publicerad av VAK, Mumbai, 2001), som är ett försök till kartläggning av turistrelaterad pedofili i Goa och en presentation av olika initiativ för att bekämpa denna brottslighet. VAK står för *Vikas Adhyayan Kendra* och är en frivilligorganisation, som bildades 1981 och som satsar på studier och forskning rörande sociala frågor i västra Indien; CRG är ett sådant VAK-program.

21 000 skrev under petition

Strax efter domen mot Freddy Peats startade några personer, som inte är bosatta i Goa, en namninsamling för att kräva krafttag mot turisternas sexuella övergrepp mot barn i området. Petitionen som under lopp-

pet av tre månader fick 21 000 underskrifter var tänkt att överlämnas till chefsministern i Goa. Men denne uteblev från det avtalade mötet och den fem man starka delegationen fick återvända med oförrättat ärende.

Som en efterdyning till fallet Brinkmann startade hösten 1999 en informell frivilligrörelse, *Campaign Against Paedophilia*, med möten för allmänheten, presskampanjer och sammankomster med företrädare för polis och rättsväsende. 600 barn i norra Goa skickade vykort till den för Brinkmann-debattet ansvarige ministern med krav på att gärningsmannen skulle letas upp.

Dessa i och för sig lovvärda frivilliga initiativ riskerade, särskilt med tanke på brister i lagstiftningen, att ebba ut men har fångats upp av Nishtha Desai och är sedan november 2000 en integrerad del av CRG.

Sedan dess är CRG i full aktivitet. Polisen utbildas i intervjueteknik och i hur olika former av barnmisshandel kan upptäckas. Ägare av strandrestaurangerna (så kallade *shacks*) informeras i shack-to-shack-kampanjer.

Misstänkta pedofiler bevakas. Barn, som riskerar att råka illa, ut letas upp för att förmås återvända till familj och skola. Namninsamlingar fortsätter. Pamfletter och broschyrer delas ut till turister på Goas flygplats och den populära loppmarknaden i Anjuna. Särskilda möten hålls i de största badorterna för att där etablera ett slags medborgarfora.

Pedofilprofiler

I skriften *The Evil Eye* redovisar Nishtha Desai en sociologisk undersökning av turismrelaterad pedofili i Goa. Studiens huvudsyfte var att kartlägga pedofilernas personliga egenskaper och tillvägagångssätt:

Alla åldrar var representerade. Pe-

dofilen var oftast en man. Där fanns lärare, reseledare, doktorer, restaurangägare men även vanliga arbetare och pensionärer. De flesta tillhörde medel- eller överklass. En del var ensamvargar, som Helmut Brinkmann, andra tillhörde välorganiserade nätverk. Många nöjde sig inte med ett barn, utan hade kontakt med flera.

En del pedofiler besöker Goa varje år för att under hela turistsäsongen bo på något billigt hotell nära stranden. De tar med sig barn till hotellrummet under dagtid. Andra har bosatt sig i

Goa, där de lever på besparingar eller skaffar sitt uppehälle inom till exempel restaurang- eller resebranschen. Minst två av dem är gifta med indiska kvinnor – kanske som camoufler. Stationära pedofiler torde även vara inblandade i barnprostitution. En tredje kategori är förstås turister som kommer på en tvåveckors badresa till Goa med avsikt att få barnpartners där.

Själv kunde pedofilen betrakta sig som knappast mer avvikande än den som är gay eller lesbisk. Han/hon kunde till och med redovisa en slags egen etikod till försvar för sitt beteende: att det tillhör ett barns rättigheter att ha sex med vuxna.

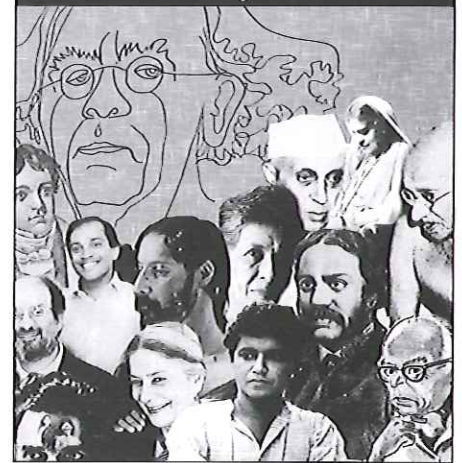
Offren hör hemma i Goa

En del av barnen kom från den fattiga nomadiska folkgruppen *lamami*, andra hade skolkat från skolan under turistsäsongen och bott med kamrater i hyddor ett stycke bort från stranden. De sålde varor eller erbjudod massage. Det har hävdats, att de utsatta barnen vanligen inte skulle höra hemma i själva Goa. Det är inte sant. Exempelvis kom de flesta på Freddy Peats barnhem Gurukul från Goa.

Ett annat närbesläktat och snabbt ökande fenomen – som definitionsmässigt inte kan benämnas pedofili men likafullt utgör ett beklämmande exempel på ansvarslös sexualitet – är utländska turisternas samröre med goanesiska studenter och andra ungdomar.

Unga män och pojkar på motorcyklar med medelålders utländska kvinnor på bönballen har blivit en allt vanligare syn, och så även mellan män och pojkar. Fenomenet, som till viss del tagit formen av prostitution, kan ha betydelse som mönster för yngre kamrater och leda till att barn själva tar initiativ till att bli offer för en ökande sexturism.

VÄNDI

mopolitiska ideal, resulterade i en "kulturell schizofreni" inte olik den man kan urskilja som utlösande faktor för den nya vågen av indisk-engelsk litteratur nästan femtio år senare.

De första decennierna efter självständigheten präglades inte minst av en rad kvinnliga författarskap. **Nayantara Sahgal, Kamala Markandaya** och **Anita Desai** hör till dem som porträtteras här. Den spektakulära framväxten av en ny berättarkonst från Rushdies *Midnattsbarnen* (1981) och framåt refereras i en utförlig genomgång av 1980- och 1990-talets välkända författargeneration: **I Allan Sealy, Amitav Ghosh, Shashi Tharoor, Vikram Seth, Arundhati Roy** och många fler. "Masala-diasporan", den indiska litteraturen i "exil", får ett särskilt kapitel där jag gläds åt **Meera Syal** men saknar **Padma Hejmadi/Perera**.

Ett alldeles eget kapitel får, förstås, **Salman Rushdie**. Liksom till exempel **A K Ramanujan**, poet, översättare och essäist, den excentriske anglofilen **Nirad C Chaudhuri** och revolutionären och mystikern **Sri Aurobindo** som grundade **Auroville**.

Begreppet "indisk litteratur på engelska" definieras egentligen aldrig. Mehrotras tumregel tycks helt enkelt ha varit största möjliga generositet. Därför inkluderas också klassiska "gränfall" som **Ruth Praver Jhabvala**, född i Polen. För att inte tala om **Rudyard Kipling**, dock född i Indien.

I sin analys av hans författarskap brännmärker **Maria Couto** nogsamt hans imperialism och rasism, samtidigt som hon berömmar hans skildringar av Indien i exempelvis *Kim*. Också en annan nobelpristagare, den Trinidad-födde **V S Naipaul**, numera **Sir Vidia**, finns med, behandlad på snarlikt sätt av **Suvir Kaul**.

Och varför inte? Nog finns det en och annan likhet mellan Kipling och Naipaul, dessa två till synes så olikartade författare i var sitt hörn av den vidsträckta och mångskiftande litteratur som är både indisk och engelsk.

Tomas Löfström

FORTS.

Nishtha Desai anser att Indien är i trängande behov av en särskild lag mot sexövergrepp mot barn. Som det nu är får andra delar av den indiska strafflagen tillämpas när en pedofil står inför rätta.

Samlag med en flicka under 16 år betraktas som våldtäkt i Indien – oberoende av om hon samtyckt eller ej. Det är anmärkningsvärt att det inte finns något motsvarande skydd för pojkar.

I fallet Brinkmann åberopades paragraf 373 (om hyra av barn med omoralisk avsikt) men framför allt paragraf 377 i den indiska strafflagen. Detta lagrum avser utövande av homosexualitet, vilket är ett brott i Indien. Problemet är dock att barnet kan betraktas som medbrottsling snarare än offer. Även om polisen skulle ertappa en person liggande naken med ett barn i sin säng på hotellrummet saknas tillräckligt juridiskt stöd för ett ingripande.

Bättre lagar behövs men hur långt hjälper de egentligen barnen? Här i Sverige finns lagstiftning men i TV-programmet Updrag granskning den 8 april 2003 blottades en skrämmande brist på förståelse för offrens situation. Svensk lag respekterades inte. Vad är paragrafer till för nytta, om anmälan uteblir och offren håller tyst?

ECPAT:s uppförandekod

Hur är det då i Goa? Kan bättre lagar få föräldrar i de fattigaste skikten att bli mer benägna till anmälan och samtidigt riskera att deras barn inte längre kommer att förse familjen med de gåvor och pengar de fått i omgänget med sexturister?

Och barnen själva då? BRIS (Barnens rätt i samhället) torde här i Sverige vara närmaste motsvarighet till CRG. Barn som far illa kan själva kontakta BRIS. Förhoppningsvis kommer detta att så småningom bli fullt möjligt även i Goa.

Dessförinnan behövs avsevärda insatser i kampen mot okunskap och fattigdom.

ECPAT (End Child Prostitution in Asian Tourism) är namnet på en kampanj, som startades av en grupp barnrättsföreträdare på ett möte i Thailand 1990. Under senare år har många researrangörer antagit ECPAT:s uppförandekod mot barnsexhandel (se faktaruta). Även i Goa gäller numera denna kod bland svenska och andra reseföretag, vilket utgör ett stöd för CRG.

Uppförandekod och lagar behövs, men viktigast är alla vuxnas naturliga och givna ansvar gentemot barn. Det finns anledning att i sapsfisk strof påminna om, att det inte bara är sexturister som tappat bort detta ansvar:

Vi som gärna besöker Goa, låt oss kontrollera att vår researrangör antagit koden och låt oss underlätta för personalen att tillämpa den. Lustgården Goa och det kämpande CRG förtjänar det!

Roland Eksmyr

Efterlängtd bok om den engelskspråkiga indiska litteraturen

A History of Indian Literature in English

RED: ARVIND KRISHNA MEHROTRA
Hurst & Company, (London)

Det har länge saknats en ordentlig, uppdaterad översikt över den indisk-engelska litteraturen; den senaste kom i början av 1980-talet och missade därmed allt som skrivits efter **Salman Rushdies Midnattsbarnen**.

Men nu fylls äntligen detta tomrum i bokhyllan av *A History of Indian Literature in English*, en 400-sidig volym med bidrag av tjugo skribenter, akademiker och andra, redigerad av poeten **Arvind Krishna Mehrotra** (på 1960-talet utgivare av tidskriften "dam you / a magazine of the arts" i Allahabad).

Det är en bra och användbar bok med brett perspektiv i tid och rum; de senaste böckerna som nämns är från 2001. Det kollektiva författarskapet innebär skiftande stil och kvalitet. Men genomgående är det läsvärda studier av perioder, författarskap och genrer (poesi, dramatik, översättningar, naturskildringar). Texterna förmedlar både basfakta och analys, och ofta är de personligt vinklade snarare än vetenskapligt överlastade.

Till bokens bästa bidrag hör litteraturvetaren **Meenakshi Mukherjees** studie av den indisk-engelska prosans stapplande steg fram till den första "riktiga" romanen, **Bankimchandra Chattopadhyays** debutbok *Rajmohan's Wife* 1864. Men de njutbaraste texterna, i meningen litterärt utformade essäer, är skrivna av två skönlitterära författare.

Amit Chaudhuri, författare till finstämda Kolkata-romaner och häromåret utgivare av en monumental indisk litteraturantologi, skriver om **Rabindranath Tagores** förhållande till det engelska språket och om hur de bengaliska originaltexterna (i exempelvis *Gitanjali*) förvandlades till oigenkännlighet när han "översatte" dem till engelska

Pankaj Mishra, förlagsredaktören som "upptäckte" **Arundhati Roy** och själv nyligen romandebuterade med *The Roman-tics*, gör en inkännande men alls inte okritisk läsning av **R K Narayan**, den lättsamma men samtidigt pessimistiske skildraren av det moderna Indien i den fiktiva småstaden Malgudis skepnad.

Leela Gandhi granskar romanerna från 30- och 40-talen, en genombrottsid för berättandet på engelska, med förgrundsfigurer som **Mulk Raj Anand, Raja Rao, Aubrey Menen, G V Desani**. Hon menar att motsättningar mellan modernism och marxism, och mellan nationella och kos-

Jubel i Gujarat när vattnet från Narmada-dammen nådde Kutch

Folk sjöng och dansade när vattnet från det enorma dammbygget i Narmada-dalen i mitten av maj nådde det torra området Kutch i indiska delstaten Gujarat. Ingen av de firande ville tala om de stora sociala och ekologiska kostnader som projektet för med sig (se SYD-ASIEN 4/02 och 1/03).

Det högsta priset betalas av cirka 12 000 familjer som bor i byar i Narmadaflodens dalgång i delstaten Madhya Pradesh. Deras mark och deras hus kommer att dränkas under de kommande 45 dagarna, när den enorma Sardar Sarovar-dammen stiger till 103 meter.

– Alla inblandade vet att det är i stort sett omöjligt att rädda dessa människor eller deras bördiga jord och deras välorganiserade byar som sprudlar av aktiviteter, säger **Medha Patkar** välkänd dammotståndare och företrädare för rörelsen Narmada Bachao Andolan, NBA.

Under två årtionden har NBA arbetat emot dammbygget, men man har inte lyckats stoppa det. 1993 drog sig Världsbanken ur dammprojektet, eftersom man inte var övertygad om att dammens fördelar skulle vara större än de miljömässiga, ekonomiska och sociala kostnaderna. Senare lyckades NBA få en domstol att beordra att dammbygget skulle skjutas upp under fem år, men i oktober 2000 kunde bygget fortsätta.

Tillstånd höja till 103 meter

Först när dammen når höjden 110 meter kommer man att kunna nå de mål för vatten- och eldistribution som man har satt upp. Men inte förrän vid höjden 138 meter anses dammen vara helt färdig.

Tidigare i maj gav myndigheterna tillstånd för att utöka dammens höjd till 103 meter. Regeringspartiet BJP:s chefsminister i Gujarat, **Narendra Modi**, sammanfattade sitt partis inställning när han nyligen sa att det som dammotståndarna inte förstår är att för varje person som tvingas flytta på grund av dammen, kommer sju andra att gynnas.

Modi fanns på plats i byn Samakhiyari i Kutch den söndag man firade vattnet som kom till det torkdrabbade området via en vattenledning från Narmada. Han utlovade i ett festtal att hela Kutch kommer att nås av vattenledningar i slutet av 2004, med hjälp av ett projekt som delvis finansieras av Asiatiska utvecklingsbanken, ADB.

Kvinnor i Kutch gläds åt vattnet från Narmadafloden.

FOTO: PARISHI JOSHI/FRONTLINE

Regeringen hävdar att Sardar Sarovar, till en kostnad på 4,6 miljarder dollar, kommer att ge bevattning åt 1,8 miljoner hektar mark, dricksvatten för upp till 40 miljoner människor och generera 1 450 megawatt elektricitet.

Men många kritiker, i Indien och i andra länder, menar att dammen är ett sätt att ta ifrån en grupp människor för att ge till en annan.

Oberoende experter som **Himanshu Thakkar** vid *South Asia Network on Dams, Rivers and People* (SANDRP), säger att firandet i Kutch bara hade symboliskt värde. Ingen ställde allvarliga frågor om hur många människor som verkligen kommer att tjäna på dammen, och vad det kostar att få vattnet från Narmada dit.

– Även på papperet kommer Sardar Sarovar-projektet bara att komma 1,6 procent av den odlingsbara marken i Kutch till godo. Regeringsrepresentanter i Gujarat säger att de måste hitta alternativa lösningar för resten, säger Thakkar.

Storstäderna som tjänar

Och enligt **Sudhirendar Sharma**, före detta konsult vid Världsbankens vatten- och sanitetsprojekt, är de som verkligen kommer att tjäna på vattnet eliten i städer som Ahmedabad och Baroda, som inte bryr sig om de fattiga landsbygdsmedborare som tvingas flytta på grund av dammbyg-

get.

Baroda och Ahmedabad planerar redan att använda vattnet till lyxhotell, badanläggningar och industriområden, enligt Sharma, som för närvarande är chef för Ecological Foundation, en stiftelse som förespråkar att man ska ta tillvara på traditionell kunskap i vattenplaneringen.

Men medierna i Indien rapporterar också om hur vanligt folk på landsbygden, exempelvis i Kutch, gynnas av vattnet från Narmada.

Den engelskspråkiga dagstidningen *Times of India* rapporterade exempelvis om ceremonierna i Kutch att "Medha Patkar kanske måste hitta en ny sak att slåss för snart. Det var måhända ingen flodvåg som svepte över Kutch, men för ett område som ständigt varit svältfött på vatten, kommer vattnet från Narmada åtminstone med ett löfte om att lösa problemen med dricksvatten", skrev tidningen.

Men Medha Patkar har lovat att fortsätta sin kamp mot dammen. Hon har förutspått att folket i Kutch kommer att kämpa för vattnet, mot de urbana eliterna i Baroda och Ahmedabad, på samma sätt som folket i Narmada-dalen har kämpat i nära 20 år för att rädda sin mark från att dränkas av dammbygget.

Ranjit Devraj/IPS

Pakistansk filmskola satsar på ambitiöst utbytesprogram

Det är ingen nyhet att många av världens främsta dataprogrammerare kommer från den sydasiatiska subkontinenten, och att dessa förr eller senare suggs upp av multinationella företag eller utbildningsinstitutioner baserade i USA.

Hungern efter multimediautbildning har också växt explosionsartat sedan ungdomar förstått potentialen i den globala trafiken av information. Det tycks som om det snickras på en hemsida i varje källare, åtminstone i de större städerna i Sydasiens.

En av de första pakistanare som tog en Masters-examen i just multimedia vid ett universitet i Australien var **Abdul Hameed**, som därefter grundade Institutionen för multimedia vid National College of Arts (NCA) i Lahore, Pakistan. Hameed som också har en examen från Världsnaturfonden, WWF, i miljökunskap och ledarskap är en slags allkonstnär som har arbetat med allt från nyhetsjournalistik och miljöarbete till grafisk formgivning, skulptur, dokumentärfilm och undervisning. Bland mycket annat. I början av 2003 sade han upp sig från sitt välbetalda arbete som lärare vid NCA för att arbeta heltid med sitt senaste projekt: Center for New Media, film and television (NM-ftv).

Fyraårigt utbildningsprogram

I Lahore-stadsdelen New Garden Town ligger den lilla tvåplansskolan som i framtiden kommer att utbilda elever enligt ett ambitiöst fyraårigt program. De antagna studenterna förväntas lära sig allt från grundarbetet inför en filmproduktion, till själva filmandet med ljus- och ljudsättning och dessutom allt efterarbete. Utöver detta ges kurser i dvd-produktion, intervju teknik, regi och förberedelser för samarbete med TV-kanaler.

Det verkligen intressanta med skolan är enligt min mening dock något annat, nämligen dess internationella utbytesprogram. Tanken är att utländska studenter och pro-

Lahores gamla stad vid urs-firandet av den legendariske sufi-mästaren Sheikh Abul Hasan ali Bin Usman al-Hujwiri al-Jullabi al-Ghaznavi, allmänt kallad Data Ganj Baksh, som levde i Lahore på 1100-talet. Artikelförfattaren på plats vid graven.

fessionella utövare av film, skrivande, antropologi, miljö, konst eller vilken annan tänkbar konstform som helst ska erbjudas vistelse på skolan och få tillgång till den expertis och utrustning som finns här för egna projekt, i utbyte mot att de undervisar eleverna på NM-ftv i något relevant ämne i deras utbildning.

Friheten för tänkbara projekt är således mycket stor och det är snarare den individuella inspirationen än någonting annat som sätter gränser för vad som är möjligt.

I skrivande stund arbetar jag med ett sådant experimentellt första utbyte, och två svenska journalister bor samtidigt på skolan och genomför egna projekt. Jag blev inbjuden av Abdul Hameed för att skriva manus till en dokumentärfilm om Lahores

gamla stadskärna – staden innanför murarna.

Kontakter knyts för framtiden

På papperet ter det sig som ett märkligt projekt med tanke på att jag aldrig arbetat med film tidigare och dessutom innan resan bara hade rudimentär kunskap om stadsdelen. Samtidigt är det typiskt för Hameeds och skolans pionjärande och experimentlusta. Förhoppningen är att vi kan lära av varandra.

Ett sånt här utbyte knyter också nya kontakter för framtiden. Man lär sig vem man kan lita på och vem man ska vända sig till i research-arbetet. Man lär sig samtals- och organisationskultur, och det är faktiskt ovärderliga kunskaper om man kommer från det mötestidsrespekterande Sverige.

Att möten försenas med några timmar eller ställs in är allmänt förekommande. Utrustningen måste ibland hyras från andra kontor vilket ger ojämna arbetsdagar där en veckas inaktivitet byts till två dagars 24-timmars febrilt filmande. I framtiden kommer sådana problem dock förhoppningsvis att minimeras i takt med att skolan införskaffar fler kameror och genom att studenterna tar mer aktiv del i filmarbetet.

De andra två svenskarna som är här arbetar mer självständigt utanför skolan men har ändå erbjudits plats i gästrummet och de har dragit stor nytta av skolans kontakt-

Under sufifestivalerna dansar miljoner människor till suggestiva trumrytmer.

Mela Chirangan, lampornas festival, hålls till minne av en sufisk poet vid namn Madho Lal Hussain. Gatubild från Lahore, där den

nät av journalister och andra sakkunniga. Från början var tanken att de direkt skulle ingå som lärare i skolans kurser men eftersom det fyraåriga programmet blivit uppskjutet på grund av kriget i Irak har de nu fått fria händer. Samtidigt har vi alla tre bidragit med kunskaper i projektledning, engelska och redigering i olika parallella projekt och i det dagliga arbete som skolan genomför.

När skolan kommer i gång på allvar till hösten ser jag en stor potential i det internationella utbytet. Dels av orsaker jag nämnt ovan men också för att Pakistan i sig utgör en så intressant grund för kulturell och journalistisk verksamhet. I mitt arbete med filmen om Lahore har jag nästan varje dag noterat nya intressanta sidospår välrädda att behandlas i skrift eller film.

Vi har diskuterat dokumentärfilmer om zigenare, om svart magi och enucker för att bara nämna några uppslag. Hameeds stora kontaktnät har varit ovärderligt för genomförandet av research, och egentligen ser jag det som skolans största fördel för ett internationellt utbyte. Detta kontaktnät växer dessutom genom den databas av pakistanska kulturarbetare som skolan lagt grunden till.

Tanken är att man ska bjuda in artister från olika delar av landet för att göra framträdanden på skolans scen. I utbyte får de en chans att färdigställa sina alster i professionell form, oavsett om det handlar om böcker, ljudupptagningar eller film.

Efter den 11 september 2001 har internationella media också börjat intressera sig alltmer för regionen. Än så länge är tyvärr de flesta inslag starkt färgade av den globala mediamarknadens krav. Reportage om fundamentalistiska islamister avlöser utrop om bistånd och kulturell förståelse. I slutändan verkar dessa bilder till att marginalisera Pakistan såsom varande ett staccars u-land, och förstärka bilden av "den andre", som vi inte kan förstå.

Mer nyanserad bild av Pakistan

I takt med att fredsamtalen mellan Indien och Pakistan tar fart hoppas jag emellertid att rapporteringen får en mer nyanserad karaktär. Det går inte att blunda för de enorma problem som den unga staten Pakistan fortfarande står inför och det vore mig fjärran att försöka sopa dem under mattan. Men samtidigt finns det en helt annan realpolitisk verklighet här som vi i väst är ovana att se.

Den enda anledningen till att mannen på gatan tar ordet terrorist i sin mun är att folk är oroliga för att Pakistan är nästa land på USA:s hotlista. Vad vi läser om Pakistan i tidningarna hemma i Sverige har knappast någon större relevans för det dagliga livet här, och när ett antal islamister arresteras får detta troligen större rubriker på CNN än i den lokala pakistanska pressen.

I framtiden planerar Hameed att göra utbytet med Skandinavien ömsesidigt, och han planerar för en film om pakistanska in-

vandrare som flyttade till Danmark, Norge och Sverige för cirka 30 år sedan, men som ännu inte integrerats i samhället. Filmen ska skildra dels det liv invandrarna lever i dag och dels berätta om deras till stor del gemensamma ursprung – flertalet kommer nämligen från ett och samma område, nämligen Gujrat- och Jhelumdistriktet i provinserna Punjab.

Ett annat planerat projekt är att kartlägga de olika kulturer som existerar längs floden Indus från dess källa i Himalaya ner till utflödet i havet vid Karachi. Skolan har redan etablerat en andra campusanläggning i Abbotabad, nära bergens fötter, och man planerar för ett tredje högre upp i Himalaya.

Dessa projekt kan förverkligas innanför ramarna för den icke-statliga organisation som Abdul Hameed startade för några år sedan tillsammans med likasinnade, under namnet *Gandhara Foundation*. Organisationens målsättning är att sprida kunskap om Pakistans kulturarv och dess unika miljö. Innanför organisationens ramar kan man tänka sig en mängd olika projekt av internationell karaktär, och inbjudan står öppen för alla som känner sig manade. Jag kan varmt rekommendera vidare läsning på organisationens hemsida: <http://www.gandhara.org>.

Carl Forsberg, text och foto

Artikelförfattaren är poet och bokförläggare engagerad i svenskt-pakistanskt kulturutbyte

SYDASIEN HITTAR...

...författar-röster från södra Asien på Internet.

I april 2000 påbörjade Kongressbiblioteket i USA, Library of Congress, ett projekt med inspelningar av författarröster från Sydasiens. Hittills har man hunnit med ett 80-tal författare och 15 språk, däribland bengali, hindi, kannada, oriya, singalesiska och tamil.

Till de mera namnkunniga författarna hör 1900-talets förmodligen störste urdu-poet, **Faiz Ahmed Faiz**. Men även lyssnare med normala europeiska språkkunskaper har mycket att hämta, eftersom flera betydande engelskspråkiga författare också kommit med. Missa exempelvis inte chansen att höra de indiska författarna **Mulk Raj Anand**, **Arundhati Roy** och **Nayantara Sahgal** själva läsa högt ur sina böcker, liksom **Anne Ranasinghe** och **Punyakante Wijenaike** från Sri Lanka!

Inspelningarna jämte korta presentationer av författarskapen finns tillgängliga på: <http://www.loc.gov/acq/ovop/delhi/salrp/salrp-home.html>.

För att kunna lyssna krävs att datorn klarar av real player- eller mp3-filer.

Anders Sjöbohm

AFGHANISTAN

Mord på utlänningar i södra delen av landet

□ Få tror att övergångsregeringen med **Hamid Karzai** i spetsen ska falla inom den närmaste framtiden, men den har misslyckats med att ta kontroll över landet utanför huvudstaden Kabul, den enda delen av Afghanistan som patrulleras av den internationella fredsbevarande styrkan Isaf.

Utan sådan kontroll blir det svårt för centralregeringen att komma framåt i försöken att bygga upp det krigsskadade landet igen, eller att vinna afghanernas förtroende. Särskilt svårt bland pashtunerna, den folkgrupp som utgör 40 procent av landets befolkning. I södra delen av landet, som domineras av pashtunerna, finns det allt fler tecken som talar för att talibanrörelsen är på väg tillbaka.

De farhågorna stärktes i i början av april, då en av Karzais närmaste vänner – **Haji Gilani** – mördades i den sydliga Oruzgan-provinsen.

Mordet, som tros ha utförts av militanta talibananhängare, var det senaste av en rad dåd riktade mot regeringen. I slutet av mars mördades en Röda korset-arbetare från El Salvador. Bilen han färdades i stoppades av en grupp afghaner och han valdes ut som offer

sedan de kontaktat sina talibanska befäl.

Det var första gången en utländsk biståndsarbetare mördades sedan talibanerna störtades, och mordet ledde till att flera organisationer, bland dem Röda korset, drog tillbaka sin personal från stora delar av södra Afghanistan, vilket kommer att leda till ytterligare förseningar i återuppbyggnaden.

I ytterligare en attack i slutet i mars dödades två amerikanska och två afghanska soldater när deras rekognosceringspatrull angreps, också de i södra Afghanistan.

IPS

NEPAL

Maoister ställer krav för fredsförhandlingar

□ Fredsförhandlingarna mellan Nepals regering och landets maoistiska gerilla inleddes i april. I sitt första officiella möte med regeringssidans representanter lämnade maoisterna över en fyrasidig kravlista. Det viktigaste kravet är att man tillsätter en övergångsregering som ska ledas av gerillans representanter.

Enligt maoisternas chefsförhandlare **Baburam Bhattarai** ska denna regering sedan genomföra val till en konstituerande församling som i sin tur ska skapa en ny konstitution. Bhattarais uttalande understryker maoisternas strategi inför fredsförhandlingarna. De vill se stora politiska förändringar i landet. När rebellerna inledde sitt "folkkrig" för sju år sedan var deras mål att störta monarkin och införa republik. De ville även se radikala förändringar av den sociala strukturen i landet, där stora delar av befolkningen är marginaliserade.

Vissa krav vill rebellerna ska uppfyllas direkt. Det gäller bland annat kravet på att deras fängslade ledare ska släppas omedelbart samt att armén ska dra sig tillbaka till sina baser. Men i ett längre perspektiv är det viktigaste kravet fortfarande att landet förvandlas till republik. På den punkten har rebellerna på senare tid visat en viss kompromissvilja.

– När det gäller monarkin

kan de olika parterna rikta sina förslag till folket – och dess avgörande borde respekteras av alla, säger Bhattarai. Regeringens förespråkare har dock avvisat den möjligheten.

IPS

Tibetanska flyktingar skickas åter till Kina

□ Tibetanska flyktingar har tidigare säkert kunnat passera genom Nepal på väg till exil i Indien. Men i april i år greps 18 tibetaner som i hemlighet korsat gränsen från Tibet till Nepal av nepalesisk polis och i slutet av maj överlämnades de till kinesiska myndigheter.

Dalai Lamas representant i Nepal, **Wangchuk Tsering**, säger att regeringen i Nepal därmed har brutit mot ett muntligt avtal från 1989, enligt vilket Nepal lovat att lämna över tibetanska flyktingar till FN:s flyktingkommissariat UNHCR och inte till Kina. Enligt avtalet ser FN sedan till att flyktingarna skickas till ett tredje land – i regel Indien.

De 18 tibetaner som nu utlämnats till Kina tillhörde en grupp om 21 flyktingar som anlände till Nepal den 15 april. De greps av nepalesisk polis i Thankot, tio kilometer från huvudstaden Kathmandu och överlämnades till Nepals migrationsmyndigheter.

Enligt Wangchuk Tsering handlar det om mellan 2 000 och 2 500 tibetaner som varje år går över bergen från Tibet till Nepal.

IPS

SRI LANKA

Dödläge råder i fredssamtalen

□ I slutet av april meddelade den tamilska organisationen LTTE att man ville ställa in kommande fredssamtal i väntan på att regeringen genomföra vissa överenskommelser i avtalet om vapenvila, bland annat gällande återflyttning för tamilska flyktingar.

Beslutet togs emot med både upprördhet och förståelse. Premiärminister Wickremesinghe väjde till LTTE att återvända till förhandlingsbordet. Han medgav även att rehabiliteringen av de norra och östra delarna gått för långsamt men att arbetet nu ska påskyndas.

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skräddarsyr resor över hela världen

SIMMY AB TRAVELS

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

Tigrarna menar att utvecklingsarbetet i krigsområdena går för långsamt och att armén är för långsam med att evakuera civila byggnader och bostäder. Sammantaget känner sig Tigrarna alltmer marginaliserade i fredsprocessen.

Ingen tror dock (ännu) att uppenhållet i samtalen hotar själva stilleståndsavtalet, vilket för övrigt Tigrarna sagt att de håller fast vid. Men riskerna för ett ökat avstånd mellan förhandlingsparterna är stora, och såväl norska medlare som japanska biståndsgivare har ägnat sig åt intensiva övertalningsförsök att få tillbaka Tigrarna till förhandlingsbordet.

Stora biståndspengar står också på spel. Tigrarna vägrar att delta i ett biståndsgivarmöte i Tokyo den 9-10 juni innan man får garantier för hur biståndet ska användas.

Dödläget i förhandlingarna har också ökat attackerna från landets president och opposition mot regeringspartiet. Detta har oroat USA som via en utsänd biträdande utrikesminister manar de rivaliserande partierna i Sri Lankas parlament att samarbeta.

SYDASIEN

Nytt hopp för pakistanska flyktingar i Bangladesh

Nästan 325 000 pakistani-er som bor i flyktingläger i Bangladesh hoppas att ett domstolsutslag i början av maj ska kunna leda till ett drägligare liv. För första gången har nämligen några av dessa så kallade biharier getts rösträtt, efter att ha fört sina fall till domstol.

Ejaz Ahmed Siddiqui, ordförande för Bangladeshs Flyktingars Valfärds- och Utvecklingskommitté, säger att han är stolt.

– Domstolens utslag har gjort slut på den osäkerhet som vi känt inför vår framtid.

Och det var ett viktigt beslut även om det var en seger för ett litet fåtal. De tio som utslaget gäller bor tillsammans med 20 000 andra biharier i flyktingläger i huvudstaden Dhaka. Många har bott i det och andra flyktingläger i uppemot 30 år.

– Vi har alltid sett oss själva som medborgare i Bangladesh. Nu när jag får rätt att rösta kommer jag att kämpa

för att få alla medborgerliga rättigheter i landet, säger 24-årige **Mohammed Hasan**, en av de tio som segrade i domstolen.

Uppskattningsvis 60 procent av de som bor i flyktinglägren är födda där, och saknar annan anknytning till Pakistan än att deras föräldrar en gång valde att emigrera från nuvarande indiska Bihar till Östpakistan långt innan Bangladesh blev en självständig stat 1971.

– Varför skulle vi vilja flytta till Pakistan där språket är annorlunda, livsstilen och klimatet är helt annorlunda, säger 28-årige **Yunus** från flyktinglägret Mirpur i utkanten av Dhaka.

Liksom många "pakistani-er" i hans ålder talar, skriver och läser Yunus bengali. Det språket är i själva verket deras modersmål – inte urdu, deras föräldrars språk och det som är Pakistans officiella.

Tabibul Islam/IPS

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasien@telia.com

Webb-sida:

<http://www.sydasien.m.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer: Lars Eklund, Johan Mikaelsson och Katarina Sandström Blyme

Tryck: Luleå Grafiska 2003

Prenumerantregister:

Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,

ekonomitjänst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl

fyra nummer av tidningen (ett år)

kostar för privatpersoner i Sverige

240 kr. Prenumeration för institutio-

ner och bibliotek 300 kr. Övriga

Europa (B-post) 290 kr, utom-

Europa (A-post) 380 kr.

Lösnummerpris: 55 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN

Nästa nummer kommer i september

Manusstopp: 1 augusti 2003

Tidskriftsföreningen SYDASIEN

har som mål att sprida information

om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som be-

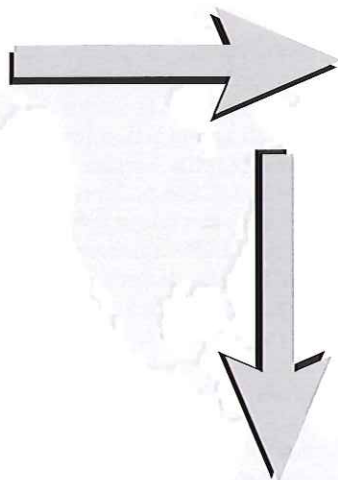
kämpar imperialismen, det politiska

förtrycket och underutvecklingen i

området. Föreningen är fristående

från politiska partier och gruppering-

ar i Sydasien såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Taron, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

Arkeologiska utgrävningar gynnar hindufundamentalisternas sak

I mars 2003 inledde den statliga indiska arkeologiska organisationen Archeological Survey of India, ASI, utgrävningar av den omstridda plats i den nordindiska tempelstaden Ayodhya, där en medeltida moské revs av fanatiska hinduer den 6 december 1992.

Rivningen av moskén, som har jämförts med talibanernas förstörelse av Buddhastatyerna i Bamiyan, sände chocker och konvulsioner genom det indiska samhället. Det utlöste samtidigt en våg av sekteristiska upplopp som ledde till att tusentals människor dödades.

De indiska hindufundamentalisterna, representerade av VHP, Vishva Hindu Parishad, (Hinduiska världsrådet), nära lierade med regeringspartiet BJP, har sedan dess drivit en hård kampanj för att på platsen bygga ett tempel till den hinduiska guden Rams ära.

Man påstår nämligen att ett tempel tillägnat Ram, vars födelseplats Ayodhya sägs vara, fanns där ända fram till 1528, då mogulkejsaren Babur lät uppföra en moské på dess plats. Några historiska bevis för sina påståenden har man dock inte presenterat. Däremot har man agiterat för att korrigera historiens "felaktigheter".

Frågan har befunnit sig i ett dödläge sedan januari 1993, då regeringen, som skakades av moskérivningen, exproprierade marken och utlovade att både återuppbygga moskén samt uppföra ett hinduiskt tempel intill. Kontroversen skulle, lovade regeringen, lösas genom förhandlingar mellan muslimska och hinduiska företrädare lokalt, och genom en rättslig prövning.

En domstol har nu dock gett nytt liv åt frågan genom att kräva att arkeologimyndigheten genom utgrävningar avgör huruvida det funnits något tempel på platsen innan moskén uppfördes. Utgrävningar som ska utföras på kort tid, och som har lett till kraftiga reaktioner från indiska historiker och samhällsvetare. Dessa motsätter sig utgrävningarna då de medför en mängd problem för framtiden. För om ASI:s utgrävningar bevisar att det funnits en byggnad på platsen innan moskén byggdes – innebär det då att rivningen av moskén var rättfärdig? Många andra historiska monu-

RSS-ledare framför en modell av det tilltänkta Ram-templet i Ayodhya.

FOTO: SANDEEP SAXENA/FRONTLINE

ment från det medeltida Indien kan också ha uppförts ovanpå raserade byggnader. Vad sker om man exempelvis upptäcker att Taj Mahal eller något av de viktigaste hinduiska templen har en liknande historia?

Det hela förenklas knappast av att VHP är systematiskt dubbelmoraliska. Å ena sidan kräver man att ett Ram-tempel byggs på moskéns ruiner om ASI finner bevis för att det tidigare legat ett tempel där. Å andra sidan vägrar man utlova att kraven dras tillbaka om bevis uteblir.

Två av Indiens mest välkända medeltidshistoriker, Irfan Habib och K M Shrivastava, liksom arkeologen Suraj Bhan, hävdar att domstolen genom sitt beslut legitimerar den felaktiga uppfattningen att "ett monument kan rivas eller avlägsnas om det finns anledning att anta att en annan religiös byggnad tidigare stått på samma plats".

Det är en uppfattning som en överväldigande majoritet av de indiska historikerna i Indian History Congress tog avstånd från i en omröstning 1993. Dessutom är inte arkeolo-

gi en naturvetenskap, utan arkeologiska fynd kan tolkas på så många olika sätt.

Vissa forskare ifrågasätter även ASI:s kompetens att kunna genomföra en oberoende och vetenskapligt korrekt utgrävning, då ASI under de senaste tio åren saknat en professionell chef. Dessutom deltog vissa av regeringspartiet BJP:s ministrar, bland andra nuvarande biträdande premiärministern Lal Krishna Advani, aktivt i uppviglingen till att riva Babarmoskén i december 1992.

Det föranleder en del historiker att hävda att ingen grupp som står under dessa ministrars direkta kontroll kan hållas helt fri från misstankar. Bara genom att delta i detta vetenskapliga misslyckande tycks ASI gå de fundamentalistiska krafternas ärende.

Praful Bidwai/IPS

Bidwai är en av Indiens ledande krönikörer och skriver regelbundet för ett antal indiska tidningar, bland andra Frontline och Tehelka.com. Tidigare var han redaktör på Times of India, och han har också skrivit ett 20-tal böcker, framför allt om Indiens kärnvapenpolitik.

Bonusläsning i Monsun 2/03! Läs mer Sydasiens på nätet!

Surfa till: www.sydasiens.m.se/monsun.html
och använd lösenordet *northwestern*.
Där hittar du bland annat följande:

@ Ranjit Devraj: 325 år gammal botanisk kunskap från Kerala åter tillgänglig.
@ Ann-Britt Tholf: Porträtt av Lalappa Tullasappa, massören som blev flasksamlare i Goa.

@ Pär Jansson: Stjärna i Bollywood över en natt – framgångsagan om Jackie Shroff.
@ Ajit Roy: BJP säkrar sin regeringsställning genom strategiska allianser. (på engelska)